Giorgio Bassani

Balıkçıl

ROMAN

Çeviren: Yelda Gürlek

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

BALIKÇIL

Giorgio Bassani (Bologna, 1916-Roma, 2000) İtalyan şair, romancı, senaryo yazarı ve çevirmen. Varlıklı Ferrara Yahudilerinden bir ailenin üç evladından ilkidir. Çocukluğunu ve ilkgençliğini Ferrara'da geçirdi. Bologna Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden 1939'da mezun olmayı başardı. Ancak ertesi yıl, savaş başlamışken yayımlanan ilk yapıtı *Una città di pianura*'ya [Bir Ova Kenti] kendi adını koyamadı. O arada resmî okullara gitmeleri yasaklanan Yahudi öğrencilere özel İtalyanca ve tarih öğretmeni olarak çalışmaya başlamışken, 1943'te faşizme karşıt gizli siyasal etkinliklerinden ötürü tutuklanarak birkaç ay süreyle hapsedildi. Ecelin elinden kıl payı kurtulup özgürlüğüne kavuştuktan sonra hayatının yeni bir dönemi başladı. Evlendi, Ferrara'dan uzaklaştı, kısa bir süre Floransa'da kaldıktan sonra, ordularıyla yarımadaya çıkarma yapan müttefiklerin zaferi üzerine Roma'ya yerleşti, ömrünün sonuna değin orada etkin bir aydın ve yazar olarak çeşitli çalışmalar yaptı. 1944 ve 1947'de şiirleri, 1953'te *Passeggiata prima di cena* [Akşam Yemeğinden Önce Gezinti], 1955'te *Gli ultimi anni di Clelia Trotti* [Clelia Trotti'nin Son Yılları] romanları yayımlandı; İtalya'nın savaş sonrası kültürüne büyük katkıları olan ünlü *Botteghe Oscure* dergisinin yayın yönetmenliğini üstlendi, aralarında Antonioni de bulunan yönetmenlerin filmlerinin senaryolarında çalıştı. 1955'te İtalya'nın tarihsel ve kültürel mirasını korumayı amaçlayan "Italia Nostra" derneğini kurdu, ertesi yıl yayımladığı *Cinque storie ferraresi* [Beş Ferrara Öyküsü] ile Strega Ödülü'nü kazandı. 1957'de "Silvio D'Amico Ulusal Dram Sanatı Akademisi"nde on yıl sürdüreceği tiyatro tarihi hocalığına başladı. 1958'de sonradan Ferrara Çevrimi nde yer alacak ve beyazperdeye aktarılacak olan *Gli occhiali d'oro* [Altın Gözlük] romanı yayımlandı. Bassani o arada İtalya'nın önde gelen Feltrinelli Yayınevi'nin danışmanlığını ve yayın yönetmenliğini yapmakta, yanı sıra ülkenin en nitelikli dergi ve gazetelerinde yazıları basılmaktadır. 1962'de *Finzi Contini'lerin Bahçesi* ile yazarlığının doruk noktasına erişti. Büyük beğeni toplayan roman 1971'de Vittorio de Sica'nın yönetiminde beyazperdeye aktarıldı. Film, ülkesinde Davide di Donatello, Berlin'de Altın Ayı ödülleriyle, ertesi yıl ABD'de Yabancı Film Oscarı'nı almışsa da, Bassani –beğendiği, ancak kitapta yer almaksızın eklenen son sahneler dışında– çekinceli karşıladı, mesafesini hep korudu. Daha sonraki yıllarda Bassani yurtdışında, özellikle de Fransa'da ün kazandı, 1971'de Legion d'Honneur nişanına layık görüldü. Bazı ABD ve Kanada üniversitelerinde dersler verdi. 1968'de Campiello, 1987'de Pirandello ödüllerinden sonra, 1992'de Feltrinelli Ödülü ile bütün uğraşı değerlendirildi.

Yelda Gürlek (15 Eylül 1967, Ankara) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. ODTÜ, Yeditepe ve Bahçeşehir üniversitelerinde okutman olarak İtalyanca dersleri, Galileo Galilei ve IMI İtalyan liselerinde ayrıca İtalyan Edebiyatı dersleri verdi. Dino Buzzati, Giorgio Bassani, Umberto Eco, Niccolò Ammaniti, Stefano D'Anna, Sveva Casati Modignani, Maria Venturi, Gianni Rodari ve Guido Sgardoli'nin kitaplarını İtalyancadan Türkçeye çevirdi.

Giorgio Bassani'nin
YKY'deki kitapları

Finzi-Contini'lerin Bahçesi *(2015)*
Altın Gözlük *(2016)*
Kapının Ardında *(2016)*
Balıkçıl *(2017)*

GIORGIO BASSANI

Balıkçıl

Roman

Çeviren
Yelda Gürlek

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları · 4994
Edebiyat · 1431

Balıkçıl / Giorgio Bassani
Özgün adı: L'airone
Çeviren: Yelda Gürlek

Kitap editörü: Filiz Özdem
Düzelti: Alper Zorlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7
Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 693 00 08
Sertifika No: 36150

Çeviriye temel alınan baskı: Feltrinelli, 2012, Milano
1. baskı: İstanbul, Kasım 2017
ISBN 978-975-08-4121-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2014
Sertifika No: 12334
Copyright © 1968, 1974, 1980, Giorgio Bassani

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir

I

1

Çabucak değil ama belli bir zorlanmayla bilinci, uykunun dipsiz kuyusundan yukarı tırmanırken, Edgardo Limentani sağ kolunu komodine doğru uzattı. Karısı Nives'in üç yıl önceki doğum günü için Basilea'da kendisine hediye ettiği seyahat boyu küçük çalar saat karanlıkta, kısa aralıklarla ve aşırıya kaçmamakla birlikte, o tiz ve ısrarlı sesi çıkarmaya devam ediyordu. Sesini kesmek gerekiyordu. Limentani kolunu geri çekti, gözlerini açtı ve sol kolunu uzatmak için sağ dirseğinin üzerinde doğrularak komodine döndü. Parmaklarının ucuyla Jeager marka çalar saatin eskimeye yüz tutmuş narin alageyik derisine değdiği ve alarmı durdurmak için düğmeye bastığı sırada bulunduğu yerden fosforlu kürelerin kadranındaki saati okudu. Saat dörttü; tamı tamına önceki akşam alarmı kurduğu saatti. Volano'ya zamanında varmak istiyorsa, bir dakika bile kaybetmemesi gerekirdi. Yataktan kalkmak, tuvalete gitmek, yıkanmak, tıraş olmak, giyinmek, bir iki yudum kahveyi mideye indirmek gibi yapılacak işleri sıraya koyunca saat beşten önce arabaya binmeyi beceremezdi.

Nihayet, yatakta oturur vaziyete geçtiğinde, ışığı açar açmaz, aniden bastıran bezginlik duygusuyla ve ağır ağır etrafına bakındığı o ilk anda, boş vermeyi, yola çıkmamayı çekti canı.

Belki odanın soğuk olması, belki de tavanın ortasından sarkan avizenin yaydığı soluk ışık yüzündendi: Kesin olan bir şey varsa, o da evlendikten sonra kısa bir süre için ve İsviçre'de bulunduğu o bir buçuk sene boyunca doğal olarak uzak kalmasının dışında, çocukluğundan beri uyumuş olduğu bu yatak odasının gözüne hiç bu kadar tuhaf ve berbat görünmediğiydi. Sol duvarın büyük bir bölümünü kaplayan yüksek, geniş ve göbekli koyu renk elbise dolabı (annesi bu dolaba hep *bombeli* demişti); sağ duvarda, kravat bağlamak için bile bir işe yaramayacak kadar solgun yüzlü, oval, küçük bir aynanın yükseldiği heybetli bir şifonyer; tam karşısında, kornişi çevreleyen farbala örtünün boz renkli dikey siluetinin yanında, tüfeklerin bulunduğu maun kaplı

kristal küçük bir vitrin; sandalyeler; annesinin önceki günün yarısında başlayıp dün öğleden sonra, kışlık binici kıyafetini, yün içliklerini ve paçalı donunu (çizmeleri dahil, kalan av kıyafetlerinin tamamını oradan alıp banyoya koymayı tercih etmişti) elinin altında olacak şekilde üzerine yerleştirdiği tekerlekli askı; duvarların hemen her yerinde, *her duruma uyan*, her çeşit *passe-partout* –üniversite diploması, özellikle dağda çekilmiş fotoğraflar gibi– gözünün önündeki her mobilya, her süs eşyası ve her cisim sinirini bozuyor, onu rahatsız ediyordu. Sanki o nesneyi hayatında ilk kez görüyordu. Ya da, daha doğrusu, biçimsiz, sevimsiz ve tuhaf görüntüsünü fark etmesi için sanki şimdi, ilk defa ona görme şansı verilmişti.

Esnedi. Sakaldan sertleşen, pütürlü yanaklarını ve çenesini bir eliyle sıvazladı, üzerindeki battaniyeyi kenara itti, ayaklarını yataktan aşağı sarkıttı, bir sandalyenin üzerinden devetüyü rengi yünlü sabahlığını aldı, pijamasının üzerine giydi, ayaklarına terliklerini geçirdi ve birkaç saniye sonra camın ve yarı kapalı tahta panjurların arasından avluya bakmak için pencerenin yanındaydı.

Görülecek pek bir şey yoktu. Avluyu saran karanlığın derecesi öylesine yoğundu ki, ortasındaki kuyu bile neredeyse doğru düzgün seçilemiyordu. Üstelik de kâhyası Manzoli'lerin mutfak penceresinden dışarı bembeyaz bir ışık yayılıyordu: Montebello Sokağı'na bakan kemerli yüksek surun tepesine ve iç duvarını yazın neredeyse tamamen kaplayan büyük sarmaşık gülün üst dallarına değecek kadar canlı bir ışık. Güneydoğudan esen kuru ve sıcak rüzgâr bu dalları savuruyor, altüst ediyordu. Kuru ve hafif olanları ara sıra elektrik akımına tutulmuşçasına kesik kesik hareket ediyordu. Yağmur yağmıyordu. Rüzgâr estiği sürece de yağmayacaktı.

Bakışlarını girişteki taşlık yola çevirdi. Manzoli'lerin oturduğu zemin kattaki evin kapısı açılmıştı. Önünde iki büklüm ve kaba saba giyinmiş bir figürün belirmekte gecikmediği, yeni bir ışık demeti (mutfak penceresinden sızandan daha az parlak bir ışık) dışarı süzülüyordu.

"Romeo çoktan kalkmış" diye homurdandı.

Kâhyasının sonraki bütün hareketlerini dikkatle ve hiç istifini bozmadan izledi. Onun ilerleyişini, avluyla taş kemeri ayıran dövme demir kapıya yaklaştığını, kapının bir kanadını kapattıktan sonra açık havaya çıktığını, başını kaldırıp düşünceli gözlerini karanlık

göğe diktiğinde, besbelli kendisini yani patronunu fark etmiş olacak ki, kasketini başından çıkardığını gördü.

Üst üste kapanan iki kanatlı pencereleri açtı, panjurları ardına kadar itti (nemli, yapış yapış, neredeyse sıcak bir rüzgâr dalgasıyla sarılıp sarmaladı) ve duvara sabitlemek için yarı beline kadar sarktı.

Yeniden doğruldu.

Kâhyaya dönerek, "Günaydın" dedi. "Imelde'ye söyleyin, tabii eğer uyandıysa, kahvemi hazırlayıversin."

Öteki, aynı sakin ve alçak ses tonuyla, "*Val via l'istess, sgnór avucàt?* Yine de yola çıkacak mısınız, avukat bey?" diye sordu.

Başıyla onayladı ve dışa açılan kanatları kapattı. Pencerenin denizliğinden uzaklaşmak üzere olduğu sırada Romeo'nun başındaki kasketi yine çıkardığını fark etti. Tüfeklik dolabının önünden geçerek, kristal camlı vitrinden yayılan namluların sessiz ışıltısına takıldığından, banyoya neredeyse dalgın gözlerle girerken, Manzoli'ler kaç yıldan beri onların evinde çalışıyordu acaba, diye içinden geçirdi. Manzoli'ler aşağı yukarı kırk yıldan beri yanlarında olsa gerekti.

Üzerinden çıkardığı sabahlığı kapının üzerindeki askılığa taktı, sıcak su musluğunu açarak lavaboyu doldurdu ve tıraş olmak için gereken aletleri deri kılıfından dışarı çıkardı. Bu arada aynadaki görüntüsünü inceliyordu.

O yüz, onun yüzüydü; sanki bir başkasınınmış, kendisine ait değilmişçesine ve yine de, orada durmuş ona bakıyordu. Titiz ve kuşkulu gözlerle çıplak ve çıkık alnını; bir şakağından ötekine uzanan yatay ve birbirine koşut üç derin çizgiyi; rengi solmuş mavi gözlerini; diğer hatlarıyla birlikte çehresine büyük ölçüde kararsızlık ve şaşkınlık ifadesi verecek kadar keskin kavisler çizen, seyrek kaşlarını; oldukça sert hatlı ama düzgün ve de güzel olan aristokrat burnunu; iri, sarkık, bir parça kadınsı dudaklarını; üzerinde virgül biçiminde bir çeşit çukur bulunan biçimsiz çenesini; mavi görünecek kadar koyu siyah renkteki sakallarıyla kirlenen, uzun ve mutsuz yanaklarının kiremit kızılını andıran rengine varıncaya kadar yüz hatlarını tek tek inceliyordu. Yüzü ne denli biçimsiz ve sevimsizdi, nasıl da tuhaftı! Annesi her zaman, doğal olarak oğlunu memnun etmek için, onun merhum Kral Umberto'ya benzediğini iddia etmişti. Olabilirdi. Yine de kesin olan bir şey vardı: Komünizmin toplumsal gelgiti ilerlemeye devam etseydi (bunu

gerçekten durdurabilecek kimse görünmüyordu. De Gasperi mi? O suratıyla mı?), aralarında kaçınılmaz olarak, yüzölçümü dört yüz hektardan fazla olan Montina gibi bir çiftliğe sahip olan kendilerinin, Limentani'lerin de yer aldığı belli bir hacme sahip bütün zirai şirket sahipleri kısa sürede piyasadan ellerini eteklerini çekmek zorunda kalacaklardı.

Çenesinin ucundan başlayarak yüzünü sabunlamaya koyuldu. Yüz hatları köpüklerin altında kayboldukça, kendini öncekinden daha berbat ve onu bekleyen av partisinin ağırlığını hissederken buldu.

Bunu kendine dayatan sadece kendisiydi. İyi de, niye? Hangi nedenle? Oysa hayatında, fıçının içinde ördek avlama fikrinden sonunda vazgeçmiş olmakla çok daha iyi bir iş yapmış olmayacak mıydı? Kuzeni Ulderico Cavaglieri, örneğin lagünlerin bir adım ötesindeki Codigoro'da daimi olarak yaşamasına rağmen ve on beş yılda oluşturmayı başardığı ataerkil düzende Katolik ve de kalabalık bir aile tarafından her zaman korunmuş biri olarak, üstelik zamanında komünistlere bile aldırış etmediği halde, Salò'lu faşistleri ve Alman SS subaylarını, bilindiği gibi, artık umursamaz olmuştu: Orada durup uzun süre beklemeyi bu yüzden uygun bulmamıştı. Aksine... 1938 yılında, 1938'in sonbaharında, ırkçı yasalar devreye girdikten hemen sonra (o zamanlar tam tamına kırk yaşındaydı Ulderico, şimdi kırk beşini geçmişti), *stop*, silah ruhsatını yadsımaktan hiç de vazgeçmemişti! En basiti, ruhsatın yenilenmesi için talepte bile bulunmamıştı. Sonra 1945 yılında, yani Bağımsızlığın ertesinde, onu yeniden almakla bir yanılgıya düşmemek için özen göstermişti.

Her zaman yaptığı gibi sakallarını özenle tıraş etti, sonra küvetin dolmasını beklerken pijamasının altını çıkararak klozete oturdu. Bağırsaklarını boşalttı: Birkaç yıldan beri sabahları bir parça zorlanır olmuştu; yapamadığı zamanlarda –ki bu, akşam yemeklerini fazla kaçırdığında ya da çok erken saatte uyandığında oluyordu– bütün gün boyunca kendini berbat hissediyor, hatta taşikardi sıkıntısı çekiyordu. Anlaşıldığı kadarıyla, o sabah durum tam tersineydi. Ne var ki, bu vaziyette de ava çıkamazdı! Yolun yarısında durmasını gerektirecek ve belki de doğru düzgün temizlenme şansı bile olmayacağından böyle bir şeye kalkışması tehlike arz ediyordu.

Şimdi bir yandan kulağı küvetin içine hızla akan su sesinde, diğer yandan gözü suyun yükselen seviyesinde, orada öylece otu-

ruyordu. Aklı lagündeki avdaydı: Tıpkı savaştan önce işlerin nasıl olduğunu, bugün gelinen durumun nasıl tahmin edilebileceğini düşünüyordu. Savaştan önce –iyi hatırlıyordu–, Ferrara'lı bir beyefendi, pazarları çiftesiyle Codigoro ya da Comacchio taraflarına iki el ateş etmeye gidebiliyordu, üstelik sıcak karşılanacağından ve genel olarak saygı göreceğinden de yüzde yüz emindi. Dahası, uygulama ve düzenleme açısından her şeyin özenle hazırlandığı belliydi –ve bunun yüzyıllardan beri hep böyle süregeldiği anlaşılıyordu– çünkü bu beyefendinin hareket etmesi, durması, ikram görmesi, kısacası ihtiyaç duyduğu her şeyi yanı başında bulması kolaydı. Ama bugün öyle mi? Bugüne bugün, arabayla kırların içinden geçmek (1919 ve 1920 yıllarında olduğu gibi, kocaman bir değirmen taşıyla arabasının ön camının paramparça edildiğini görmüş olanlar vardı: Kimin olduğu bilinmeyen o eller, taşı bir çalılığın arkasından söküp çıkarmıştı) başlı başına tehlike arz ediyor olmasının yanı sıra, göğsünde çapraz asılı çiftelerle o civarda boy gösterdiğinde gaddar bakışlardan, inatla çevrilen omuzlardan ya da düpedüz sırıtarak meydan okuyanlardan başka başına daha ne gelmesini beklerdi? Gülücüklerin, selamlamak için şapka çıkarmaların, saygıyla eğilmelerin dönemi sona ermişti. Herkes için: Bir zamanlar siyasi ve ırkçı zulme maruz kalmış herkes için böyleydi.

Tarlalardaki çapalama işinin ne durumda olduğunu görmek için oraya gitme düşüncesinin bir anda aklına geliverdiği o günü, geçen senenin nisanında, Montina'da başına gelen, hem de onun gibi birinin başına gelen o berbat olayı, hâlâ düşünmeden edemiyordu.

Ne güzel doğaçlama bir karar! Ve de hiç beklenmedik bir manzara!

Ortaklık sözleşmelerinin derhal yeniden düzenlenmesini talep ederek, çapalarını havaya kaldırmış, her an kafatasını parçalamaya hazır otuz kadar işçinin (çoğu tanıdık yüzlerdi, büyük bir kısmını tanıyalı belki de yıllar, yıllar oluyordu...) etrafını sardığı bir kuyunun kenarına oturmuş, uçsuz bucaksız tarlaların ortasındaki halini bir kez daha, yeniden görüyordu. O durumda, mecburen razı olmuştu ve şehre döner dönmez yanına koştuğu ailenin hukuk işlerinden sorumlu kişisi, Avukat Galassi-Tarabini onun bu taktiğini şartsız şurtsuz onaylamıştı. Ne var ki, verilen sözün hiçbir kıymeti olmadığı, üstüne üstlük uğradığı saldırıyı Codigoro'daki jandarma polisine bildirmesi yolunda avukatın bir sonraki cömert tavsiyesi

onu ne hale sokmuştu: Bundan böyle bir daha Montina'ya ayak basamaz hale gelmişti (o günden sonra Montina'ya, ara sıra çiftçi Benazzi'yle gereken küçük hesapları görmeye muhasebe yöneticisi Prearo gitmek zorunda kalmıştı) ve ayrıca, Leone Limentani'ye ait çiftliğin tamamıyla taşınmaz malların mülkiyeti, 1939 yılından itibaren onun yasal vârislerine geçtiği için, o dönemde sekiz aylık hamile olan ari Katolik gelini Nives Pimpinati, oğlu Edgardo ile dul eşi Erminia Calabresi de dört yüz hektardan büyük bir alana sahip –iyi kötü içinde hâlâ yaşamayı sürdürdükleri Mentana Sokağı'ndaki evi değilse de– çiftlik arazisini artık başkalarının malı olarak görmek zorundaydılar.

Anlaşılan o ki, Montina'daki kazadan, Galassi–Tarabini ve muhasebeci Prearo dışında hiç kimseye, annesine hatta karısına bile söz etmemişti. Belli ki annesi, –sakin olduğuna bakılırsa– o âna kadar hiçbir şey öğrenmemişti. Ama ya Nives öyle mi? İdari ofiste sohbet etmek için pek sık görüştüğü muhasebeci Prearo'dan hiçbir şeyi duyup öğrenmemiş olması mümkün mü? Hem sonra, en azından Pomposa'ya kadar uzanan Codigoro'lu çiftçiler camiası söz konusu olduğuna göre –üstelik de bunun işçi sınıfından gelen bir çiftçi camiası olduğu düşünülürse–, yerel Sendika Genel Merkezi nin yaşananları zaman geçirmeden insanların aklına sokmak için işe koyulmamış olduğuna kim inanırdı!

İşte tam da bu sebeple ve eğer durumlar da bu minvaldeyse ne diye kendini tehlikeye atacaktı, neden gidip kendini ifşa edecekti? Biraz sopa atmak uğruna başka felaketlerle karşılaşmaya, belki de fiziksel saldırılara maruz kalmaya değer miydi?

Ne idi daha önemli olan, o halde: Av mı yoksa?..

Aniden kararını verdi, artık uzun uzadıya bekleyemezdi.

Keyifsizce, "Nasıl olsa bir yararı yok" diye söylendi.

Klozetin üzerinden kalktı, yan tarafa geçti, musluğu kapatmak için küvetin üzerine uzandı, sonra yeniden doğruldu.

Bu arada yoğun ve ılık bir buhar tabakası banyoyu sarmıştı.

2

Kapalı kapının önünde durmuş, kolu aşağı indirmek yerine sadece ona dokunurken, sessiz sedasız sıvışıp sıvışamayacağını soruyordu kendi kendine.

Önceki akşam, yemekten hemen sonra, sönmeye yüz tutmuş oturma odasındaki şöminenin karşısında sessizce oturmuş örgülerini ören karısına ve annesine iyi geceler demişti. Sendikadan eve akşam saat dokuzda döndüğünden, küçük kızı Rory'ye iyi geceler diyememişti, çünkü dokuzda Rory en az bir saatten beri uyuyordu. Ama şimdi tereddüt edecek bir şey yoktu. Bir duvarı kendi odasına, karşı duvarı kızının odasına bitişik (Neyse ki annesinin yatak odası ön tarafa bakıyordu ve oradan yeterince uzakta ve tenha bir yerdeydi!) çift kişilik odayı işgal eden ve sadece Roryye bir veda öpücüğü vermek için, Nives'le fazladan vedalaşma safsatasına girişmek durumunda kalsaydı, yok, Tanrı biliyor ya, o öpücükten bile seve seve vazgeçmesi hiç zor olmazdı.

Yavaşça açtı.

Işık dışarı süzülür süzülmez, kapıyı kapatmak için arkasına döndü ve koridorun muşamba yer döşemesinde temkinli birkaç adım attı. Tabanları çivisiz Amerikan asker çizmelerini giymiş olmasına rağmen, yine de ayaklarını fazlasıyla ihtiyatlı hareket ettiremiyordu. Normalde seksen kiloydu. Ama bugün avcı kıyafetlerini büründüğü ve üzerinde asılı iki de tüfek, biri Browning, öteki Üç halka Krupp eski av tüfeği olduğundan, şimdi en az yirmi kilo daha ağırdır. Muşamba yer döşemesinin altındaki parke zeminde yüz kiloluk cüssesiyle çıkardığı basit bir çıtırtıyı, uykusu yeterince hafif olan Nives kolayca duyarak uyanacak ve ona seslenecekti.

"Dgardo?"

İstemeden, "Dur" dedi.

Nasıl olduysa, Nives onu duyabilmişti. "Ne sıkıcı!" diye söylendi. Odasına hemen girmezse, derhal başlardı avaz avaz bağırmaya.

Başını zifiri karanlık odadan içeri uzattı.

"Dur! Ne var? Bekle bir dakika."

Omzunda av tüfekleri, beş atışlık fişekleri ve belinde diğer şeylerle birlikte, geçen eylül Bologna'nın avcı malzemeleri satan ilk dükkânı Gualandi'den, her yerde ilan edilen ekonomik darboğaz planını ihlal ederek satın almış olduğu özellikle doğal keten rengi gösterişli kösele kaplı fişeklikle karısının yatak odasına girmek canını sıkıyordu. Ağır adımlarla, bu durumda, her hareketini tek tek hesap ederek Browning silahını çıkararak kayışından yanındaki pencerenin koluna astı. Aynı şekilde sıra çifteyi asmaya geliyordu. Ama bu Nives'e niyetimi açıkça gösterebilirdi –diye düşündü–. Sadece kapatması olduğu Codigoro zamanlarından beri zaten onu elinde görmüştü görmesine de, büyük olasılıkla fark etmemişti bile. Saçma sapan hikâyelerin arkasına gizlenip hiçbir şey söylemeden (birtakım *niyetlerinin* olması bile olasılık dahilindeydi: Bunları tam da şimdi istese ortaya dökecek kadar yetenekli bir kadındı!), ona doğrudan yola çıkmak üzere olduğu ve çene çalmak ya da başka bir şey için kaybedecek bir tek dakikasının bile olmadığı izlenimini vermekten daha iyisi olamazdı.

İçeri girdi.

Nives komodinin üzerindeki lambayı açmakla meşguldü. Sağ elinin başparmağını fişekliğin yumuşak derisiyle İskoç yün ceketinin sert dokusunun arasına yerleştirerek odanın ortasına kadar ilerledi. Ve işte tek çocuk olarak dünyaya gelmesinde payı olan ve 1939 yılından bu yana karısıyla nadiren birlikte uyuduğu, kızıla çalan rengi ve el oyması çift kişilik o büyük yatağın yanına yaklaşırken, o sabah ikici kez tuhaf bir anlamsızlık hissinin bütün benliğini ele geçirdiğini hissetti. Kendisiyle gördüğü şeyler arasındaki camdan incecik ve şeffaf duvar bir kez daha aradan kalkmış gibiydi. Orada bulunan her şeye ve o her birine bulunduğu noktadan tek tek ve hayretle bakıyordu.

Nives esnedi. Çıplak kolunu tembel tembel havaya kaldırdı ve elinin tersiyle ağzını kapattı. Tombul ve bembeyaz etli avcunun içine yarı yarıya gömülmüş olan altın alyansı neredeyse görünmüyordu.

"Saat kaç?"

Yüzüne dik dik bakarak, "Beşe yirmi var olmalı" diye yanıtladı. "Gitmem gerek."

"Aman Tanrım, kim bilir dışarısı ne soğuktur! Soğuk mu?"

"Yo, çok değil. Yağmur yağacak sanırım."

"Dgardo, yanına mutlaka fosforlu yağmurluğunu al, biliyorsun!"

"O zaten arabada duruyor."

"Uzun çizmelerin, şu lastik olanlar?"

"Aynı şekilde, onlar da."

Birbirlerinin yüzüne bakarak, adam ellerini yatağın korkuluklarına yaslamış, kadın her zamanki yerinde, yatağın sağ tarafında uzanmış konuşuyorlardı. Ama birbirlerine söyledikleri şeyin hiç önemi yoktu. Kadına da zaman kazandırmaya yarıyordu sadece. O da adamı ince eleyip sık dokuyarak gözlemliyordu.

"Kışın ava gitmenin insana nasıl bir zevk verebileceğini hiç anlamıyorum" diye konuşmasını sürdürüyordu Nives. "Üstelik Noe ile Aziz Silvestro yortusu arasındaki şu günlerde. Sakın zatürree olup da eve döneyim deme!"

"Aman yok canım, neden olayım? Hem sıkıca sarındıktan sonra..."

"Yün içliklerini giydin mi, bari onları giyseydin?"

"Evet. Annem her şeyi düşünmüş, bütün kıyafetlerimi dilsiz uşağın üzerine dizmiş."

Cümleyi asla hesaplayıp söylememişti, buna yemin edebilirdi. Ama Nives yine de yüzünü buruşturdu.

Başını kaplayan bigudilerini eliyle peş peşe bastırarak, "Seni düşünmek konusunda Erminia anne her zaman istekli davrandığından," dedi Nives, "onun önüne geçmek bana yakışık almaz gibi geliyordu."

Allahtan sesinin tonu hemen değişti.

"Sen nasıl," diye sürdürdü, "hiç çıkmadan suların içinde beş ya da altı saat aralıksız kalabiliyorsun? Aziz Meryem, artık bir delikanlı olmadığını ara sıra hatırlarsan iyi edersin! Düşüncesi bile beni ürpertmeye yetiyor. *Brrrr.*"

Gözlerini kırpıştıra kırpıştıra gülüyordu. O ise, yatağın ayak ucundan karısının şekilden şekle giren yüzünü ve diğer bütün ayrıntıları meraklı gözlerle izlerken, içindeki şaşkınlığın giderek büyüdüğünü hissediyordu. Gri renkteki ifadesiz ve küçük gözleriyle, yırtıcı bir kuşun gagasına benzeyen kısa ve kanca burnunun altında, üstü ince, altı etli ve sarkık dudakları ve küçük ağızlı, otuzla kırk yaş civarındaki bu minyon köylü kadının nasıl ve ne şekilde nikâhlı karısı oluverdiğini çok iyi biliyordu. Ah, bilmez olur muydu hiç! Ama aynı zamanda onun daha önce ayak basmadığı kentin en

seçkin kesiminde hanımefendi rolünü ağırbaşlılıkla oynamasını izlerken, köyde, özellikle de Bassa'da bunun gerçek olabileceğine bile inanamazdı. Nives. Bayan Nives. Onunki nasıldı, ne idi onun soyadı? Ah, hatırladım: Pimpinati. Pimpinati Nives.

"Bu akşam saat kaçta dönersin?"

"Bilmem. Beşten sonra."

"*Kuzenciğini* de ziyarete gidecek misin?"

Onca şeyden sonra böyle bir soruyu ona sormasında hiçbir tuhaflık yok. Neredeyse üzerinden on yıl geçtikten sonra ve Ulderico'yla nihayet yeniden iletişim kurmaya karar vermişse (tekneyle lagüne kadar yanında yol alabilecek güvenilir birini kendisine önerip öneremeyeceğini sorma bahanesiyle onu aramıştı, o da sadece telefonla ve böylece aralarındaki buzlar erimişti), bunun saklanacak bir tarafı yoktu elbette! Ama o, boşboğazlık ettiğini ve tehlikeli bir soru sorduğunu hissetmiş olmalıydı. Umursamaz davranıyordu, ama o karısını tanırdı: Kim bilir aklından ne şeytanlıklar geçiyordu. Zavallı Ulderico! 1939 yılında onunla evlenmemesi konusunda Edgardo'yu ikna etmek amacıyla dil dökmüş olan kuzenini muhtemelen hâlâ affedemiyordu...

"Bilmiyorum, olabilir" diye karşılık verdi.

"Peki, yemek işini ne yapacaksın? Yemek yemeye nereye gideceksin?"

"Bilmem. Belki Canevie'de yerim... Belki de Codigoror'da, her zaman yediğim *Bosco Elìceo*'da. Pek fazla seçenek de yok zaten."

Bayan Nives burun kıvırdı.

"Şu yakışıklı faşist Bellagamba'da yesen?" diye haykırdı. "Hani şu *döleh*, kısa namlulu yok mu? Kusura bakma ama, orada yiyeceğine, kırdaki evimize gitmenin daha doğru olacağını düşünüyorum. Benazzi'nin karısına bir şeyler hazırlatabilirsin, biraz makarna, bir parça et... Nihayetinde," derken gözlerindeki ifade sertleşmiş, sanki kendi şahsi meselesi olup çıkmış gibi, hatta ondan çok kendini düşünüyormuşçasına sesine otoriter bir tonlama katarak, "nihayetinde Montina hâlâ bizim malımız, tabii yanılmıyorsam!" dedi.

Acaba Nives sözü nereye getirmek istiyordu?

Huzursuzlanarak bakışlarını uzaklaştırırken, "Evet, oraya gidebileceğimi de biliyorum" diye karşılık verdi. "Vardığımda saat üç, üç buçuk, dördü bulursa ki bu da olasılık dahilinde, büyük bir çılgınlık demektir. Herkes için. Bir yerlerde durur yerim. İlla ki bulurum!"

Nives, "Nasıl istersen" diyerek geri çekildi.

Güldü. Dudaklarını büzüştürdü.

"Nihayetinde," diyerek söze kaldığı yerden devam etti, "bunu düşünmesi gereken sensin. Ama bak ne diyorum, biliyor musun? Şöyle ara sıra, ne bileyim işte, belki yanıma da birilerini alarak Montina'ya gitmek ne memnuniyet verici olurdu, hem de koşa koşa giderdim! Ama biz, aman saygınlığımı kaybetmeyeyim, aman rahatsız olmayayım dedikçe *onlar* toprağımızı elimizden alacaklar sonunda! Göz yumdukça, ne olacağını görmek ister misin?"

Söz konusu iki şeyden biriydi: Ya geçen Nisan'da Montina'da başına gelenleri bilmiyordu ve bu durumda o "onlar" sözcüğüyle (onu söylerken –gözünden kaçmamıştı–, dudaklarını inceltme işareti gibi büzmüştü), şehir surlarından denize kadar uzanan aşağı Ferrara'da ne kadar tarla, arazi varsa hepsinin sahiplerinden fazlasını, çok daha fazlasını almak için bir yıldan beri "gerginlik" çıkaran Pimpinati, Benazzi, Callegari, Callegarini, Patrignani, Tagliati gibi binlerce kişiyi genel olarak ima etmişti. Ya da biliyordu ve onu bu konuda konuşmaya, açılmaya, sırrını onunla paylaşmaya davet etmek istemişti.

Son tahmini, onun aniden korkuya kapılmasına neden oldu. Nives'le sırdaş olmak! Ayrıca, ne söyleyecekti ona?

Bu arada Nives, "Muhasebeci Prearo'nun dün bana anlattıklarını dinle sen" diye konuşmasını sürdürüyordu. "Bana dedi ki..."

"O yüzden değil" diyerek sözünü kesti. "Aynı zamanda arabayla on kilometre daha yol gitmemek için. Üstüne bir de yağmur yağarsa, çamura saplanmak tehlikesi var."

Bir anda yataktan kalktı ve ona arkasını döndü.

"Dönmek için yola beşten daha geç bir saatte çıkarsan," Nives'in sırtına doğru bağırdı, "bilirsin, sis tehlikesi de oluyor!"

Gürültü etmemesini tembihler gibi bir elini havaya kaldırarak hafifçe döndü.

"Tamam, peki, anladım."

Tek başına uyuduğundan, odanın içinde kendine göre bir düzen kurmuştu. Codigoro'nun, şehir meydanındaki, en önemli kilisesinin adanmış olduğu *Yardımsever Meryem Ana* resminden başka, komodinin üzerinde küçük bir radyo, bir dikiş sepeti, annesiyle babasının fotoğrafları ve bir deste oyun kâğıdı bulunuyordu. Ne diye hâlâ birlikte yaşıyorlardı? –Odadan çıkarken kendi kendine soruyordu–. Bu durumda niye ayrılmıyorlardı?

Koridora çıktığında Browning'in önünde birkaç saniye durdu, sonra yapmakla yapmamak arasında yine kararsız kaldı. Bileğindeki Vacheron-Constantin saatine (İsviçre'den kalma bir hatıra daha) göz ucuyla baktı: Dört elli sekiz. Geç, çok geçti –dedi kendi kendine–; ne olursa olsun... İkinci tüfeğini omzuna asmaktan vazgeçerek, ceketinin cebinden el fenerini çıkardı ve kızının yatak odasına doğru ilerledi.

Koridorun ışığını söndürdü, el fenerini yaktı, kapının kolunu indirdi, yavaş yavaş odanın içine süzüldü. Duvarların arasında her zaman seyre daldığı, burnuna dolan talk pudrası, okul defteri, tahta silgisi ve yer cilasının belli belirsiz kokusuyla parmaklarının ucunda basarak ilerlerken düşünüyordu -Ayrılmak, evet, evet!- Söylemesi kolaydı. Ama uygulamaya gelince, işi o noktaya taşımak nasıl mümkün olabilirdi? Avukatlık ücretleri kaça patlardı? Az olmadığı bilinen bir şey. Ayrıca öyle bir durumda, artık beş parasız, ihtiyaçlarla birlikte bunu nasıl karşılayacaktı? Daha bir dakika önce "Nihayetinde Montina hâlâ bizim malımız, tabii yanılmıyorsam" demişti Nives, bunu önceden hesap ederek, "bizim" ve "yanılmıyorsam" sözcüklerinin üzerine basa basa söylemişti. İşlerin ne merkezde olduğunu kendisine hatırlatmak için bundan daha etkili başka sözcük dizisi bulamazdı.

Hadi bu bir yana, peki ya Rory?

Yatağın yanına gelince durdu. Neredeyse nefes bile almadan, her an ağzından çıkacakmış gibi yüreğinin sıkıntıyla çarpan sesini duyarken, fenerin ışığını yatak başının yanındaki saksıya yerleştirilmiş Noel ağacının üzerine tuttu, sonra da yumuşacık kuzu yününden pembe renkli battaniyesinin altında yatan o minik bedene yöneltti, minicik tombul ayaklarından başlayıp yukarı doğru çıkarak, omzuna ve yanağının altına varıncaya kadar. Öylesine güzel, hayat dolu ve güçlü olması (galiba yüzü bir parça onunkine benziyordu: Özellikle de gözleri –ama onunkiler daha büyüktü, çok daha büyük!– ve bir de dudaklarının biçimi) karşısında her zamanki gibi afallayarak küçük Rory'yi hayranlıkla seyrederken, bir anda tarifsiz bir sıkıntının, çaresiz bir ıstırabın pençesine yakalandığını hissetti. Nedenini bilmiyordu. Sanki biri, aniden ve sessizce üzerine atlamıştı. Bir hayvanın saldırısına uğramış gibiydi.

Eğildi ve dudaklarını hafifçe kızının alnında gezdirdi, odanın içinde ilerledi ve üçüncü kez koridora çıktı. Işığın düğmesini çevir-

di, saatine baktı. Beşi beş geçiyordu. Pencerenin kolunda asılı duran tüfeğini almak için geri döndü, onu sol omzuna astı, yola koyuldu. Ve ondan kısa bir süre sonra, girişteki sütunlu duvara kadar, bir kuyunun içine düşüyormuş hissiyle, karanlıkta sarmal merdivenin geniş basamaklarından aşağı yavaş yavaş iniyordu.

3

Sütunlu girişte hava çok soğuktu: Gerçekten bir kuyu, bir yeraltı mahzeni kadar nemli ve sinsi bir soğuk. Romeo'nun, kim bilir hangi akla hizmet, ardına kadar açık bıraktığı sokak kapısından içeri aralıklı taarruza geçen rüzgâr, karanlık tavanın ahşap kutu motifleri arasından sarkan, siyah renkteki küçük ferforje avizeyi gözdağı verircesine sallıyordu.

Kâhya, karşısında duran evin görmekte zorlandığı ön cephesine doğru çevirdiği gözleriyle, kapının eşiğinde durmuş dışarı bakıyordu. Ne diye bakıp duruyordu öyle? Bir direnişçinin inatla çevirdiği omuzlarını anımsatan, bir parça kambur sırtının kavisli duruşuna bakılırsa, orada sadece kendisini fark etmemekle kalmamış, yola çıkmadan önce içeceği kahvesini hazır etmeyi ve ayrıca, her zaman yaptığı gibi, özellikle kışın arabayı çalıştırarak, motoru usul usul ısıtmayı da unutmuş gibi bir hali vardı.

Güven veren, o tanıdık mahzun siluetiyle eski model lacivert Aprilia'sı burnunu avluya bakan demir parmaklıklı kapıya çevirmiş, sütunlu meydanın ortasında, kapalı vaziyette bekliyordu. Arabanın etrafında bir tur attı, silahları bırakmak için merdiven boşluğunun karşı duvarındaki tahta sandığa gitti, hızlı adımlarla geri döndü, sağındaki kapıyı açtı, direksiyona oturdu. Motoru çalıştırmaya uğraşırken (marş motoru çalışmakta zorlanıyordu, hiç şüphesiz soğuk yüzündendi, ama aküden de kaynaklanıyor olabilirdi, o da en az diğer her bir aksamı kadar eskiydi), Romeo'nun dikiz aynasındaki hareketsiz yansımasından bakışlarını ayıramıyordu. Otuz yıldan beri, köye doğru yola çıktığı sabahın erken saatlerinde hazırlanmasına yardımcı olan Romeo, bir kere bile –diyordu kendi kendine– böyle davranmamıştı. Belki de bu defa pazar günü şafak sökmeden yatağından kalkmak zorunda olması ansızın canını sıkıvermişti. Bu adam bir şey mi anlatmaya çalışıyordu? Özellikle böyle bir dönemde, her şey mümkündü. Ortada yeni ve her halükârda sevimsiz bir durum olduğu belliydi.

Birkaç öksürmeden sonra nihayet motor çalıştı. Belindeki fi-

şeklik yüzünden zorlanarak gösterge panelinin altına, jiklenin topuzunu aramaya iki büklüm eğildi. Yeniden doğrulduğu anda Romeo'yla göz göze gelmek onu şaşkınlığa uğrattı. Demir parmaklıkların yanında, belli belirsiz kavis çizen eğik bedeniyle durmuş, yaşlı kaplumbağayı andıran ağırlaşmış gözkapaklarının arasından kendisine bakıyordu.

Alçak sesle, "*Vienla a tor al sò cafe?* Kahvenizi içmeye eve gelmiyor musunuz?" diye soruyordu.

Kâhyasının huyunu suyunu iyi bilirdi: Fevri, kimi zaman aksiydi, ama sevecenlik ve sadakat konusunda tescilliydi. Öyleyse, –dedi kendi kendine, bir anda göğüs kafesi genişleyerek rahatladığını hissetti– öyleyse Romeo'nun kendisine az da olsa kinlenmiş gibi bir hali yoktu. Aksine... Kaskatı kesilmiş elmacık kemiklerinin etrafında gezinen o belli belirsiz sevinç ifadesine bakılırsa, aksine keyfinin yerinde olduğu, kendisinin yıllar sonra yeniden ava çıkmaya başladığını görmekten içten içe bir memnuniyet ve haz duyduğu anlaşılıyordu.

Arabadan indi.

"Hazır mı peki?"

Romeo başıyla onayladı. Sonra çenesiyle iki tüfeği işaret ederek, onları arabanın bagajına yerleştirip yerleştirmeyeceğini sordu.

"*Se lu am dà il ciàv dla machina*, arabanın anahtarlarını bana verirseniz" dedi, "*a gh'i mett tutt du in tal baùl*, onları bagaja koyarım!"

Aralarındaki ilişkinin iyimserliğini ve mesafesini yansıtan her zamanki ses tonunu korumaya özen göstererek, "Yok, önemli değil" diye karşılık verdi. "Onları arka koltuğa koysanız daha iyi olur. Bunu da, lütfen."

Fişekliğini çıkardı, kâhyasının uzattığı kollarının üzerine serdi ve sonra, arasından ışık süzülen Manzoli'lerin sokak kapısına doğru hızlı adımlarla ilerledi.

Bu insanların yaşadığı ev, birinden diğerine geçilen, birbiriyle bağlantılı üç odadan oluşuyordu. Bir köşesinde avluya açılan bir mutfak; karşı köşesinde penceresi Mentana Sokağı'na bakan karı-kocanın yatak odası; ortada ise, kızları Irma evlenip kocasıyla gittiğinden beri iki ihtiyarın gösterişli salon takımlarını dizdiği geniş bir oda bulunuyordu, ama doğru dürüst içinde oturdukları yoktu. Tıpkı geçen nisanda Montina'daki olaydan sonra her defasında olduğu gibi, bu defa da müştemilatın içine adımını attığı anda (özellikle de

mutfağına; öyle sevimli, öyle düzenli ve öylesine huzurlu, tasarruflu fırından yayılan ısı sayesinde öyle sıcacıktı ki) morali bir anda yerine geliverdi. İşte –rahatlamanın getirdiği hafiflikle içinden bir kez daha haykırdı–: Burada kendisini hiç olmadığı kadar huzurlu hissediyordu, gerçekten ve tamamen evindeymiş gibi! Manzoli'ler elbette güvenilir insanlardı!

Masaya oturdu ve kendisine özel (Romeo'nun "*mastela dal cafe*, doğru kahve çanağı" dediği kulpsuz tastaki dumanı tüten kahvesini ağır ağır yudumluyordu. Bu arada Imelde, yüzünü siyah tülbendinin katları arasına gizlemiş, etrafta fır dönüyordu.

Kahvesini içerken çanağın kavisli kenarından ona bakıyor, her hareketini takip ediyordu.

Romeo gibi o da Nives'e katlanamıyordu. Onu aşağı yukarı her konuda açıkça kınıyorlardı ve muhasebeci Prearo'yu, aşçı Elsa'yı ve bizzat Rory'i, kısacası 1938'den sonra Mentana Sokağı 2 numarada boy göstermiş olan her yeni kişiyi veya şeyi ona dair tasvip etmediklerinin arasına dahil ediyorlardı. Ona muhakkak "*la sgnóra sò dlu*", hanımefendi diye hitap ediyorlardı, ancak "*la sgnóra Erminia*" onların gözün evin yegâne ve gerçek hanımı olmayı sürdürürken, annesinin uyurken bile yanından ayırmadığı üç yaşındaki dişi fino köpeği Lilla da her şekilde okşanıp şımartılmayı hak eden evin gerçek bebeğiydi. Nives için asla, bir tane iyi söz söylemiyorlardı. Konuşmanın bir yerinde sözü ona getirecek olsak, ya biri ya öteki zaman geçirmeden ondan yakınmaya başlardı.

Son günlerde, örneğin, kendisinin evde olmadığı zamanlarda, Bayan Nives'in dahili telefonu kullanmamayı huy edindiğinden söz etmişlerdi. En küçük gereksinimleri için bile, gerek o, gerekse Elsa, pencereden başlarını uzatıp aşağı bağıra bağıra seslenmeyi tercih ediyorlarmış, böylesini Mortara Sokağı'ndaki koca villada bile duyan olmamış. Peki, ya şimdi? –Sanki bununla sonsuz sabrının sınırına kolayca bir çizgi çekilmiş gibi, gözkapaklarını aşağı indirerek kendi kendine sordu.– Karısı hakkında duyacağı başka ne olabilirdi? Imelde'nin ağzında bir şey gevelediği kesindi.

Gözkapaklarını yeniden kaldırdı. Imelde'nin gözleri kızarmış, mendilini durmadan burnuna götürüyordu ama belli ki düşündüğü Nives değildi. Romeo sütunlu geçitten içeri girer girmez, "*cal lazarón ad cal comunista ad William*, hay ben o William denilen şerefsizin, aşağılık komünistin..." diyerek Wiiliam'a saydırmaya

başladı. Elektrikçi diplomasına sahip olmasına rağmen –bağırıyordu–, William çalışmayı reddediyor, bütün paraları kumarda harcıyormuş, böylece o ve karısı bu zavallı iki ihtiyarın sırtına yük oluyorlarmış.

Romeo'ya döndü.

"Kim bu William?" diye sordu.

Gümüş gibi parlayan başını ışığın altına eğerek, kuru bir sesle, "Irma'nın kocası" dedi.

Bir an için hiçbir şey anlamadı. Belleği, huzurunu kaçırmamak için, düşünme zahmetine bile girmek istemiyordu.

Ama hemen hatırladı.

Tabii ya –dedi içinden–. Kızları Irma'nın kocası. Nasıl unuturdu onu?

Yirmi beş yaşlarında bir delikanlıydı, –gözünde canlanıyordu–, son zamanlarda revakların altında ya da avluda sıkça rastladığı, çelimsiz, kumralla sarışın arası, peltek konuşan terbiyeli biriydi, hatta bir keresinde arabasını yıkamayı teklif etmişti de yıkadıktan sonra bahşiş almayı reddetmişti. Komünist mi? Öyle olması kuvvetle muhtemeldi; onun zayıf, solgun, açgözlü ve kim bilir gizlediği hangi öfke yüzünden gerilmiş yüzüne bakmak ve radyo spikerini aratmayan İtalyancasıyla onu akıcı ve rahat bir şekilde kendini ifade ederken duymak yeterdi, evet ama bir o kadar da haindi. Ayrıca, Borgo di Sotto Sokağı'ndaki rahibelerin dikiş nakış okulunda yetişmiş, yolda birinin değil ona laf atması, sadece karşısına çıksa, selam bile verecek olsa yüzü kızarmaya hazır, öylesine güzel, öylesine naif ve de hanım hanımcık bir kızın, hele de Irma gibi bir kızın böyle birine kapılmış olması başlı başına hayret vericiydi.

Irma şimdi altı aylık hamileydi –Imelde anlatmaya devam ediyordu–. Çalışmaya *zipadóra*, teğelci olarak sabahın altısında başlıyor, beş para etmez kocasının ahlaksızlıklarına para yetiştiriyordu.

Huzursuzluğunun giderek büyüdüğünü hissediyordu, bir türlü yerinden kalkamıyor, gitmek konusunda henüz karar veremiyordu. Saatine baktı: Beş otuz beş. Ulderico telefonda kararlı konuşmuştu. Lungari di Rottagrande'den varile kadar teknede kendisine eşlik edecek, şu bulduğu adam (yanlış anlamadıysa ismi Gavino'ydu) altıyı çeyrek geçeden itibaren onu Volano'da, Tuffanelli çiftlik evinin karşısında bekleyecekti. Oraya en azından altı otuz, altı kırk beşte varırdı. Hatırladığı kadarıyla Tuffanelli çiftlik evinden Lungari di

Rottagrande'ye ulaşmak için gideceği yolun en az üçte biri kadar uzunluktaki Villa Nuova'nın çevresini de dolaşması gerekiyordu ki, bu da fazladan bir yarım saat daha demekti. Sonuç olarak: Bir pürüz çıkmazsa saat yedi çeyrek, yedi buçuk sularında varilin içine girebilirdi: Hava bayağı aydınlanmış olurdu. Tabii, bir dakika bile oyalanmadan hemen yola çıkması şartıyla.

Aceleci davranmaya ve yerinden kalkmak için gerekli gücü bulmaya çalışarak saatine bakıyordu. İradesini zorladıkça daha da güçlenen yoğun tembellik duygusu, Manzoli'lerin mutfağındaki hasır sandalyede, sanki bağlanmışçasına onu oturmaya zorluyordu. Ah, her şeye rağmen müştemilatın sıcak ortamında, ev halkından ve diğer herkesten saklı, akşama kadar orada kalması mümkün olabilseydi keşke! Bunun için neler vermezdi.

Yüzünü kaldırarak Imelde'ye baktı.

"Acaba, siz damadınızın neden çalışmak istemediğini biliyor musunuz?" diye sordu.

Çelimsiz omuzlarını silkerek ona bilmediğini söyledi. "Benimle alay mı ediyorsunuz?" Onun bildiği tek bir şey vardı –konuşmasını sürdürdü–: O da damadının bütün gün yataktan çıkmadığı ve kızı Irma kazara sesini yükseltecek olsa, o komünist bozuntusu, ateş püsküren serserinin onu dövebileceğiydi.

Doğruymuş. Bunun doğruluğunu, onun güçlükle zapt ettiği öfkeden morarmış suratından, kızlarının kaderinin kurbanı olduğunu, dahası belki de buna razı geldiğini anlatan gözlerinden anlıyorlarmış.

Aklı karışmış halde yerinden kalkmaya yeltendi.

"Çalışmıyor olması," diyerek itiraz etmeyi denedi, "belki de iş bulamadığı içindir."

Romeo araya girdi.

Başını sağa sola sallayarak, "Nerede bulamamış" dedi. "Onun canı çalışmak istemiyor."

Yeniden Imelde'ye döndü, "O halde sizinle kalması için neden kızınızın buraya dönmesini sağlamıyorsunuz?" diye ısrar etti.

Kadın iç çekti. Bunu ona defalarca söylemişti. Ama Irma kalın kafalıymış, bir değirmen taşından bile daha betermiş. Bunun lafını bile ettirmiyormuş.

İncecik dudaklarını büzüştürerek yüzünü tiksintiyle buruşturdu ve "*L'e inamurada*, kızım âşık oldu" dedi.

Tabii ya, kız âşık olmuştu, bunu zaten anlamıştı. Ve işte Monzoli'lerin mutfağı da bir anda yaşanmaz bir yer olup çıkmıştı, buradan da bir an önce sıvışmak zorundaydı. Hem de hemen.

Imelde'nin son sözlerini sessizce dinledi (kulağına sadece, duvarların içinden, avludaki Aprilia'nın motorunun boğuk homurtusu geliyordu), yeniden saatine baktı. Beş elli sekiz.

"Hadi, gidelim" dedi.

Masanın iki tarafından sıkıca kavradı, ayağa kalktı ve yürümeye koyuldu. Irma'nın iyiliği için bir şeyler yapmasını (damadını çağırtırsa –böyle söylüyordu– sonra da onunla bir güzel konuşsa, o serseri de belki hayatına bir çeki düzen verirmiş) yalvar yakar anlatarak peşinden gelen Imelde'ye, kuru kuruya "Bakarız" diyerek karşılık verdi, oysa bunun hiçbir anlamı olmadığını herkesten çok kendisi bal gibi biliyordu.

Birini yollayıp o serseriyi çağırtacağım, öyle mi? –Revakların altından geçmiş arabasına doğru ilerliyor, bir yanda da kendi kendine söyleniyordu.– Onunla konuşmak mı? Kendisini bir an için o ceset suratlı elektrikçi gençle konuşurken hayal ediyordu ve tuhaf bir tiksintiyle kasıldığını hissediyordu. Korkuyla karışık bir tiksintiyle.

Arabaya bindi. Farlarını yaktı. Son olarak, sokağa çıkıncaya kadar manevrayı adım adım takip etmiş ve şimdi de kaldırımın kenarında durmuş, arkasından gelen, sokak lambasının ölgün ışığında gözünü ayırmadan ona bakan Romeo'nun selamına hafifçe kaldırdığı eliyle karşılık verdikten sonra arabanın burnunu gideceği yöne çevirdi ve gaza bastı.

4

Codigoro'da olmaktan başka bir şey hayal etmiyordu.

Prospettiva di Giovecca'dan Codigoro'nun kırlarına kadar, yolculuğun büyük bir kısmında arabayı, gözlerini yoldan ayırmadan kullanmıştı. Tekne sahibi kendisini Volano'da bekliyordu, acele etmek zorundaydı. Ama bundan başka, Pomposa'dan itibaren ağaran günün kararsız ışıklarında, durgun görünümlü olsa da açık denizle kucaklaşırcasına genişleyen, coşkulu suların kesintiye uğrattığı geniş ve ıssız ovaların, yaylaların, ancak Codigoro'dan sonra şekillendiği o manzarayı gördüğünde, işte o zaman huzur duyduğunu ve yeniden nefes almaya başladığını hisseder gibi oldu.

Tam çevreyolu sapağından yaklaşık yüz metre kadar önce Codigoro'nun kırsalında, önce hafif bir kalp çarpıntısıyla kendini belli eden ve kemerinin hizasına saplanan keskin bir sancı, onu direksiyonun üzerine iki büklüm kıvrılmaya zorladı.

Direksiyonun üzerinden bakışlarını yukarı çevirdiğinde, Eridania'nın şeker fabrikasının heybetli ikiz bacalarını ve onun az ötesinde ötekini, Arazi Islah Konsorsiyumu'nun drenaj bacasını fark ederek, "Neyse ki geldik" diye homurdandı.

Kendini biliyordu. En fazla on dakika dayanabilirdi. Yeterli olacak mıydı?

Saatine bakmak için köyün kaba saba parke taşlarının üzerinde delice sallanan nadir sokak lambalarından ilkine yanaştı. Altı kırk. O saatte meydandaki iki kahve salonu kepenklerini çoktan kaldırmış olmalıydı. O halde Volano'ya gitmekten vazgeçmek, Codigoro'da kalmak daha doğru olurdu. Meydana varmayı başarabilirse, kefeni yırttığını söyleyebilirdi.

Doğruca ilerleyerek kısa sürede şehir merkezine vardı, oradan meydana çıktı. Hiç ışık yoktu –gördüğü şey karşısında kuşkusuz ilk anda üzüldü, ama aynı zamanda bir rahatlama hissetti–: Ne sağ tarafta birbirine bakan iki kahve salonunda, ne Ulderico'yla ailesinin oturduğu evin hemen karşısındaki I.N.A.'nın on katlı binasında, ne

de etraftaki irili ufaklı diğer evlerde ışık vardı. Hepsi kapalı, hepsi karanlık. Yaşam belirtisi yoktu.

Şimdilerde Jandarma merkezi olan, 1900'lerin başından kalma eski Faşizm Karargâhı'nın sol tarafına park etmek için ilerledi. Farları ve kontağı kapattı, arabadan indi ve hiç acelesi yokmuş gibi sakin sakin kapısını kilitledi. Codigoro. 1938'den bu yana, böyle erken bir saatte buraya gelmeyeli tam on yıl oluyordu. Kısacası, burayı daha önce hiç bu kadar ıssız gördüğünü hatırlamıyordu. Neydi burayı bu hale getiren? Komünizm korkusu yüzünden miydi –sırıttı–? Yoksa sadece Noel bahanesi mi?

Hava soğuk değildi; en azından orada, tam o noktada, kışın, neredeyse hiç esinti yoktu. Tuhaf, karnındaki ağrı da geçmişti. I.N.A. binasının altındaki kemerli sütunları örten loşluğun içinden bir köpek fırladı: Gidişine bakılırsa, bu bir İngiliz ırkı av köpeğiydi. Meydanın ortasına doğru açıkta ilerlemesini (sahiden de yaşlı bir av köpeğiydi), onun Birinci Dünya Savaşı'nda şehit düşenlerin anısına dikilen heykelle burun buruna gelmesini, ufak adımlarla onu koklamasını, üzerine işemesini ve sonra yine tırıs giderek sağdaki dar sokakta gözden kaybolmasını izledi. Yoksa Bellagamba'ya gitmeyi mi deneseydi? –Yeniden yalnız kaldığında kendi kendine sordu.– Büyük olasılıkla, *Bosco Eliceo* da o saatte açık olmayabilirdi. En kötü ihtimalle, sonuçta öyle ya da böyle orası bir otel olduğuna göre (daha önce orada hiç uyumak için bulunmamıştı, ama üst katında bu amaçla odalar vardı, bundan söz edildiğini defalarca duymuştu), en kötü ihtimalle kapısındaki çanın ipine asılırdı.

Bagaj kapağını açtı, içinden Rus modeli gri astragan bir bere çıkardı (gençliğinden beri, her zaman, gerek bataklıkta avlanırken, gerekse dağda kayak yaparken kullandığı bir ekipmandı), başına taktı. Böylece, arabanın yanından daha yirmi metre gitmeden, eski Faşizm Karargâhı'nın cephesiyle hemen yanındaki sokağın kesiştiği noktaya geldi. Gözlerini kısarak oraya dikkatle baktı. Yanılmamıştı. *Bosco Eliceo* da kapalıydı. O halde sahiden de kapıdaki çanın ipine asılması gerekecekti. Kalacağına, kalması gerektiğine göre, başka seçeneği kalmıyordu.

Bununla birlikte, orada, indirilmiş kepenklerin önünde ve başının üstünde yanıp sönen neon ışıklı tabelayla karşı karşıya kaldığında, kapıyı açmaya bizzat kendisinin gelme olasılığını hiç de

göz ardı edemeyeceği, Bellagamba'yla birdenbire senli benli olacağı düşüncesi onu alıkoymaya yetti.

1938-1939 yıllarında, üzerinde Milis kuvvetlerin onbaşı üniformasıyla, boğayı andıran geniş sırtının ortasında sallanan siyah püsküllleri ve başından tıraşlı ensesine doğru yana kaykılmış kepiyle hatırlıyordu Bellagamba'yı (adı Gino'ydu, yanılmıyorsa, Gino Bellagamba). O yıllarda, kasabalı kabadayıdan aktif göreve terfi etmiş olmanın gücünü, Faşizm Karargâhı'nın önündeki kaldırımda, meydanda, neredeyse sürekli konuşlanmasını ve kendisinin de Montina'daki işleri yüzünden Codigoro'ya döndüğü ender zamanlarda, bir "Yahudi", bir "apolitik direnişçi", bir toprak sahibi olarak karşılaşma şanssızlığına eriştiği o tehdit dolu, ezici bakışlarını hatırlıyordu... Olmaz. Üstelik hayatı boyunca karşılıklı iki çift laf etmediği o suratsız herifle karşı karşıya gelmek ve ondan o istemek zorunda olduğu şeyi, yani tuvaletini kullanma iznini dile getirmek hiç yerinde bir davranış olmazdı, hem de hiç. Ancak, saat şöyle biraz daha geç olsaydı, keskin bir dönüş yapmayı ve Cavaglieri'nin zilini çalmayı tercih ederdi.

Öte yandan, başka ne bulabilirdi? Ve asıl mesele, pire için yorgan yakmaya değer miydi? 1932 yılında Faşist Parti kimliğini teklif ettiklerinde, hiç ikiletmeden onu cebine indirmiş olan Ulderico'dan farklı bir tavır sergileyerek faşist kimliği almaktan her zaman kaçınmıştı (doğrusu bu, ona tamamen *karşı* olmasından değil, karakteri gereği sosyal yanının pek güçlü olmamasından kaynaklanıyordu). Ayrıca hesap ortadaydı, 1943 yılından önceki faşistler, bugünkü komünistlere göre gerçekten daha mı kötüydüler? Sadece mal mülk sahiplerini sömürmek için kurulmuş şimdiki İşçi Dernekleri, sanki bir zamanların Faşizm Karargâhı'ndan ve Yerel Gruplarından daha mı iyiydi? Bellagamba'ya gelince, belki de Nives'in iddia ettiği gibi Badoglio* devri kapanınca onun Salò'lulara katıldığı da doğruydu. Çok büyük olasılıkla. Bugün Codigoro'nun mutlak sahibi konumundaki komünistler bile onun gelişip zenginleşmesine göz yumuyorlarsa, şimdi o kalkıp ne diye, hangi sebeple mesele çıkarmak zorunda kalacaktı? Ayrıca Nives Hanım'ın hemşerilerine saldırmak gibi bir tutkusu vardı, bu bilinen bir şeydi. Ve her fırsatta yapardı bunu.

* Pietro Badoglio (1871-1956): Faşizm döneminde İtalyan generali. (ç. n.)

Halihazırdaki sıkıntısına bir de arabanın arka koltuğunda, açıkta bıraktığı iki tüfeğin akıbetinin eklenmesiyle (belki de hemen gerisingeri dönmesi ve fişeklikle birlikte onları arabanın bagajına kaldırması daha iyi olacaktı) iyiden iyiye huzursuzlandığı sırada, içeriden birtakım gürültülerin geldiğini duyar gibi oldu. Sanki mobilyaları canhıraş bir yerden bir yere taşıyan birinin çıkaracağı türde ahlama, oflama, iç çekme ve takırtı sesleriydi.

Gürültünün kesilmesini bekledi, elini yumruk yaparak kemikli kısmını oluklu sacın üzerinde bir iki kez tıklattı.

"Kim o!"

Yavaşça, "Arkadaşlar" diye karşılık verdi.

"Arkadaşlar, kim?"

Kararsız kaldı. Kepengin diğer tarafındaki sert adımların yaklaşarak durduğunu işitti.

"Limentani" dedi.

"Kim?"

Sesini yükseltmeden tekrarladı, "Li-men-ta-ni", kendi soyadının ve hecelerinin uluorta yerde o şekilde çınlaması bir anda kulağına tuhaf gelmişti. Demir perde tek hamlede yukarı kalktı.

Gerçekten de o idi –gördü–, Bellagamba'nın ta kendisiydi; bir erkek tasarımından çok kadın giysisini çağrıştıran kürklü yeleğinin altındaki o her daim boğayı andıran göğüs kafesiyle eskisinden biraz daha iri, biraz daha şişman. Geçmişten gelen husumet bir anda onu ensesinden yakalamış gibi, tam sırtını dönerek oradan çekip gitmeye yeltenir gibi oldu. Belki hâlâ şansı vardı.

Çok geçti, Bellagamba mavi gözlerini ardına kadar açmış ve onu hemen tanımıştı.

"Ah, ne güzel" diye karşılık verdi, alçak sesle.

Ona pis pis sırıtıyor, boksörlerin dişliğini andıran, aynı boydaki küçük dişlerini gösteriyordu.

Yine fısıldayarak, "Ah biliyor musunuz, avukat bey," dedi; kenara çekilirken ve ona bir suç ortağıymış gibi ona göz kırparken sözünü tamamladı, "korkuttunuz beni, neredeyse aklımı başımdan alıyordunuz. Gelin, içeri gelin, buyurun. Dışarısı soğuk. Gelin şöyle içeri!"

Her şey beklenirdi de, nazikliği ve çenebazlığı (Bellagamba'nın da tıpkı Irma'nın kocası şu William gibi, son derece sade, akıcı ve kibar bir İtalyanca konuşuyor olmasına şaşırdı) olur şey değildi.

Buna sevinemedi. Sonunda, mütevazılık, beyefendilik ve aldırmazlık göstermeye kendisini mecbur bırakacak kadar kötü, hatta düşmanca karşılanmış olmayı tercih ederdi. Bellagamba'nın insanı şüphelendiren bu tavrı ne anlama geliyordu? Yoksa bu adam, onu inine sokmuştu da Imparatorluğun altın çağlarına ya da doğrudan Salò Cumhuriyeti'nin parlak günlerine kendisiyle birlikte gözyaşı dökmesini mi isteyecekti? Codigoro'daki herkes gibi, Bellagamba da geçen nisan Montina'da olanları noktasına virgülüne kadar biliyor olmalıydı. Ve şimdi ona sırlarını açıp içini dökeceğini sanıyorsa avcunu yalardı. Onun bu dünyada hiç kimseyle bir alıp veremediği yoktu, hele de Bellagamba'yla bu mevzubahis bile olamazdı. Iyice anlaşılsın, ortada korkulacak bir durum yok.

Bu arada içeri girmişti: Ona vahşi bir hayvanın inine ya da bir mağaraya girdiği hissini veren şey, aynı zamanda, eşikten geçer geçmez boğazına dolan, ızgarada pişirilmiş balığın ağır kokusuydu. Kürklü beresini çıkardı, etrafına baktı. Orta büyüklükte ve neredeyse tamamen karanlık bir yemek salonunun ortasında bulunuyordu. Girişin karşı köşesinde tek başına duran, bir tür küçük kürsünün üzerindeki yeşil ipek şapkalı abajurdan etrafa belli belirsiz, sarımtırak bir ışık yayılmaktaydı.

Kürsüyü hemen anladı; bu, otel görevlisinin yepyeni, gıcır gıcır kayıt masasıydı. Arkasında, daha kireci kurumamış duvarda çift sıra halinde asılı numaralı çengellerin ucunda on ya da on iki anahtar sarkıyordu. Loş ışıkta gözüne çarpan başkaca bir şey yoktu. Bu onun için yeterliydi. Kendisinin de gayet iyi hatırladığı, yıllar öncesinin iddiasız köylü lokaliyle ortaklık kuran Milis kuvvetlerinin eski onbaşısı tarafından restoran ve otele dönüştürülmüş olan bu işletmenin ne denli küçük bir yer olduğunu anlaması için kayıt masasıyla anahtarlar yeter de artardı.

Bellagamba geride kalmıştı. İnmek istemeyen kepenge onun dişlerini sıkarak sövdüğünü ve homurdandığını duyuyordu. Arada bir dönerek ona dikkatli olmasını salık veriyordu. Içindeki ağır eşyayla birlikte, kısmen parçalanmış tahta bir sandık odanın orta yerinde duruyordu; bu, önceki akşam nakliye şirketiyle Milano'dan gelen bir kantardı. Ona takılıp sakatlanabilirdi.

Sonunda çıkageldi. Önünden geçti ve geçerken ona hafifçe çarpmaması ve koltukaltlarının ter kokusunu burnuna dayamaması imkânsızdı. Doğruca kayıt *bürosuna* gitti. Anahtarların yanındaki

elektrik düğmesini çevirdi. Tavanın üstüne yanlamasına yerleştirilmiş kalın neon borunun soluk ışığında karşılıklı oturdular; kendisi sahte deri kaplı küçük bir koltuğu işgal ederken, geniş çenesi masa lambasından gelen sarı ışıkla iki parçaya ayrılan Bellagamba da kayıt masasının arkasına geçti.

Sanki dünyanın hiç olmadığı kadar dışında bir yerlerde bulunuyormuş hissiyle, söze nereden başlayacağını bilmiyordu. Ne söyleyeceğini bile düşünemiyordu. Midesinin bir yumruk gibi kasıldığını hissediyordu.

Bellagamba yardımına koştu.

"... *Ma lu,* Ama siz," dedi, aniden halk dilinde konuşmaya geçerek ve sulanmış mavi gözlerini aralayarak, "*al scusa, com'ela ch'l'e gnù da sti cò,* bağışlayın ama, nasıl oldu da yolunuz buraya düştü? *Sarissal mai gnù a Codgòr par cazàr,* siz avlanmaya Codigoro'ya gelir miydiniz?" diye imalı bir ses tonuyla onu yokladı.

Soruş biçimine bakılırsa, soru pek de net değildi. Küçümsemekle birlikte sorgulayıcı tonda (1938'den önce, kendisinin de topraklarında çalışan bir köylüye sorarken kullandığı aynı ses tonuyla) sorması, onu az da olsa tedirgin etmişti.

Sessizce onayladı.

Evet – dedi sonra da–. O bu taraflara bunun için gelmişti, tüfekle birkaç el ateş etmek için.

Bir parmağının ucuyla kazağının kol ağzını araladı ve göz ucuyla saatine baktı.

Ama siz buralara, tüfekle ateş etmeye gelir miydiniz? –Beklenmedik bir sırada tekrar etti ve buna tamamen şüpheyle bakıyordu.– Fazlasıyla gecikmişti. Bir süre önce, yani altı kırk beşte Volano'ya varmış olması gerekiyordu. Şimdiyse saat yediyi bile geçiyordu.

Sonunda kararını verdi.

Ayağa kalktı ve etrafına bakındı.

"Tuvaletinizi bir saniye kullanmama izin verir misiniz?" diye sordu.

5

Düz ve dik merdiven karşısında duruyordu.

Korkulukların pürüzsüz ahşap tırabzanına tutunarak ve birinci katın sonundaki düzlüğe gözlerini dikmiş, ne kadar kaldığını hesap ederek basamakları tek tek, ağır ağır çıkıyordu. Yukarıda, yüksekliği karşı duvarın yarısına gelen gemi penceresi misali yuvarlak camdan gökyüzü görünüyordu. Şişkin ve aceleci bulutların kol kola yol aldığı koyu renkte bir gökyüzüydü.

Birinci katın son basamağına ayağını koyduğu sırada bir dakika soluklanmak için durdu. Orası, ölgün bir ışığın aydınlattığı, bütün oda kapılarının kapalı olduğu, sağlı sollu iki küçük koridora ayrılıyordu. Sağdaki koridorun en sonunda, bir odanın önünde, yerde duran sahipsiz bir çift erkek ayakkabısı bekliyordu.

Bellagamba gerçekten de büyük işlere kalkışmıştı –gözü ayakkabıların üzerinde, düşünüyordu–, sahiden de masraftan kaçınmamıştı. İyi de bunda şaşıracak ne vardı? Etrafta paradan bol bir şey yoktu, hem de bol bol. Herkese yetecek kadar. Kendisine hayır demeye yegâne dili varmış, her daim karşı çıkmış, kredilendirme sisteminin dışına atılmış olanlar ve her biri kendine göre bir sebepten hâlâ varlığını sürdürmeye, dişiyle tırnağıyla çabalamaya, her zamanki buğdayına, kenevirine, pancarına sıkı sıkıya sarılmış olanlar, az sayıdaki gelenekçi çiftçilerdi ve bu durumda o komünizm ya da adı her neyse, en kısa sürede ortadan kaldırılmalı, yok olup gitmeliydi. Evet, tamam: Onun yerinde bir başkası olsaydı, belki de buna bir son vermenin zamanı geldiğini, felaket derecesinde durağanlaşan eski geleneksel tarımcılık anlayışını kaldırıp çöpe atmaya ve pek çoğunun, büyük çoğunluğun yaptığı gibi onların birer saf tarım üreticisine dönüşmesine karar verme zamanının gelip çattığını anlatmak için fırsat kollayan Nives'le muhasebeci Prearo'nun sözlerine kulak verirdi. Onun yerinde bir başkası olsaydı, komünistlerin tehditlerine aldırmadan, arkasına alacağı jandarma ordusuyla günün birinde Montina'da karşılarına dikilir, işçilerin ve sığır sürüsünün sonunu getirmek için oltanın ucundaki

çiftçi Benazzi'den başlayarak hepsini teker teker işten çıkarırdı. Ama bir başkası. Kendisi değil, çünkü o Ferrara Ziraat Bankası da dahil olmak üzere, kim olduğuna bakmadan, hatta Bellagamba gibi birine bile, ama *Giornale dell'Emilia* gibi hükümet yanlısı gazetelerde bahse konu olmuş bazı "eski hükümlüler" hariç, herkese kredi vermeye hazır bütün bankaları haklı buluyordu. Buna benzer her türlü projeyi elinin tersiyle itmek ve ayaklarının üzerinde durduğunu göstermek için kendisini bir çiftçinin yerine koyması yeterliydi.

Bu arada merdivenin ikinci bir etabını da tamamlamıştı. Bu defaki bir ara boşlukla kesildiğinden, öncekinden daha az yorucu olmuştu. Yeniden dikleşen üçüncü katın merdivenine yöneldi. Alt kattakini çıkarken yaptığı gibi gözlerini bu defa da bir başka pencereden bir an olsun ayırmadan sonuncu kata, zirveye ulaştı.

Burada da aynı şekilde boş ve yarı karanlık koridorlar, aynı kapalı kapılar. Aradığı kapıyı, merdiven boşluğunun hafifçe sağ tarafında hemen buldu. Bellagamba ona az evvel tarif etmişti. Onca açıklamanın üstüne, "Üzerinde de yazıyor zaten, göreceksiniz" diye uyarmış ve ne pahasına olursa olsun, kendi fiyakasını bozmamaya önem verircesine, onu giriş katındaki tuvalet yerine, saygın bir müşteriye layık, besbelli otelin yegâne düzgün yerine doğru yönlendirmişti. Gerçekten de öyleydi. Sarı saman rengi kapı, yüksekliğinin dörtte üçüne denk gelen yerde, üzerinde BANYO yazan vernikli metal bir plaka bulunuyordu. Minyatür bir sokak tabelasına benziyordu –düşündürdü–: Bugün beyaz sineklerden bile az rastlanır hale gelmiş, öteki savaştan önce kullanılan tabelalardandı. Sıkışık ve uzatılarak yazılmış harflerin ve onları çevreleyen incecik çizgilerin lacivert rengi aynıydı: Siyaha yakın koyu bir lacivert.

İçeri girdi.

Henüz ışığı bile açmadan, buranın kelimenin tam anlamıyla bir banyo olduğunu fark etti: Tam donanımlı, yani klozet dışında, üzerinde ayna bulunan bir lavabo, iki musluklu bir bide ve dikdörtgen şeklinde demir döküm bir küvetle donanmıştı.

Klozet, küvetin diğer tarafında, pencerenin hemen yanında duruyordu. Sarımtırak ahşabının eskiden kalma beyaz badana lekelerini hâlâ koruyor olduğu simit biçimindeki kapağını inceledi. Pencerenin koluna astığı ceketiyle beresinden kurtulduktan sonra, pantolonunun ve iç içe giydiği çift donunun düğmelerini çözerek aşağı indirdi ve teninde soğuk fayansı hissederek klozete oturdu.

Ama boşuna, bir kez daha boşuna: Karnı, içindekileri boşaltmayı bir türlü istemiyordu. Onca çabalamasına rağmen, bunu başaramayacağını ve ne olursa olsun yine de karaya çıkmasına az kaldığını hissediyordu.

Bulunduğu yerden bir metre ha var ha yok, kol boyu uzağındaki alçak pencere denizliğinin üzerinde gazete kâğıtları vardı: Birbirine denk, kare şeklinde kesilmiş, üzerindeki koyu renkli ponza taşının bir hizada ve sabit tuttuğu küçük bir kâğıt yığını. Birkaç ay önceki bir gazeteye ait olmalıydılar –kâğıdın sararmış olduğuna bakarak aklından geçirdi– belki de *Giornale dell'Emiliano*'nun eski bir sayısıydı. Büyük harflerle yazılı bir başlık, UMUT NEW YORK'TA diyordu. De Gasperi'nin Amerika'da Truman ve Marshall'la yaptığı konuşma mıydı? Nisanda mıydı? Mayısta mı? Yoksa daha önce mi? Oraya daha önce gitmiş olmalıydı! Komünistler geçen mayıstaki krizden *sonra* hükümetin kara listesine alınmıştı. Ve kriz, en sonunda –bunu çok net anımsıyordu–, De Gasperi İtalya'ya döndükten kısa bir süre sonra patlak vermişti. O halde ocak ayında mıydı? Şubatta mı?

Rastgele başka sayfalar seçti, ama bu kesilmiş sayfaların hiçbiri aynı gazeteden ve aynı güne ait olmadığı için kesin tarihi saptaması da mümkün olamazdı. Öncekinden daha büyük puntolarla yazılmış bir başka başlıkta, YAKLANMA HAKK TURULMASINDAN MEMN, yazıyordu. Ve bir başkası NENNI VE TOGLIATTI – KÜMETE SALDIRIYORLAR, diyordu. Ve yine bir başka başlıkta: KÜLEN YAHUDI KANI – BUGÜNKÜ POLONYA'DA, diye yazıyordu.

Bu son başlığı altındaki iki kolonda izleyen makalenin bir kısmını okumaya çalıştı.

Krakow'dan gelen bir yazışmadan söz ediyordu. Makaleyi kaleme alan kişinin, 1947 yılının kızıl Polonya'sında Yahudilere karşı yürütülen kovuşturmaların, Hitlerin Polonya'daki işlerinin takipçisi ve güvenilir adamı *Gauleiter* Frank'ın yürüttüğü kovuşturmalardan daha az gaddar ve daha az kanlı sürdürülmediğini belirten ifadelerinde inandırıcı bir taraf vardı. Peki, bu mümkün olabilir miydi? Makalede, ona göre, aşırıya kaçan bir vurgulama söz konusuydu. Bunu kim yazdıysa abarttığı kesindi. Aslına bakılırsa bazılarının da doğru olması gerekirdi. Kahretsin –sırıttı–, hepsi yalan olamazdı ya!

Başını kaldırdı, pencereden dışarı bakarak uzaklara daldı. Dışarıda artık kasvetli ama duru bir ışık hâkimdi. Sis ve duman kay-

bolmuştu. Pencerenin altında, Bellagamba'nın tavuklarını beslediği küçük toprak avluya bitişik, uzaktan bakıldığında bile kolayca fark edilebilen, iki ucunda gri renkte, üstü kurt yenikleriyle kaplı, kırılmaya hazır gariban kale direkleriyle derme çatma bir futbol sahası uzanıyordu.

Bu sahanın ötesinde, görünen o ki, bütün köyün çatılarındaki koyu kiremitler Ferrara'nın çatılarındakilerden tamamen farklı (her biri tek tek ve elle yapıldığı halde daha iri, daha düzensiz) ama aralarındaki kan bağını açıkça gösterecek kadar benzerdi. Ve işte şurada köy meydanı, bir yanında Yardımsever Meryem Ana Kilisesi, diğer yanında vitrin ışıkları nihayet yanmış olan iki kahve salonunun arasında, Sendika Genel Merkezi'nin kırmızı cephesini ve ortasında da, neredeyse aynı çizgi üzerinde sıralanmış ve onlara karşıdan bakan alçak duvarlı, derme çatma evlerin çatılarından çok daha yüksek, eski Faşizm Karargâhı'yla I.N.A. binasının tam karşısındaki devasa iki kolonu görüyordu. Ayrıca, daha ötede, iki kıyının arasına gizlenmiş olsa da ağaçlıklı bölgeye doğru dikkatlice bakıldığında, rıhtımın sonundaki yük mavnaları sayesinde yeri kolayca anlaşılabilen nehir limanını seçebiliyordu. En sonunda, onun daha ilerisinde, hatta çok daha ötesinde, Ferrara il sınırına bağlanan asfalt şerit boyunca yükselen ve Volano'yu yıkayan Po Nehri'nden itibaren bu noktada Montina'nın kuzey sınırını çizen donuk kavak ağaçlarına karşılık, Eridania'nın şeker fabrikasının yüksek, kırılmaya hazır görünen dumanlı bacalarını ve ondan daha kısa olan Arazi Islah Konsorsiyumu'nun drenaj bacasını... Gerekli her türlü donanımdan mahrum bir tapu kadastro memuru gibi mesafeleri ve oranları çıplak gözle hesaplamaya çalışıyordu. Acaba bu dümdüz, tek çizgide ilerleyen, diyordu –kendi kendine soruyordu: Üstelik, gözüyle yerini bile doğru düzgün seçemezken–, acaba o dümdüz hat nehir limanından meydana ne kadar uzaklıktaydı? Peki ya, şu sağ tarafta, aşağıda duran bacalar grubu, geniş aralıklarla serpiştirilmiş kendi arazisindeki köylülerin evlerinden neredeyse daha iyi görülebilen, Montina'nın çıplak topraklarının ortasındaki o küçücük, tarihî, esmer çehreli, yıkık dökük Gallo gözetleme kulesinden ne kadar uzaktı? Kendini ne kadar zorlasa da, 1930 yılında Nives'i yerleştirmiş olduğu ve yıllarca patron olarak girip çıktığı (sonradan, ırkçı yasalar döneminde elinden çıkardığı) çiftlik evini bir türlü seçemiyordu. Bir zamanlar köyün güney kıyılarında

bir başına dururken, o bölgede peş peşe sıralanmış ve neredeyse tamamı birbirine benzeyen çok sayıdaki öteki evlerden, bugün onu ayırt etmek olanaksızdı. Önemi yok. Codigoro'nun en modern yeri olarak kalan o bölgeden şehir merkezindeki meydanı ayıran uzaklık kaç yüz metreydi? Meydanda, Şehitler Anıtı'nın tepesinde yükselen, miğferinin üzerinde alayın paçavraya dönmüş, delik deşik bayrağını dalgalandırırken saldırırcasına atılan piyade erinin külrengi heykeli, olduğundan daha mı büyüktü, yoksa daha mı küçük?

Düşüncelerinin seyri yeniden değişti.

Aklı Ulderico'ya gitti, Ferrara'da Montebello Sokağı'ndaki binayı yaklaşık on beş yıl önce Arazi Islah Konsorsiyumu'na kiraya verdikten sonra, Codigoro'ya, kendi tarlalarının bir adım ötesindeki, etrafı ormanlık alanla kaplı eski, güzel villasını terk ederek, şehrin göbeğinde büyük, konforlu, sıradan bir eve yerleşen kuzeni, arkadaşı, en yakın dostu ve hayatının üçte ikisinin ilk yıllarını hiç ayrılmadan geçirdiği yoldaşı Ulderico'yu düşündü. Ulderico'yla birlikte, kendini ve ikisinin birbirine hem çok benzeşen hem de hiç benzeşmeyen kaderlerini düşünürken, bir anda, bugün akşam üzeri Ferrara'ya dönmeden önce, tabii çok yorgun olmaması ve elinde de onlara hediye götürebileceği birkaç yabantavşanı olursa, (karanlık ve sisli havada fark edilmesi, yolda tatsız karşılaşmalara maruz kalması gibi bir olasılığın hemen hemen sıfır olduğunu göz önüne alınca) bugün akşama doğru Cavaglieri'leri: Ulderico'yu, karısı Cesarina'yı ve çocuklarını ziyarete gitmeye karar verdi. Doğrusu, savaşın ne öncesinde, ne savaş boyunca ne de İsviçre'den döndüğünden bu yana geçen üç yıl boyunca bir kere evlerine gitmişti, hatta çocuklarının birini bile görmemişti, tam altı çocukları vardı, altı! Ama geçen hafta Ulderico'yla karşılıklı yaptıkları iki telefon görüşmesinden sonra kuzeninin bonkörce sergilediği nazik tutumundan ve onca zaman sonra her iki taraf da birbirinin sesini yeniden duyduğunda en küçük şaşkınlık belirtisi bile göstermediğine göre, görüşmemek konusunda hâlâ ısrar etmenin ne anlamı vardı? Hayat böyle bir şey! 1932 yılında, ani bir kararla, uzunca bir süredir evinde birlikte yaşadığı herkesçe malum Codigoro'lu pantoloncuyla (soyadı neydi peki?) kilisede evlenmeye ve buna ilaveten bir de aynı gün kendini vaftiz ettirmeye karar verdiği zaman aile içinde ve dışında patlayan büyük skandalı anımsıyordu. Ve tabii, 1939 yılında, kendisinin birlikte yaşadığı Nives'le evlenme kararından döndürmek

için Ulderico'nun sürekli ısrarını, aniden ve katlanılmaz derecedeki müdahalesini ve o saatten sonra bir işe yaramayacak olan azmini anımsıyordu...

Olmaz, yok olamaz –kararını verdi–. Görüşmemenin, birbirlerinden korkuyormuşçasına ısrarla yollarını değiştirmenin ve buna benzer tutumları sürdürmenin artık hiç bir anlamı olamazdı.

6

Bir süre sonra aşağı indiğinde Bellagamba'yı göremedi. Milis kuvvetlerinden eski onbaşıyla vedalaşmak ne zahmetli, ne sıkıcı bir durum olacaktı. Şimdi sadece biri an evvel sıvışıp Codigoro'dan uzaklaşmayı arzu ediyordu.

Oradan henüz uzaklaşıp meydana çıktığı ilk anda, Bellagamba'yı aynı kaldırımının üzerinde, hemşerileri ve orman koruculari dahil her zamanki sorgulayan bakışlarıyla etrafı süzerken gördü, evet oydu (emektar Aprilia'sının önünde dikilmiş, bir ayağını arka lastiklerden birine yaslamış, işinin erbabı bir usta gibi lastikleri kontrol ediyor havasındaydı), ondan kurtulmasının mümkün olamayacağını, dahası kendisine biraz daha zaman kaybettireceğini ve bunu da kabullenmesi gerektiğini anladı.

Ona doğru ilerlerken, diğer yandan da onu dikkatlice süzdü. Tanımakta neredeyse zorlanıyordu. Bisikletçilere özgü, gümüş grisi dik yakalı kazağının üzerine koyu renkte kruvaze bir palto giymişti. Başında, paltosuyla aynı renkte, düşük kenarlı bir şapka vardı. Üstelik değiştirdiği kılığa rağmen tamamen zararsız ve kendisinin de öyle olduğunu hissettiği şey yüzünden şaşkın hali, Almanların Gran Sasso'daki sığınağından Cicogna Sokağı'na kaçırdıkları Mussolini'nin son zamanlarına benziyordu.

"Selam" dedi.

Öteki, arabayı işaret ederek, bir yandan da onu göz ucuyla süzerek, "Bu sizin mi?" diye sordu.

Sessizce başını salladı.

Ona yaklaştı, sonra önüne baktı. Saat sekizdi. Meydan kalabalıklaşıyordu. Bellagamba arabanın markasına övgüler düzerek ve anlaşıldığı kadarıyla kendisinden satın almayı teklif ederek Aprilia'dan söz ederken (ne zamandır böyle bir araba arıyormuş –öyle söylüyordu–, restoranın artan ihtiyaçlarını karşılamak için kamyonete dönüştürebileceği sağlam ve ekonomik olmakla birlikte tercihan az el değiştirmiş, sadece iki kez olursa daha iyi), karşısındaki Sendika Genel Merkezi'nin kırmızı tuğlalı alçak binasının ve karşılıklı iki

kahve dükkânının önünde her an sayıları giderek artıp gruplaşarak toplanan insanlardan gözlerini ayıramıyordu. Öteki kalabalık, yani kadınlar, kızlar ve özellikle de çocuklar diğerlerinden bağımsız, solda, kendilerine ayrılmış özel bir meydan gibi duran geniş mezarlığın ucunda, Yardımsever Meryem Ana Kilisesi'nin büyük ve karanlık orta kapısını kaplıyorlardı. Hiçbirinde o ikisini fark ettiklerine dair bir belirti yoktu. Herkes başka bir şeyle ilgileniyordu. Ne idi o? –Bunu kendine huzurla, ama aynı zamanda tuhaf bir rahatsızlık ve düş kırıklığıyla soruyordu.– Kilisenin arkasında narin ve incecik bir iğne gibi yükselen, havanın açık olduğu günlerde Ferrara'dan gelirken en az yirmi kilometre kala görünmeye başlayacak kadar yüksek bu çan kulesinin tepesindeki hantal çan, kulak tırmalayıcı sesiyle hiç aralıksız ayine çağırıyordu.

Çanlar çalıyordu. Bellagamba birkaç dakika önce konuşmasını kesmişti.

Şimdi sıra ondaydı.

Gözleri çan kulesine takılmış, "Tamam. Bunu düşüneceğim" diye fısıldadı. "Olmazsa bugün de konuşuruz."

"Kahvaltıya gelir misiniz?"

Az önce, alt katta, *Bosco Eliceo*'nun girişinde, Bellagamba'yı bırakmış olduğu yerde altmış yaşlarında, sıska, tarak yüzü görmemiş kır saçlı, rengi sıtmadan küle çalan, yüzü gözü çökmüş, üzerinde kirli ve yıpranmış çizgili ceketiyle oturan bir adam vardı. Kendisini yukarı kattan aşağı inerken gördüğüne şaşıracağı yerde ona ilk anda *Bay Gino*'nun dışarı çıktığını, on beş dakika bile olmadığını ama nereye gittiğini ve ne zaman döneceğini kesin olarak söylemediğini haber vermişti. Kapıya yöneldiği sırada ihtiyara dönmüş, "O halde ona selamlarımı iletin" demişti. "Ayrıca benim yerime ona teşekkür edin ve belki kahvaltıya geleceğimi söyleyin."

Kahvaltıya mı? –Şimdi düşünüyordu – Aslında ilk kendisi söz etmişti kahvaltıdan. Bütün programını iptal ederek, acaba çabucak şehre mi dönseydi?

Öyle ya da böyle, bir karşılık vermedi. Bakışlarını çan kulesinin en yüksek noktasının hemen altındaki, zangocun iğne deliğini andıran hücresinden çekerek gökyüzünü inceledi. Alçaktan koştururcasına geçen şişkin ve hızlı bulutlar yoktu artık, bununla beraber tek parça, gri yoğun bir bulut kümesi köyün çatılarında toplanmıştı.

Yüzünü Bellagamba'ya çevirdi.

O ise her zamanki tarifi zor, bakışlarındaki sinsi ve düzenbaz arası bir ifadeyle kendisine sırıtıyordu.

Ona, "*Egna da tor un cafe?* Kahve içmeye gidelim mi?" derken buldu kendini.

Romeo'nun tavırlarını hatırlatan aynı samimiyetle, aynı hoşgörüyle davranıyordu ona –düşündü–. Zaten kendisi de onunla alay etmek ya da gizliden gizliye kışkırtmak arzusuyla sabrını zorlamaya kalkışmazdı. Tavrının bambaşka bir nedeni olmalıydı. Yanlış anlamadıysa, sadece kendisini rahatlatmak, geçmişin zararsız ve basit hayaletleri yüzünden kendisini suçlamasına gerek olmadığını ona kanıtlamak istiyordu. İnsanlara, endişelere ve korkulara itibar etmemesini dostça önermek niyetindeydi.

"Nerede?" diye sordu.

"Şurada. *Fetman*'da."

Kazağının yakasına oturan tombul çenesiyle meydanın sol yanındaki kafeyi işaret ediyordu. "Hem sonra," dedi, bu arada göz kırpıyordu, "Avukat Bey, bu saatte Fetman'da suratsız kimselerle karşılaşmayacağınıza dair size garanti de veririm. *Am daga a ment a mi.* Sözüme kulak verin."

Hatırlanması güç zamanlardan beri Codigoro'nun, sadece siyasette söz sahibi çete reislerinin değil, aynı zamanda bölgedeki bütün arabulucuların da mecburi buluşma noktası sayılan, meydandaki bu iki mekâna uğramaktan daima kaçınmıştı: İçgüdüleri ya da prensipleri gereği. Fetman'dan içeri (bir bar için, ne acayip bir isim! Savaştan önce bambaşka bir adı vardı...) burnunun ucunu bir kere bile uzatmamıştı. İyi de neden olmasın? Şimdi bile, 1947 yılında, kırgınlıkların depreştiği zamanda, böyle erken bir saatte, üstelik de pazar günü içeri girdiğinde birkaç can sıkıcı simayla karşılaşma ihtimali, yaklaşık olarak şöyle böyle, yani sınırlı olması gerekirdi. Ayrıca bir kahve içip hemen Ferrara'ya dönmeye karar vermişse (ki bu durumda, akşam üzeri geç saatte Cavaglieri'lerin evine gitme düşüncesinden de vazgeçmesi gerekecekti), bundan daha rahat başka hangi mekândan Ulderico'ya telefon edebilirdi? Yakın bir gelecekte özellikle onu görmek için yeniden Codigoro'ya gelmesi için belki de kendisine yeterli imkânı sağlayacak o kısacık hatır görüşmesini ancak yola çıkmadan hemen önce yapabilirdi.

Sonunda, "Olur tabii" diye karşılık verdi. "Gidelim."

Iki eski dost gibi yan yana yürüyerek ve içinde her daim, başkalarının onları görmezden geldiği duygusuyla ve tıpkı arkadaş arasında sık sık olduğu gibi, tek kelime etmeden sessizce meydanın karşı tarafına geçtiler.

Sonra, siparişlerini beklerken bar tezgâhının önünde ayakta beklediler (Fetman'da neredeyse kimsecikler yoktu: Dikdörtgen şeklinde, kafeden ziyade bir garajı andıran geniş odanın dip tarafındaki masalarda oturan, adını sanını bilmediği, suskun az sayıda müşteri, kahve, grappa ve *toscano* kokularının sindiği bu puslu ortamda sadece tek yanaklarının giderek kızardığını hissediyordu) ve bakışları sonunda yeniden heybetli I.N.A. binasına kaydı. Barın buğulu camlarından gözünü ayırmadan ona bakarken, yanı başında bekleyen bu geçit vermez, gri sarı renkli bir çeşit gözetleme kulesini andıran bu yapı şimdi karşısında boy gösteriyordu. Sahiden de ürkütücü bir binaydı –diyordu içinden–: Ölçüsüz olduğu kadar urkütücü. Ve bu, on katlı binasıyla üzerine bindiği ve orada, konumu itibariyle kesiştiği sokağın neden dar, izbe ve karanlık olduğunu açıklıyordu. Gözleri alt katı arıyordu. Görünürde hiçbir giriş kapısı yoktu. Dışardaki revakların altında varlığını hâlâ sürdurmekte olan loş ışıkta, karşıdan karşıya geçerken bir an için göz ucuyla fark etmiş olduğu yeni tarım makineleri mağazasının üç vitrini birbiri ardınca sıralanıyordu. Eee, bu durumda –diye kendi kendine sordu– üst kattaki dairelere çıkmak için binaya ne taraftan giriliyordu? Belki de arka taraftan... Birazdan bunu Ulderico'ya sormak için aklının bir köşesine yazmalıydı.

Bu arada Bellgamba yeniden nutuk çekmeye başlamıştı.

Ona tavsiyelerde bulunuyordu. Volano'ya kadar maceraya atılma düşüncesini samimiyle ve saygı çerçevesini aşmadan (ziyadesiyle alçak sesle konuşuyordu: Tezgâha bakan barmen kendilerine yaklaştığında sesini bariz bir şekilde alçaltıyordu) eleştirmeye koyulmuştu. Ne demeye gidiyormuş, ta oraya? –böyle söylüyordu– en uygun şartlarda varile yerleşmek için oraya ancak saat ona doğru, o da en erken, varacak olması bile zor bir ihtimal gibi görünüyormuş. Hem önceki gece odalarının sadece biri boşalmıştı, açıkça belirtmek gerekirse giden de Reggio'lu biriymiş, üstelik avcı bile değilmiş, bir tıraş bıçağı pazarlamacısıymış, bu durumda etrafta bir sürü avcı bozuntusu olacağına göre, Avukat Bey, sabahın onunda acaba ne vurabilecekti? Faydasız. Varilin içine böyle geç saatte yerleşince asıl

tehlike, eve boş ellerle ya da belki, o bölgede ne yazık ki hiç eksik olmayan martılardan birini avlayacak kadar alçalmanın öfkesiyle dönecek olmasıymış.

Sesinin adeta bir fısıltıya dönüştüğü konuşmasının sonuna, "Size güzel bir yatak hazırlamamı ister misiniz?" diye ekledi. "İsterseniz, gelin otele, size yatağınızı hemen hazırlarım."

Yüzünü görmek için bakışlarını ona çevirdi. Başka zaman olsa ona bir de göz kırpardı; bu defa, önerdiği şey, hani yasak değil de sanki olağandışı bir şeymiş gibi yüzü kıpkırmızı olmuştu. Haklıydı –tanımadıkça yardım edemezdi–, haklılığı şüphe götürmezdi. Yatak konusuna gelince, bu mevzubahis olamazdı, bunu aklından bile geçirmezdi. Arabaya atlayıp doğruca Ferrara'ya gitmek bundan çok daha iyi. Öğleden sonra saat beş buçukta, yataktan, tabii evindeki yatağından kalktıktan sonra yemek saatinin gelmesini beklemek için Sendika ve alıştığı briç masası zaten her zaman moral olurdu.

"Hayır, teşekkür ederim" diye yanıtladı. "Çok naziksiniz, ama bence sırası değil. Vazgeçin."

Cebinden mendil çıkarıp ağzını sildi.

Yüzünü tezgâhın arkasındaki barmene doğru çevirirken, "Affedersiniz, bir telefon görüşmesi yapmak istiyordum da" dedi.

"Görüşme şehirlerarası mı?"

"Hayır, burada, Codigoro'da."

Kırk yaşlarında, tombul yanaklarından griye çalan üç günlük kirli sakalların ve boncuk boncuk terlerin fışkırdığı ablak suratlı barmen onu buz gibi bakışlarına hapsetti.

"Görüşmek istediğiniz kişi kim?"

"Mühendis Cavaglieri'lerin evi."

Birden hareketlenerek çekmeceden çıkardığı jetonu kendisine uzattı, "Hazır!" diye seslendi. "Siz kabine geçin."

Ona, masaların ve sandalyelerin arkasındaki, salonun en uzak duvarına yerleştirilmiş bir tür gardırobu andıran, koyu ahşaptan yapılmış dar ve yüksek camlı dolabı işaret ediyordu. Kabine doğru ilerlerken, sıradan bir kuzen isminin nasıl oluyordu da onda kendisine karşı büyük bir nezaket uyandırabilmiş olduğunu içi içini yiyerek sorguluyordu. Fakat şaşırmakta haksızdı –dedi hemen sonra–. Kahretsin. Codigoro'nun yerlisi olan eşi ve bir dolu çocuğuyla, nüfusu birkaç bini geçmeyen küçük bir köyde yerleşik geçen on beş yıl: Buna benzer bir durumda kim olsa, hatta bu hayata ayak

uydurmaya daha az müsait biri bile, sonunda o yerle bütünleşirdi. Hele de bu kişi Ulderico gibi, hayatın her fırsatta kendinden o denli emin olmasına, her zaman öylesine sakin ve öylesine nazik görünmesine izin verdiği, şahsına münhasır karakterde biriyse! Evinin birkaç metre ötesindeki Kafe Fetman belli ki onun uğrak yeriydi.

Kabine varınca içeri girdi.

"Sizde numara var mı?" diye seslendi barmen.

Dönüp baktı. Orada bıraktığı Bellagamba, yüzünü avuçlarının arasına alarak sigarasını yakmaya niyetleniyordu; etrafta, çok sayıdaki müdavim, gözlerini dikmiş ona bakıyordu.

Tabii ya. Telefon numarası. Sadece iki sayı dışında hepsinden emindi.

Başını iki yana salladı.

"Hayır."

"On ikiyi çevirin. Bir ve iki."

Kabine girdi ve numarayı çevirdi. Ahizedeki arama sinyali uzun uzun çaldı. Farklı bir sesle çalıyordu, onun durağan, boğuk sesinden sonra, Ferrara telefon şebekesinin farkını şimdi anlayabiliyordu ancak. O hışırtılı, saldırgan, keskin metalik sese katlanmak kulağı mahvederdi.

Derken, ahizeyi kulağından uzaklaştırmaya mecbur edecek kadar ona, "Kimsiniz?" diyen kaba saba bir ses duyuldu.

Soyadını kendi sesinden duymanın ona yeniden yaşattığı huzursuzlukla kararsızlık karışımı şaşkınlığını elinden geldiğince bastırmaya çalışarak "Limentani" dedi.

"Ne dediniz?"

"Limentani" diye tekrarladı.

Büyük olasılıkla evdeki temizlikçiyle konuşuyordu: Ağzında pek fazla diş olmayan ve belki kulakları ağır işiten yaşlı bir kadındı. Limentani, Edgardo Limentani. Sonunda heceleyinceye kadar bunu defalarca tekrarlamak zorunda kaldı. Faydası yoktu. İhtiyar kadın anlamamakta ısrar ediyordu. Sonuncu tekrarından sonra, mühendis beyin hâlâ yatakta olduğunu ve *sgnóra*, Cesarina Hanım'ın da yeni banyoya girdiğini söyleyinceye kadar sürdü.

Israr etti.

"Bağışlayın, rahatsız etmek istemezdim" dedi. "Yine de sinyoraya ahizenin ucunda Ferraralı kuzeninin olduğunu söylemek ister misiniz?"

"Bekleyin bir dakika."

Ferraralı kuzeni: Bunu karnından söküp çıkarmak bayağı zahmetli olmuştu. Üstelik bu hiç de şüpheli bir durum değildi. Ama asıl zahmetli olan Ulderico'nun karısı telefona geldiğinde, onunla sıradan bir sohbeti canlı tutamak olacaktı! Nasıl biriydi bu Cesarina? Doğrusu onu neredeyse hiç tanımıyordu. Karşılıklı iki çift laf etmediği ve dış görünüşüne dair de aklında özel hiçbir izlenim bırakmamış olan Cesarina'yı genç kızken ve toplam birkaç kez görmüştü. Uzun boylu ve sarışındı. Belki de kızıl. Elbette, bazı şeylerin üzerinden yirmi yıl kadar geçmişti –yirmi yıl!– ve ortada böyle bir evlilik, ardında onca şey... Bu arada onunla konuşurken nasıl davranmalıydı? Ona sen mi demeliydi, yoksa siz mi?

Bu arada kimsenin telefona geldiği gittiği yoktu; üstelik, evin içinde –gürültüler bunu kanıtlıyordu– çoktan başlamış olan bir hareketliliğe rağmen oluyordu bu.

Ev. Bazı odaları salon kadar geniş, büyük, çok büyük bir ev olmalıydı. Telefonun bulunduğu odada örneğin o sırada birkaç çocuk top oynuyordu. En az üç taneydiler ve erkek çocuklardı. Parkenin üzerinde sürekli hoplayıp zıplamaları, koşturmaları ve düşmeleriyle çıkardıkları paldır küldür seslerden çocuklar ve bulundukları ortama dair kesin bir fikir edinmek zor değildi. Uzakta, çok uzakta bir çocuk ağlıyordu: Birkaç aylık bir bebek sesi. İşte, daha yakından duyulan on beş yaşındaki bir kızın bağırması: "Clementina!" Clementina bir yerde, belki odasında belki de banyoda olduğundan ona cevap vermekte gecikiyordu, ötekiyse onun bir an önce gidip Tonino ya da Tanino'ya bakması için dil döküyordu. Sabırsızca ve de gülerek, "Çık dışarı" diyordu. "Hadi, çık dışarı, gaz falan yok..."

Nefesini tutmuş, hiç kımıldamadan duruyordu. Kendisi de Cavaglieri'lerin evindeydi sanki, bir kapının arkasından onları gözetliyor, kulak kabartıyordu

Bir çocuk, ahizenin çok yakınında, "Gol!" diye bağırdı.

Daha küçük bir başkası, "Sayılmaz!" diye itiraz etti. "Hadi oradan, senin bir elinle topa yardım ettiğini gördüm!"

Öteki inatla, "Hayır, gol bu" diye ısrar ediyordu.

Ne büyük patırtı –diyordu içinden– ne acayip bir gürültü. Tanrı aşkına, uzaklaşın biraz. İtiraz ve rahatsızlık duygusuyla dudakları kendiliğinden bükülerek yüzünün ekşimesine rağmen (çok çocuklu olmak –düşünüyordu– nasıl oluyormuş gör: Ne kadar büyük ve

rahat olursa olsun, bunu hiçbir ev kaldıramaz ve hayat da hayat olmaktan çıkar, cehenneme döner) orada, ahize kulağına yapışmış vaziyette, huzursuz bir havada sesleri ve patırtıları açgözlü hevesle dinlemekten kendini alıkoyamıyordu.

Bir anda telefonun ucundan bir çocuğun, "Kim o?" diyen kısık sesi duyuldu.

Genel olarak küçük çocuklardan hoşlanmazdı. Onu zora sokar, canından bezdirirlerdi. Rory'nin yanındayken bile (daha bu sabah erken saatte bir dakikalığına kızının odasına girdiğinde de aynısı olmuştu) boğazına bir yumru oturur, boğulur gibi olurdu. Anlaşıldığı kadarıyla, her şekilde durum telefonda daha farklıydı. Her zaman söyleyecek bir şey bulunabilirdi.

"Edgardo" dedi. "Peki, senin adın ne?"

"Andrea."

Nefes nefese olduğunu duyuyordu. Belli ki duvardan aşağı sallanan ahizeyi fark etmişti. Daha büyük olan kardeşleri gol oldu, olmadı tartışmasını kesmedikleri için bir an için oyuna ara verilmesinden yararlanarak aklına telefonla oynamak gelmişti. Her zamanki gibi sandalyeye çıkmış olmalıydı, aksi takdirde boyu telefona yetişemezdi.

"Kaç yaşındasın?" diye sordu.

"Altı."

"Okula gidiyor musun?"

"Evet."

"Kaçıncı sınıftasın? Bir mi?"

"Yok, anaokulu."

Rory yedi yaşında –diye düşündü– çoktan üçüncü sınıfa gidiyordu.

"Biraz geriden geliyoruz, galiba" diye çocuğa takılmaya çalıştı. "Çalışkan mısın bari?"

"Eh işte."

"Nasıl eh işte! Aksine çalışkan olman gerekir. Bunu bilmiyor musun?"

Çocuk ona bir karşılık vermedi. Futbol maçının yeniden başlamasıyla suskunluğu aynı zamana tesadüf etti. Ve işte yine çığlıklar, koşturmalar, zıplamalar, patırtılar. Küçük bir köylü çocuğunun ısrarcı ve azimli soluğuyla hâlâ oradaydı Andrea, hattın diğer ucunda.

Aniden şiddetli bir arzuyla, yağmur yağsın ya da yağmasın, hangi şartta olursa olsun, lagünün ortasında olma isteğine kapıldığını hissetti: Tek başına.

Nihayetinde, ahizeyi yerine asabilir ve sessizce uzaklaşabilirdi –aklından geçirdi–. Ne adını, ne soyadını ne de başka şeyi (bu saate kadar banyonun kapısından hanımına hâlâ ne anlatıyordu, kim bilir!) doğru düzgün aktarmayı becerememiş olan, bunun üzerine bahse girerdi, hizmetçi kadını, uzun uzadıya beklemesi artık gereksizdi. Ayrıca, Ulderico da uyandığında, arayanın kim olduğunu hemen anlardı...

Zaten asıl önemli olan da bu değil miydi?

Ahizeyi yavaşça yerine bıraktı.

II

1

Kabinden dışarı çıkmak ve gereksinim duyduğu her şeyi, huzuru, beden ve zihin sağlığını, yaşama sevincini yeniden bulabileceği lagünü düşlemek ona yetti. Acele etmeliydi. Gelmek üzere olduğunu görünce sigarasını söndüren Bellagamba'ya doğru ilerledi. Jetonun ücretini bar tezgâhına bıraktı. Ayakta bekleyen yaşlı faşiste nihayet kararlılığını gösterdi.

Dışarı çıkar çıkmaz, barın hemen girişindeki kaldırımda durdu, "Hoşça kalın" dedi.

Buna karşılık öteki de, "*Stamattina i m'ha da purtàr da Gurìn un bel romb*. Bu sabah Gorino'dan bana güzel bir kalkan getireceklerdi" dedi. "Hissenizi ayırmamı ister misiniz?"

Bir an evvel kurtulmak isteyen birinin hazırcevaplığıyla, "Ayırın tabii" dedi.

Elini uzattı.

"Teşekkür ederim" diye ekledi. "Her şey için teşekkür ederim."

Bellgamba'nın iri ve kıllı elleriyle arasına hapsettiği elini bırakmasını bekledi, sonra arkasını döndü ve meydanın karşı tarafına geçti.

Aceleyle yürürken, arada bir havayı koklamak için başını yukarı kaldırıyordu. Yağmurun tek bir damlasından bile eser yoktu. Havaya gelince, durum farklıydı: Şimdi yoğun bir şekilde ve arsızca üstüne başına sinen ve bir süre sonra da insanda açlık hissi uyandıran kıyı köylerinin buram buram kokan tipik tatlımsı tuzlu kokusunu duyuyordu. Güzel –dedi, keyfi yerine gelmişti–. Son çeyrek saatte, rüzgâr sadece yeniden esmeye başlamakla kalmamış, aynı zamanda hareket noktasını da değiştirmişti. Esinti aksi yönden, denizden geliyordu. Bir süre daha sabit kalmayı sürdürürse, gökyüzü tertemiz olurdu.

Pomposa yoluna çıkabilmek için Kafe Fetman'ın önünden tekrar geçmek zorunda kaldı. Bellagamba hâlâ orada, aynı kaldırımın üzerinde kımıldamadan duruyordu. Koyu renk pelerinine sarınmış yaşlı bir köylüyle öylesine derin bir sohbete dalmış görünüyordu ki (şapkasının siperliğini indirmiş ağzındaki *Toscano* izmaritini çiğni-

yor, öteki de susmuş onu can kulağıyla dinliyordu), tam yanından geçerken, antik Romalılar gibi selam vermek için elini havaya kaldırmış ve iki parmağını tam beresinin ucuna değdirmek üzereyken fark etti onu, "*In chelalà*, ananınkine kadar yolun var" diye sırıtarak homurdandı. I.N.A. binasının bir ucundan kapladığı yan dikiz aynasını usulca düzeltti. Her pazar olduğu gibi, iskelenin altında yan yana dizilmiş teknelerin koyu siluetiyle kaplı nehir limanının kıyısına kısa sürede ulaştı. Böylelikle, birkaç yüz metre sonra sola saptı. Çakıl taşları yüzünden, virajdan sonra hızını kesmeye ve yavaş ilerlemeye mecbur oldu. Çevre yolundaki kavşağı geçtikten sonra zeminin yeniden yağ gibi akacağını ümit ediyordu. Nitekim öyle de oldu. Asfaltta yaklaşan mavi sınır çizgisini gözüyle takip ediyor ve gaz pedalına yüklenmesine az kalan ânının şimdiden keyfini duyuyordu.

Kavşağı geçti. Pazar günlerinin her zamanki ziyaretçi gruplarıyla dolup taşan, özellikle somon rengi duvarların kenarındaki mezarlığa uzanan bir sonraki küçük patika yolu da göz açıp kapayıncaya kadar geçti. Yolun köşesinde siyahlar giymiş, başında eşarbıyla duran sarışın güzel bir kızın otostop yapmak için kaldırdığı elini görmezden geldi. Vitesi üçe, sonra da dörde taktı. Kısa bir süre sonra görünecek olan Pomposa Manastırı'na kadar hızını yetmişin altına düşürmedi.

Ne zamandan beri bu taraflara gelmiyordu! –Aprilia son düzlükle hızla ilerlerken, o iç çekmeden edemedi.– Yine de mutluydu: Şimdi etrafını daha sık saran bitki örtüsünden bağımsız (bu, Arazi Islah Konsorsiyumu'nun drenaj bacalarının son yıllarda da rahatsızlık vermeden çalışmayı sürdürebildiğinin bir göstergesiydi), manastırı, başından savaş geçmiş olmasına rağmen, Montina gibi onun kocaman bir tarım kuruluşu olarak orijinal görüntüsünün ilk günkü gibi korunduğunu gözlerken mutluydu. Eh, tabii ya, –diyordu kendi kendine, manastırın tarihî, somon rengi duvarlarına bakarak.– Bir yanda tahıl silosu olmaya müsait çan kulesiyle; ilk bakışta, akla bir kiliseden çok samanlığı getiren ortadaki kilisesiyle; çiftçi evleri gibi tarım arazisinin etrafına dikilmiş, süsü püsü olmayan sağ taraftaki yapılarıyla: Pomposa, büyük olsa da, aslında her haliyle Montina'ya benziyordu. Ve bundan da memnundu: Her fırsatta Montina'yı anarken, zihninde hiç durmadan ismini tekrarlarken, yüreğinin bu defa her zamanki

endişenin, pişmanlığın ve korkunun mengenesinde sıkışmıyor olmasından memnundu.

Pomposa'nın sonuna vardığında, birkaç yüz metre sonra solda lagünlere doğru bir meyille sürüklenen, iç içe geçmiş virajlı Romea yolundan sağa kıvrıldı. Derin bir nefes aldı. Güneye doğru, denizin uzantısı gibi göz görebildiğince uzanan Yeni Vadi'nin geniş düzlüğünü; kuzeye doğru gerisinde Mesola ormanının koyu ve kesintisiz bir hatla sınırladığı ıslah arazisinin kasvetli topraklarını görüyordu. Şimdi kendini öylesine sakin, enerjik ve güvenli hissediyordu ki, (hava soğuktu, arabanın radyatörlerini çalıştırmıştı: Buna rağmen gölet oluşturan deniz kulağının kıyısından gelen serinliğin ciğerlerine dolmak üzere kapalı arabanın içine sızdığını sanıyordu), kısacası kendini öyle iyi hissediyordu ki, bir süre sonra aniden ağzına gelen asit tadı bile keyfini kaçırmaya yetmedi. Başını salladı, gülümsedi. Bunun olacağı belliydi. Uyandığından beri midesine girmiş olan sadece iki fincan kahveyle –yola çıkmadan önce Imelde'ye yolluk hazırlatmayı, sonra Codigoro'da, on beş dakika önce, bir paket bisküvi ya da başka bir şey almayı unutmuş olduğuna göre bu kendi aptallığıydı– şimdi bu durumda olmasından daha normal bir şey olamazdı. Varilin içine yerleşmeden önce ağzına mutlaka bir iki lokma bir şey atması gerekecekti. Volano'da bir şey atıştırabileceği yerler var mıydı? Bu da söz mü, bugüne bugün orada da yemek yiyebileceği yerler olmalıydı elbet. En kötü ihtimalle, mutlaka bir iki beyaz fırın ekmeği ya da üzerine iri toz şeker serpilmiş bir parça simidi, köyde birilerinin kapısını çalarak bulabilirdi. Bunu istemekte ne vardı? Volano'da hiç kimse kendisini hatırlamazdı. Neyse ne, kaç paraysa öderdi...

Bir zamanlar yemek de verdikleri, Canevie'nin artık bütünüyle kaderine terk edilmiş, V şeklinde tahta tuzakların kurulduğu ıssız balık çiftliğinden geçti. Sonra da insan yaşamına dair en küçük bir ize bile rastlanmayan ve eskiden olduğu gibi anlamsız bir isimden öteye gitmeyen Porticiono'dan geçti. Ve işte, ardı arkası kesilmeyen bir başka dönemeçten sonra, köyü bir uçtan bir uca geçen upuzun yola iki taraflı sıralanmış, ahırdan bozma alçak kulübeleriyle ve karşıdan bakınca ötesi yokmuş gibi görünen yolun sonunda, Tuffanelli çiftlik evinin birbirine paralel muazzam altı cephesiyle, nihayet Volano. Varmasına birkaç yüz metre ha var ha yoktu –gaz pedalına yüklenirken düşündü–, Ulderico'nun bulduğu adamın

hâlâ orada kendisini bekleyip beklemediğini birazdan anlayacaktı. Zor bir ihtimaldi. Ama bakacaktı. Sonra, öyle ya da böyle ne yapacağına karar verecekti.

Neredeyse kaderine terk edilmiş köyü çabucak geçti, bir tabelanın tembihlediği gibi, Volano Po Nehri'nin üzerindeki köprüde çok yavaş ilerledi, Yeni Vadi'ye doğru cephesini, esen rüzgâra karşı siper almak için park etmeye Tuffanelli çiftlik evinin yanına gitti ve hemen arabadan indi. Ulderico'nun adamının etrafta gölgesi bile yoktu. Saatine baktı: Dokuzu çeyrek geçiyor. Zavallı adamcağız, kim bilir kaç saat beklemişti onu.

Kulak kabarttı. Sessizlik. Göğün yükseklerinde sadece, gözle görülmeyen kuşların uzak çığları. Az ötede, belki zincire bağlanmış bir köpeğin sızlanması.

Gözlerini, çevresini saran uçsuz bucaksız manzaraya çevirdi. Gelirken geçtiği sularla ve güneşin yer yer değdiği adacıklarla kaplı düzlüğün sonunda, Pomposa'yla Codigoro'nun çan kulelerini görüyordu: İlki koyu renkte, kaba saba ve ağır, ikincisi bir iğne gibi incecik, parlak ve çok uzak. Sağ tarafta, Büyük Po Nehri'nden ve denize döküldüğü yerden itibaren tek parça halinde karanlık bir kütle gibi uzanan Mesola ormanını. Sol taraftaysa, Yeni Vadi'nin ve öteki vadilerin ıssız bataklıklarını ve daha ötesini. Ve de tam önünde duran Volano'yu, köprüden sonra, karşılıklı iki sıra halinde yan yana sıralanmış, bazılarının üzerinde hâlâ sazlık ve kamıştan örülmüş saz damlarıyla garip evleri... izliyordu. Ve Bellagamba'nın o imalı sesini, kendisini gitmemek konusunda caydırmaya çalışırken sarf ettiği sözlerini yeniden duyuyordu. "*An staga brisa a 'ndàragh, am daga a ment a mi*. Boş yere gitmeyin oraya, sözümü dinleyin" demişti. Haline acımış, üzülmüş gibiydi.

Ne olursa olsun olmazdı, vazgeçmemesi, boyun eğmemesi gerekirdi. Yeniden zihnini kurcalamaya başlayan derhal eve dönme düşüncesini bu defa hiç tereddüt etmeden aklından silip atmaya hazırdı. Az önce kat ettiği virajlarla dolu yolun aksi istikametini gözleriyle yeniden kat etmek, Pomposa'nın kıyısından ilerlemek, yeniden Codigoro'nun içinden geçmek ya da en azından etrafından dolaşmak ve saat on bire doğru nihayet Estense Sarayı'nın dört kulesini uzaktan hayal meyal görebilmek: Bütün bunlar, bir anda dışarı çıkarak bütünüyle kurtulduğuna inandığı karamsarlık ve hüzün dolu o aynı karanlık kuyuya yeniden düşmekten başka

bir işe yaramazdı, buna dair içinde en küçük şüphe yoktu. Yola tek başına, yanına kimseyi almadan devam etse ne olurdu? Kendi kendine idare ederek, Lungari di Rottagrande'ye kadar bir şekilde ulaşmayı başarırdı. Ateş etmeye gelince, tamam, daha önce hiç ateş etmemişti. Ama ne yapalım...

Volano'da da kalabilirdi pekâlâ: Bütün gün değilse de en azından birkaç saatliğine. Kim bilir, belki de şu Gavino denilen, Ulderico'nun adamı, Volano'da oturuyordu. Eğer burada oturuyorsa, ne olursa olsun kendisine düşen beş yüz lireti ona elden teslim etmekten başka bir seçeneği olmadığına göre, ona ulaşmak için çabalamaya değerdi. Soyadı Menegatti'ydi: Menegatti, Felisatti, Borgatti, buna benzer bir şey. Ama bundan başka: İster özel mülk, ister bir han olsun, lagünün ortasında terk edilmiş az çok bir varil kadar büyük, herkesten ve her şeyden uzak, kısa süreliğine olsa da fark etmez, yeterince huzurlu ve güvenle kalabileceği daha iyi bir yeri Volano'dan başka nerede bulabilirdi? Karnını doyurması gerekiyordu. Hem de hemen.

Birdenbire bir şey dikkatini çekti. Yola ve köprüye göre sağda, on metre kadar uzakta, kanalın karşı kıyısında, baştan sona yeşile boyalı, sac çatısıyla dar ve uzun bir tahta baraka dikkatini çekmişti. Yepyeni, gıcır gıcır görünüyordu: Duvarlarındaki boyanın ayna gibi parlamasına ve çatısındaki oluklu sacın fabrikadan yeni çıkmış gibi durduğuna bakılırsa, sonuç ortadaydı. Neydi o? Giriş kapısının üzerinde asılı küçük levhayı okumak için boş yere çabaladı. Ayakta durması için birbirine bağlanan dört çelik kabloyla çatının üzerine tutturulmuş ince bir eternit borudan öbek öbek siyah dumanlar çıkıyordu. Çıkar çıkmaz da rüzgârda savruluyorlardı. Belki de aradığı sığınak buydu –dumanına dikkat kesilerek, ne menem bir yer olduğunu incelerken, kendi kendine düşünüyordu–. Pekâlâ da olabilirdi.

Arabasının kapısını kilitledi, rüzgârı arkasına alarak barakaya doğru ilerledi.

Köprünün ortasına geldiğinde, ağzının sulanması için kapının üzerindeki tabelayı okuması yetmişti: MEZECİ. Etrafta boş yere dolaşacağına, orada mutlaka karnını doyuracak bir şey bulabilirdi. Uzun boylu, zayıf, esmer bir genç tam o sırada kapıdan dışarı bakmıştı. Ve kapının yanından ayrılmıyordu. Arkasını dönerek kapıyı kattıktan sonra, oraya yavaş yavaş yaklaşmasını izliyordu.

2

Delikanlının siperlikli beresi, içi kuzu yünüyle kaplı asker montu, kasıklarına kadar gelen uzun lastik çizmeleriyle giyim tarzından, ama daha çok da onun ısrarla soran bakışlarından, karşısında duran kişinin kim olduğunu anladı. Bu, Ulderico'nun bulduğu, şu Gavino denilen adamdı: Ondan başkası olamazdı.

Bir kolunu heyecanla havaya kaldırdı.

"Günaydın" diye seslendi.

Delikanlı belli belirsiz eğildi: Bir parça sert, bir parça asker edasıyla hafif bir eğilme.

"Artık gelmezsiniz diye düşünmeye başlıyordum" dedi sakince.

"Çok geciktim, biliyorum" diye karşılık verdi.

Başını bir yana düşürdü.

Zoraki gülerek, "On beş yıldır lagüne gelmediğim için olsa gerek," diye ekledi, "böyle durumlarda nasıl olur bilirsiniz işte, insan zamanını ayarlayamıyor. Kusura bakmayın."

"Bunun lafı bile olmaz."

"Lafı bile olmaz" demişti. Şimdi de muğlak bir şekilde gülüyordu. Ne yani, bunun için ona ödeme yapamayacağını mı sanıyordu?

Saçma olurdu: Her durumda saçma. Tarifeye göre, –boşu boşuna– borçlu olduğu yüzer liretlik beş banknotu boylu boyunca serildiği yerden çıkarmak için elini cüzdanına götürdü. Ama öteki onu durdurmak için daha atik davrandı. Buna gerek yok –dedi ve bundan bir parça rahatsız olduğunu belli etti–. Hesaplaşmak için önlerinde uzun zaman vardı. Bunu *sonra* düşünürlerdi. O anda, bir an evvel tekneye ulaşmayı düşünmek çok daha doğru olurdu. Rüzgâr yön değiştirmişti –gökyüzüne bakmak için mavi gözlerini yukarı çevirirken sakin, net, neredeyse aksansız İtalyancasıyla konuşmasını sürdürdü– bu da bir şeydi, tekneye yetişmek için hâlâ bir şans vardı.

Hakkı vardı –düşündü–. Sonuna kadar haklıydı.

Yine de, "Yanımda yemek için bir şeyler getirmeyi unuttum" diye itiraz etmeden edemedi. "Sonradan acıkmak istemem. Ne

dersiniz," barakayı işaret ediyordu, "bana bir sandviç hazırlamanız mümkün mü?"

Geçmesi için ona yol verirken, "Nasıl isterseniz" dedi Gavino.

Barakanın içi düşündüğünden daha geniş göründü gözüne.

Tek göz odadan ibaretti: Dar, derin, loş. Yan duvarlarda birbirine geniş aralıklarla sıralanmış, baca deliği kadar küçük birkaç pencere. Sağda, önünde üç ihtiyarın oturduğu, yanmakta olan bir şömine. Karşıda, karşı duvara koşut, birbirinden ayrı iki satış tezgâhı: Birinde tütünlü mamuller, ötekinde yiyecekler. Onun arkasında, tütün ve tuz gibi tekel maddelerinin arasında, pencerelerin birinden gelen ölgün ışıkta kuzgun haleli uzun saçlar ve bitkin, solgun, kanı çekilmiş bir kadın yüzü. Gavino eşiği geçer geçmez yanı başında durmuş, en küçük sabırsızlık belirtisi göstermeden mekânı saran kokuyu gözkapaklarını indirerek içine çekiyordu: Birbirine karışmış, yeni kesilmiş taze odun ve ucuz yemek kokusu. Loş ışık; kuru, sıcak; ellerinde kadehleriyle oturan ve alevlerin yansıması yaşlı suratlarındaki kırışıklıkları oyulmuşçasına belirginleştiren o üç müdavim, tezgâhın arkasındaki kadının başı; odun, şarküteri, turşu ve benzeri kokular: Kendini tam manasıyla, dağın tepesinde bir sığınaktaymış gibi hissetti. Kalması gerekseydi, orada nasıl rahat ederdi! –Gavino'yu gördüğü ilk andan itibaren kırılan cesaretiyle başlattığı mücadeleyi var gücüyle sürdürerek kendi kendine söyleniyordu – Onun içeride rahat edeceğini hemen anlamıştı! Tuffanelli çiftlik evi yanık kızıl rengi güneşte, canlı ve neşeli parlıyordu. Biri yıkayıp paklamayı henüz yeni bitirmiş bile olsa böyle parlaması imkânsızdı. Köprünün üstünden sulara bakmak için bir an oyalandığında, göz alıcı mavinin olağanüstü yoğunluğu onu hayrete düşürmüştü. Sert ve soğuk esen rüzgârın köpük köpük kabarttığı suların sadece açıklarında değil, aynı zamanda bükümlü dilleriyle iki kum setinin arasına kısmen gizlenmiş, iki yüz üç yüz metre mesafe kalıncaya kadar yaşam alanlarına sinsice sokulan kıyısında da masmaviydi sular.

Kısa bir süre sonra yine arabayla Tuffanelli çiftlik evinden Lungari di Rottagrande'ye giderken, suların gitgide daraldığı, saban izleriyle kaplı yeni sürülmüş tarlaların arasında bir tür ulaşım yolu gibi uzanan hat boyunca yeni mutsuzluk ve hüzün dalgalarına kapılmadan edemedi.

Her şey bir yana, o dişi köpek sorun oldu: Gavino'nun köpeği. Bir dakika sakin durması için sözden anlamayan, genç, kıpır kıpır

(orta boyda, kızıl tüylü, av köpeğiyle Seter kırması) bir köpekti. Gavino, köpekle oranın lehçesiyle konuşmakta, çamur sıçramış gövdesini okşamakta ya da yeri geldiğinde pataklayarak bacaklarının arasında uslu durmasını sağlamakta ustaydı. Yapacak bir şey yoktu. Kıpırdanmaktan ya da arada bir sahibinin lastik çizmelerinin arasından bir fok gibi başını çıkarmaktan vazgeçmiş gibi göründüğünde bile araba onun varlığından ve saplantılarından kurtulmuş olmuyordu. Kokusu bir yana, durmadan hırlıyor, sızlanıyor, kıpırdanıyordu. Duralım, indirelim, bırakalım kendi başına dilediği gibi gelse peşimizden? Bunu aklınızdan bile geçirmeyin –demişti bir anda, Gavino–. İçinde bulunduğu heyecanlı ruh haliyle kendini kolayca sulara atarmış: Bu durumda asıl tehlike, tam da ona ihtiyaç duydukları anda, belki de ellerinin altında bulunmayacak olmasıymış.

Bir de Gavino vardı (–kendisinin üstüne basa basa söylediği şekilde, Aleotti Gavino–). Ya da daha doğrusunu söylemek gerekirse, yakınlaştıkça içinde tetiklenen ona dair düşünceler vardı.

Yolda giderken, yavaş yavaş onun hakkında birtakım şeyler öğreniyordu: Codigoro'luymuş, karısı ve bir çocuğu varmış, 1944 yılından Kurtuluş gününe kadar "savaşçı partizanlık" yaptığını, Arazi Islah Konsorsiyumu adına kasım ayıyla şubat ayı arasında avcılara sunduğu yol göstericilik hizmetini bir süreliğine kenara bırakarak yılın kalan zamanında dönüşümlü olarak rençperlik ve inşaatlarda amelelik yaptığını öğrendi. Çok değil, nihayetinde karşısındaki kişide uyandırdığı genel kanı itibariyle, yani komünist olsa bile (ki saygılı, sabırlı ve az konuşan tavrına bakılırsa, bu doğru da olabilirdi), bunu hiçbir şekilde açıkça ortaya koyamamıştı.

Yine de o, ne köpekten daha fazla, ne de onun fiziksel varlığı kadar aklını meşgul etmişti. Tuhaftı. Yanındaki boşluğu, hemen yanındaki koltuğu işgal ederkenki huzurlu hali bile ona sıkıntı veriyor, yüreğini sıkıştırıyordu. Uzun, yeşil lastik çizmelerinin dizkapağının hemen üzerinde duran sağ eline bakıyordu. Sarı kızıl tüylerle kaplı, yer yer yıpranmış tırnaklarıyla bir sporcudan çok bir ırgatınkine benzeyen iri, esmer tenli bir eldi. Ona her baktığında, artan bir huzursuzluk ve sıkıntıyla aklına yeniden Ulderico geliyordu. Bu onun, evlilik dışı dünyaya gelmiş oğlu olabilir miydi? –Ellerinin biçimini, gözlerinin mavisini, küçük kafasını ve sakinliğini, ama özellikle de birbiri ardınca yaptığı her hareketinde ortaya çıkan kendinden

emin tavırlarını karşılaştırma listesine ekleyince, bir anda meraka kapıldı – Neden olmasın? Sonuçta, hiç kımıldamadan saatlerce beklemiş, sonra da tek kelime etmemişti! Aldığı sorumluluğa karşı, açıkçası biraz abartılı sadakati, bu şekilde de açıklanabilirdi.

Göz ucuyla eline bakıyor, belli etmeden zayıf ve yanık tenli, keskin ve belirgin hatlı yüzünü inceliyordu. Rüzgâr değişmişti, vesaire –düşünüyordu–. Ne var ki, tıpkı kısa bir süre önce Bellagamba'yla olduğu gibi, günün hayli ilerleyen saatlerinde bir şeyler vurabileceği konusunda hayal kurmakta onun en azından bir delişmen olduğunu göz önünde bulundurması gerekiyordu. Tabii, Aleotti Gavino, Bellagamba'dan farklı, neredeyse hiç konuşmuyordu. Çıkık elmacık kemiklerinin etrafını saran o belli belirsiz alaycı ifade, her türlü sohbetten daha akıcı ve daha üzücü şeyler söylemiyor muydu? Her şeyi tek tek düşündüğünde, arabaya binsin diye ona ısrar ettiği için kendi kendine kızıyordu. Ne büyük hata etmişti! Motorlu bisikletini almasına izin vermiş olsaydı (yola çıkmadan önce, onu Tuffanelli çiftliğinin bekçisine çok da gönülsüzce emanet etmeye gitmişti), istediği zaman gitmesini söyler, ondan kurtulabilirdi. Oysa şimdi birbirlerine sıkıca bağlıydılar. Çifte halatla.

Bir süreden beri patikaya dönüşen yol, iki koldan açılan lagünlerin kıyısında zemini incecik toprakla kaplı, göz alabildiğine dümdüz ve upuzun bir şerit gibi ilerliyordu. Etraftaki şeyleri tanıyınca, "İşte neredeyse geldik" dedi kendi kendine; ve hemen sağ tarafta, çalılıklarla kaplı iki ağaç gövdesinin arasından görünen kayığın kıçını gördü.

Yavaşladı. Başka araçların geçişine izin verecek şekilde arabayı park etmek için sola yanaştırdı. Kontağı kapattı. El frenini çekti. Geri vitese taktı. Sonunda kapıyı açtı ve açık havaya çıktı. Köpekle ilgilenen Gavino geride kaldığı için tekneye doğru yalnız yürüdü.

Yanına gitti, ayağıyla yokladı. Koyu renkte, bir gondol kadar ince, uzun, ama dümdüz olan tabanıyla, savaştan önceki mavnaların tıpatıp aynısıydı. Yarısına kadar suya batmış burun tarafına istiflenmiş, tıpkı eskiden olduğu gibi, her zamanki gibi, suda yüzen, boya baskılı, ses çıkaran rengârenk hayvan mühreleri...

Yeniden başını yukarı kaldırdı.

Kıyının kenarında, suya düşen söğüt dallarıyla çalılıkların arasında rüzgâr ıslık çalıyor, karşısındaki adacıkları kaplayan başı gri püsküllü, incecik sazları sağa sola eğiyordu. Hava soğuktu,

Volano'da olduğundan çok daha soğuk. Lastik çizmelerini giydiğinde ve sonra, dizlerine kadar gelen uzun kabanın içine, önceki günün akşamına doğru arabanın bagajına özenle yerleştirmiş olduğu kamuflaj yağmurluğundan başka, ikinci bir yün kazak daha giymişti, bunlarla tamam olacaktı: Soğuktan korkmasına artık bir sebep kalmayacaktı.

Çok uzaklardan ateş edildiğini duyar gibi oldu. Öne eğildi. Evet, bunlar ateş eden tüfek sesleriydi. Av tüfekleri. Ateşleme sesleri oldukça yakın aralıklarla birbirini izliyordu.

O sırada arabadan inmiş olan Gavino'ya dönerek, "Nasıl ateş ettiklerini duydunuz mu?" diye sordu.

Delikanlı sessizce başını sallamakla yetindi. Çoktan serbest bıraktığı köpek elli metre kadar uzaklaşmış, sahilin tam kenarında, açıklara doğru dikkat kesilerek hareketsiz duruyordu. İki tüfeği, sandviç ve gazoz poşetini birkaç adım ötede, yere koymuştu.

"Arkadaki bavuldan alınması gereken bazı şeyler var" diye ekledi. "Alın anahtarları."

Atışların tam olarak nereden geldiğini anlamaya çalışarak yüzünü yeniden lagüne çevirdi. Kulaklarını sonuna kadar açıyor, gözlerini kısarak bakışlarını keskinleştirmeye çabalıyordu. Romea taraflarından ateş ediliyor olması mümkün müydü? Yani karadan mı?

3

Çoktan tahta varilin içine yerleşmişti.

Zemininde bulunan küçük rahatsız taburenin üzerinde iki büklüm oturmuş, bir yandan da önünde, otuz metre kadar ötedeki Gavino'nun hareketlerini izliyordu. Browning ve Krupp, elinin hemen ulaşabileceği şekilde, önünde asılıydı ve etrafındaki bütün gereçler en çabuk şekilde varilin üstüne gizlenmiş ve yan yana, dikine asılı duran iki tüfeğin arasındaki delikten yarı beline kadar suyun içine girmiş, küçük tiyatro sahnesindeki bir kuklacı gibi rengârenk oyuncak bataklık kuşlarıyla ilgilenen Gavino'yu görüyordu.

Bakışlarını yere indirdi, saatinin kadranına baktı.

Bellagamba'nın tahmin ettiğinden daha geçti –kendi kendine sırıttı–: Onu çeyrek geçiyordu. Erken ya da geç olmasının onun için ne önemi vardı? Birkaç saat önce uyandığı zamanki ruh haline geri döndüğünden, şimdi sadece seyretmekle kalmıyor, aynı zamanda teknenin bir ıskarmozuna bağlanmış köpeğin kulak tırmalayan sızlanmalarını, gelip geçen kuşların tek tük çığlıklarını, vadinin Romea yoluna bakan taraflarından ara sıra yeniden başlayan mutat tüfek seslerini dinliyordu. Yeter de artardı.

Bakışlarını yavaş yavaş etrafta gezdirdi.

Yeni Vadi'nin görüntüsü, Ulderico'yla geldiği zamanlarda gördüğünden çok değişmiş, (bundan sonraki adımda, bir on beş yıl içinde Arazi Islah Konsorsiyumu'nun drenaj bacaları geriye kalan suyun hepsini çeker kuruturdu), epey bozulmuştu. Yönünü bulması kolay olmuyordu. Varilin kıyısında durduğu şu birkaç metrekarelik adacık örneğin, nereye düşüyordu? Tam olarak bu havzanın neresindeydi?

En tepede bir engel gibi duran, bu sayede birkaç kilometre uzaktan neredeyse çıplak gözle bile rahatlıkla fark edilir olduğunu söyleyebileceği Pomposa-Volano karayolunun sağ tarafında, koşum atının tüylerini andıran hâki renkte, bodur bitki örtüsünün sıkça kapladığı dümdüz ve upuzun bir kum seti uzanıyordu. Karşı tarafta, neredeyse yüz metreyi geçmeyen aynı uzunluktaki kum setinin ayırdığı, şekli ve boyutları bire bir varil kadar olan ve

yüzünü güneşe dönmüş ikinci bir adacık daha vardı; ondan yine iki kilometre uzakta, hamamböceğini andıran Aprilia'nın küçük kambur sırtının tam orta hizasında kıvılcımlar saçarak uzun bir çizgi gibi bir görünüp bir kaybolan Lungari di Rottagrande. Son olarak, tam karşısında, mesafesi ondan daha aşağı olmayan, alabildiğine kavak ağaçlarıyla kaplı kıyılar. Güzel. Bu da demek oluyor ki, tahta varil lagünün tam ortasında, kıyılara aşağı yukarı eşit uzaklıkta bulunuyordu...

Bekleyiş uzuyordu. Oturduğu yer biraz daha rahat olsaydı –aklından geçirdi–, böyle değil de, klozetin üstünde oturuyor gibi rahat olsaydı, belki bir parça şekerleme yapabilirdi. O halde şimdi yemek yiyebilirdi. Ne kadar erken yerse o kadar iyi olurdu, zaman kazanmış olurdu.

Sandviç ve gazoz paketini aramak için yerde duran mühimmat dolu iki karton kutunun çevresini eliyle yokladı. Diz çöktü. Eldivenlerini çıkardı. Derken paketi bir ucundan açtı, içinden sadece sandviçi çıkardı. Gazoz şişesini daha sonra çıkaracaktı.

Dişlerini sandviçe geçirdi ve bir parça kopardı. O anda açlığı kaybolmuştu, bunun bir francala ekmeği (barakanın loş ışığında, bunu önceden fark edememişti) olmasına bütünüyle sinirlenmesinin dışında, anlaşılan o ki, bu ekmek çeşidi artık küçük köylerde bile bulunmaktaydı. Barakadaki kadının arasına sıkıştırdığı şey de salam mıydı? Yağlı mı yağlı, püf, söylenecek söz yoktu. Üstelik koca bir salam dilimi. Ağzına gelen kokuşmuş salam tadı, ona '42, '43 yıllarını, yemek karnelerini, kocalık görevini üstlenmeye, iyi koca olmaya çalıştığı hayatının gelmiş geçmiş en berbat yıllarını hatırlatacak kadar ekşiydi.

Gavino işini bitirmişti.

"Harika" diye homurdandı.

Zorlanarak yutkundu. Dizlerinden destek almayı sürdürerek, elleriyle yağlı kesekâğıdını evirip çevirdiği sırada (aklına ilk gelen, sandviçin kalanını çöpe atmak olmuş, ama sonradan vazgeçmişti), onun varile doğru dönmesini seyrediyor, gözlerini ondan ayırmıyordu.

Uzun bacaklarını açarak ve göğe bakmak için ara sıra başını kaldırarak ilerliyordu. Onu tepeden tırnağa incelerken, kendisine doğru yaklaştıkça boyu olduğundan çok daha uzun görünüyordu. Köpeğin acı acı havlaması bıçak gibi kesilmişti. Onu göremiyordu.

Heykel misali, kımıldamadan oturduğunu tahmin ediyordu: Sahibinin kararlarını bekliyordu.

Şimdi tam tepesinde duruyordu.

"Ne çok geçiyorlar" dedi. "Gördünüz mü?"

Şaka yapıyordu –düşündü–. Ciddiydi ama ciddiyetini korumak için kendini zorlar gibiydi.

"Hayır, hiçbir şey görmedim" diye yanıtladı. "Yemek yemeye dalmışım."

Diğeri Browning'i işaret etti.

"Epey rüzgâr var, yüksekten geçip gidiyorlar. Ama şununla istediğinizi çekip alırsınız aşağı."

Dizlerinin üzerinde duran paketi fark etmişti.

"İyi miydi?" diye sordu.

"Pek değil."

Belki de henüz pek acıkmadığından böyle söylüyordu –diye tamamladı sözü–. Ne var ki, salam en iyisinden değildi. Ayrıca francala ekmeğini de pek sevmezdi, damak tadına uygun değildi.

"Siz de ister misiniz?" dedi. "Çekinmeyin lütfen."

Kendisini yalvartmadan, bir kerede kabul etmesine şaşırdı. Üstelik teşekkür bile etmemişti. Paketi montunun bir cebine tıkıştırdıktan sonra, mührelerden boşalan kovayı tekneye bırakmak için, bir olasılık da köpeğini okşamak için eğilmişti. Kırılmış mıydı acaba? Ne de olsa ona kendi artığını vermişti. Üstelik son kullanma tarihi de geçmiş.

"Kusura bakmazsanız, ben önceden bir ısırık almıştım" dedi.

"Sorun değil. Endişe etmeyin."

Ona inanmıyordu ve bunu telafi etmek istedi.

"Siz de bir tüfek alın" diye önerdi.

"Tüfek mi?" diye hayretle sordu Gavino.

Bütün heybetiyle, yavaş yavaş yeniden ayağa kalkmıştı, şimdi gözünü ayırmadan ona bakıyordu

"Ne yapacağım onu?"

Hemen sonra pişman olup olmayacağını düşünemeden, elektrikli bisikletini bırakması ve arabaya binmesi için Tuffanelli çiftliğinin yanında ona çokça baskı yaptığı, Volano'daki durumun aynısı oluyordu.

Tüfeği almak istememesinde ne gibi bir mantık olabilirdi? –Ona soruyordu – O yakındaki adacıktan –bu arada onu eliyle gösteri-

yordu– bütün kuşları vurabilecekken, kendi payına düşen sadece yanılmak olurdu ve lagünlerden on beş yıl uzak kaldığına göre, bu yanılgı payı hayli yüksek olacaktı!

Ne var ki, Gavino'nun bununla ilgilendiği yoktu.

Ancak, belirtmekte yarar var –gülümseyerek ve başını sallayarak tepki veriyordu–, ateş etme düşüncesi onu hiç çekmiyordu. Neyse ne... Herkesin işi kendine. Onun mesleği artık sadece buraya avlanmaya gelen beyefendilere eşlik etmek (çenesinin ucuyla Romea taraflarını işaret ederek, açıkça "artık" ve "beyefendiler" ifadesini kullanmıştı) ve avın sonunda da ölü ve yaralıları toplamak için teknesiyle turlamakmış.

Sonunda razı oldu.

"İyi, peki" dedi. "Siz nasıl isterseniz."

4

Browning'i kayışından tuttu, sözde havaya nişan aldı, elinde evirip çevirmeye başladı.

Silahlardan çok iyi anlayan birinin ustalığı ve kayıtsızlığının yanı sıra bir tür güvensizlik ve üstü örtülü bir küçümsemeyle davranıyordu ona. Ne düşünüyordu? Belki de onun ne kadara mal olabileceğini. Hepsi bu.

Bir dudağını bükerek buruşturduğu yüzüyle, sonunda "Güzel tüfek" dedi. "Sanırım, Ferrara'dan aldınız."

"Hayır. Bologna'dan."

"Ah."

Birkaç saniye boyunca çeşitli kısımlarını, namlusunu, gövdesini, tetiğini ve özellikle emniyet kilidini, alt kısmını, gümüş yerine kullanılmış olan farklı özellikteki beyaz ve mat çeliğini alıcı gözle inceledi.

"Yeniymiş. Hiç denediniz mi?"

"Geçen eylülde satın aldım ve tetiğini henüz bir kere bile çekmedim."

"Peki, öteki ne, bir Krupp mu?"

"Evet" diye karşılık verdi. "Savaştan önceki, eski bir Üç halka Krupp. '28'lerin, '30'ların silahı."

"Onu bana verebilirsiniz."

"Yok, olmaz" diye çabucak itiraz etti. "Siz Browning'le başlamalısınız. Olmazsa sonra değişiriz."

Varilin dibinde bir şey aramak için eğildi. İçinde, namlu daraltıcı ve fişek kutusu bulunan bir deri kılıfı dışarı çıkardı.

"İşte" dedi ve her ikisini de ona uzattı.

Namlu daraltıcıdan çok fişeklerden etkilenmişe benziyordu.

Kısık sesle kutunun üstünü, "G.P." yazısını okudu.

Aklı karışmış, kararsız gibiydi. Derken tüfeği her zamanki soğukkanlılığıyla omzuna asmış, sonra kutunun kapağını tek hamlede açmış, içinden birkaç tane fişek çıkarmış, onları avcunun içinde

düşünceli bir şekilde tarttıktan sonra, pantolonunun cebine atmıştı. Kapağı yarı açık kutuyu tekneye koymak için eğilirken alnını bir parça kırıştırmıştı.

Niye böyleydi? Yolunda gitmeyen başka ne vardı?

"Rotweil'lerden ve M.B.'lerden bile daha iyi olduğunu söylüyorlar" dedi. "Daha süratli."

Öteki bir karşılık vermedi. O sırada yeniden ayağa kalkmıştı. Sonuna kadar sağa çevirdiği üst bedeniyle şimdi yukarı bakıyordu. O da aynı yöne doğru gökyüzünü incelemeye koyulduğu anda, ağır ağır yaklaşmakta olan birkaç yüz metre yükseklikte, tek başına uçan kuşu gördü.

"O nedir?" diye sordu.

"Bir balıkçıl olmalı" dedi Gavino.

Söz konusu, epey iri bir kuştu, ama kanatları çok büyüktü, hatta ufak tefek bedeniyle orantısız görünecek kadar büyük. Besbelli zorlanarak, ter dökerek ilerliyordu. Uzun boynunu omuzlarının arasına sıkıştırmış, olabildiğince fazla havayı kendine çekebilmek için ağır kumaşı andıran kahverengi kanatlarını karnının altında açık tutarken, ne yaparsa yapsın rüzgârı yanlamasına kesemeyecekmiş gibi görünüyordu, hatta bir paçavra gibi parçalanıp rüzgârda tepetaklak olması an meselesiydi.

"Ne sersem bir hayvan" diye düşündü.

Kum tepesini varilden ayıran lagünün bir ucundan yavaşça ilerlediğini ve bu durumda, giderek irtifa kaybettiğinden, hareket etmeden, tam başlarının üstünde dimdik asılı kaldığını gördü. O sırada renkli mührelere aldandığı kesindi. Peki ya önce? O âna kadar onu çeken şey neydi? Ne aptal bir hayvan! Öyle ya da böyle rüzgâra direnmek pahasına onu bu denli uzaklara kanat çırpmaya sevk eden şeyin ne olduğunu ve kıyılardan böylesine uzak bir yerde, lagünün ortasında ne aradığını sormadan edemiyordu insan.

"Etinin yenecek kadar lezzetli olduğunu sanmam" dedi.

Gavino, "Haklısınız" diyerek ona katıldı. "Tadı balık gibidir, martıdan farksız. Ama içi samanla doldurulduğunda güzel durur."

Balıkçıl daha da alçaldı. Arkaya doğru gererek uzattığı kürdan bacakları, büyük, sivri gagası, bir kuş kadar küçük kafası şimdi olduğu gibi görülüyordu. Son bir çabayla, neredeyse bitkin bir halde ya da tehlike kokusunu almış gibi aniden irtifa kazanarak, birkaç saniye içinde Pomposa çan kulesi yönünde gözden kayboldu.

Gavino güldü, "Sürüden ayrılmış olmalı. Bu durumda söylenecek tek söz: Yer değiştirmemizin daha doğru olacağı."

Ortada gülünecek bir durum vardı, gözünden kaçmadı ama canı gülmek istemiyordu.

O da karşı taraftaki kıyıları işaret etti.

"Az ötede kendi başına canına kıymaya kalkışmazsa tabii."

Gavino bir ayağı teknenin içinde, "Yok" dedi. "Birazdan, yine buralarda turlamaya gelecektir, göreceksiniz."

Başka da bir şey demedi. Tekneyi kıç tarafından suya itti ve kürekleri çekerek uzaklaşmaya başladı.

Elini güneşe doğru siper ederek onu izliyordu. Varış noktasına ulaştığını, karaya çıktığını, tekneyi burnundan sertçe kıyıya çektiğini, köpeğin tasmasını çözdüğünü, lagün botunun zemininden G.P. yazılı kutuları almak için iki büklüm eğildiğini ve sonunda adacığa tırmanarak çalılığı andıran sazlıkların arasında kendine çabuk tarafından bir sığınak aramaya koyulduğunu fark etti. Tamamen gözden kaybolmadan önce (şimdi sık sazlıkların arasından beresinin ucu göründüğüne göre, oturmak için bir şey bulmuş olmalıydı), "Buradayım" dercesine kolunu havaya kaldırmıştı. O da hiç düşünmeden aynı şekilde karşılık vermişti.

5

Varilin önünde dip dibe yerleştirilmiş bir hat gibi uzanan mührelere gözünü ayırmadan bakmaya çalışırken içi geçmişti. Uyumuştu, hatta rüya bile görmüştü. Ve işte, sol taraftan kesik kesik gelen kuvvetli ıslık sesi onu uyandırıyordu.

Yukarı baktı.

Yetmiş, seksen metre kadar yüksekte bir ördek sürüsü varilin üzerinden göğü yararak geçmekteydi. Aceleci bir ritim tutturan kısa ve tıknaz kanatlarını durmadan çırparak uçuyor olmaları, bunların ördek olduğunu söylüyordu ona, –çiftesini bacaklarının arasından çıkararak varilin kenarına yaslarken düşündü– : Ördek, ördektir. Hangi aileden geliyorlardı? Hiçbir zaman bataklık kuşlarının farklı türlerini bir bakışta söyleyecek kadar usta olmamıştı. Ördeklerin de onlarca türü vardı.

Biri önde, diğerleri arkada, sürü halinde, küçük askerî uçaklar gibi havada bir üçgen çizerek uçuyorlardı. Davete geç kalmış biri gibi, onlar da belli bir noktaya doğru aceleyle koşturarak yönlerini Romeaya doğru çeviriyorlardı. "İyi yolculuklar" diye mırıldandı. Son anda rota değişikliğine gitmezlerse, yaklaşık bir dakika sonra önlerindeki kıyı boyunca konuşlanmış avcıların menziline girerlerdi.

Durmamışlardı. Her şey bir yana, onları sürükleyen rüzgâra karşı rotalarını değiştirmeleri söz konusu değildi. Daldığı düşüncelerden sıyrılıp tam çiftesini yeniden bacaklarının arasına yerleştirmişti ki, kara tarafında karanlık bir duvar oluşturan bulut kümesine doğru, aniden sürüden ayrılarak belli belirsiz iki noktacığa dönüşen bir çift ördeğin yandan geniş bir daire çizdikten sonra geri dönmeye başladıklarını fark etti.

Krupp'u eline aldı. İki taneydiler: Belki de birbirinden ayrılmayan bir çiftti, biri dişi biri erkek. Geçtikleri sırada mühreleri fark etmiş olmalıydılar. Şimdi de onları yakından görmeye, ne olduklarına bakmaya geliyorlardı.

Onların kolayca görünmelerini sağlayan uçuşlarının yavaşlığına bakılırsa, ilerlemekte zorlanıyor olmalıydılar: Anlaşılan rüzgârı

bu kez karşılarına almışlardı. Fakat izledikleri rota konusunda kararsızlık göstermiyorlar mıydı? Belki bir yere kadar gelip sonra aniden vazgeçeceklerdi. Birkaç saniye içinde yeni bir tornistanla gözden kaybolacaklardı...

Elinde tüfeğiyle oturduğu yerden kuşların yeniden başının üzerinden geçmelerini bekleyerek bir saatten uzun süre izlemeye koyuldu. Ateş etmiyordu. Buna bir kez bile kalkışmadı. Menziline giren kuşlara ateş eden ve onları peş peşe yere seren arka tarafta, çalılığa gizlenmiş Gavino oluyordu. Bam-bam. Bam-bam-bam. Bam-bam-bam-bam. Bam-bam-bam-bam-bam. İkili, üçlü, dörtlü, hatta beşli seriler halinde ateş ediyor, hedefi nadiren yanılıyordu. Vurularak ölen ya da yaralanan hayvanlar tiz bir ses çıkararak patır patır suya düşüyordu.

İlk düşenler o iki ördek oldu –bunlar, tahminen iki yeşilbaş ördekti–, lagünün neredeyse karşı kıyısına kadar gittikten sonra rüzgârla yaman bir mücadeleye girişerek geri dönmüşlerdi. Kısa bir süre sonra, arka taraftan, denizden gelen ve açık kanatlarıyla planör yaparak çabucak aşağı, mührelerin üzerine inen bir çift sakar ördek de aynı kaderin kurbanı oldular. Sonra yine, yapayalnız bir yeşilbaş ördek daha. Derken başka başka kader kurbanları, su kuşları üzerine uzun uzadıya tahminler. Gavino'nun indirdiği kuşların sayısı kısa sürede otuzu geçmişti. Varilin içinde çömelerek oturmuş, başka hiçbir şeyle ilgilenmiyordu. Tek yaptığı onları izlemekti.

Her zamanki gibi yine bir parça hayal âlemindeydi.

İlk iki ördeğin, örneğin suyun üzerinde yüz metreden fazla yüksekteyken, varilin önünde hareketsiz kalıncaya kadar ilerlemelerini beklemişti. Fakat hiç beklenmedik bir anda balıklama aşağı atlamışlardı. Kahverengi gagalarını ve ufacık, yuvarlak, kan kırmızısı gözlerini ardına kadar açarak son sürat fırlamış, göz açıp kapayıncaya kadar Gavino'nun üzerine gelmişlerdi: Bir anda büyümüş, hatta kocaman olmuşlardı. Ona saldırmamışlardı. Sadece yanından teğet geçip gitmişlerdi. Ama bir saniye sonra iki el ateş sesi duyuldu: Bam-bam. Ve midesinde sert bir geri tepme hissetmişti. Daha sonra, bir mermi vınlamasıyla çok yakınından hızla geçen bir su kuşu da ona rüyasında görünmüş gibiydi. Saatte kim bilir kaç kilometre hızla falsolu vınlıyordu. Buna rağmen onun her türlü fiziksel özelliğini gözlemişti: Hareketsiz duruyormuşçasına,

havada sonsuza dek asılı kalmışçasına, fotoğrafını çekmişçesine. Tüyleri siyah ve leylak rengi, sırtı belli belirsiz zeytin sarısı. Başı, boynu ve kuyruk altı siyah. Alt kısmı biraz daha açık. Gagası düz, maviye çalıyor. Ayakları yeşil, butlarına doğru turuncu gölgeli. Gözleri kırmızı, cam gibi parlak. Sadece kâbuslarda olması mümkünken, bir anda –Gavino bütün özellikleri, beş el ateş ederek, onu dertop edip suya düşürmeden bir an önce kaydederken–, o her şeyi görmüş, her şeyi fark etmiş, onunla aynı anda Krupp'u kucaklayıp tetiği çekmek dışında, o da her şeyi düşünmüştü.

Hiçbir şey ona gerçekmiş gibi gelmiyordu. Gavino küçük adacığında alnını kırıştırmış, her an gafil avlanmamak için elinde ateş gibi yanan Browning'iyle havaya ve etrafa dikkat kesilmişti. Köpek ayağının dibinde yatıyor, ama ölü ya da can çekişenler yığınına ekleyeceği yeni kuşları suları damlayan ağzında sıkıca ve yukarıda tutarak sahibine getirmek için her ateşlemenin ardından suya atlamaya hazır bekliyordu. O da Gavino gibi, varilin içinde elinde silahıyla oturuyordu, ama tek bir hamle bile yapmaktan âciz, hareketsiz... Gerçek ya da değil, görmüş ve hayal etmiş, yakın ya da uzak: Her şey birbirine karışıyor, içi içe geçerek kayboluyordu. Zamanın normal akışı durmuş, dakikalar, saatler sanki kaybolmuş, artık saymıyordu bile.

O sırada saat öğlen bir olmalıydı ve bir anda onun balıkçıl olduğunu anladı.

İki yüz metre uzakta, yine kuzeyden gelen ve tıpkı eski model nakliye uçağı Caproni gibi, ağır aksak ve sarsak hareketlerle ilerleyerek önünde uçmaktaydı. Bu onu kendine getirdi. "Ne aptal!" diye haykırdı kendi kendine. Gerçekte hiç gereği yokken sadece meraka kapıldığı için kendi kendine başını belaya sokarken hadi, hadi diye yaygara koparan birinden farksızdı.

Çok alçaktan uçuyordu, öncekinden daha alçakta. Kaç metre yüksekte? En fazla elli metre kadar. Mührelerin cazibesine kapılmış, tam sola kıvrılacağı sırada, nasıl olduysa onu birden bire tepesinde uçarken buldu. Namluya takılan şok daraltıcıyla Browning onu bir dakikada aşağı indirebilirdi.

Gavino'ya doğru baktı. Başı olduğu gibi çalıların dışındaydı. Dikkatini veremiyor gibi, durmadan başını sallıyordu. Yoksa onu daha görmemiş miydi? Tek bir G.P. bile harcamaya değmez mi diyordu? Bu da mümkündü.

Ama buna inanması zordu. O cümleyi hatırlıyordu: "İçi samanla doldurulduğunda güzel durur" ve şimdi Gavino'ya, tahnit yapılmış kuşları asla içinin almadığını açıkça söylemediğine üzülüyordu.

Olağandışı, neredeyse katlanılması zor bir kanıt sunar gibi, ona doğru ve giderek daha çok yaklaşıyordu şimdi. Kusursuz denecek kadar pürüzsüz olan küçük kafasının üzerinden geriye doğru incecik bir şey yükseliyordu: Sanki bir çeşit ip, anten ya da kim bilir ona benzer bir şey. Bu arada yüreği neredeyse göğüs kafesinden çıkacakmış gibi çarpıyor, bir yandan kendi kendine bu saçma sapan şeyin ne işe yaradığını soruyor, öte yandan, alabildiğine güneşli ve rüzgârlı havada, daha iyi görebilmek için gözlerini tam kısıyordu ki, duymaya alıştığı iki el silah sesinin aniden yankılandığını işitti.

6

Hemen düşmedi. Şahlanmaya çalıştığını gördü; geniş kahverengi kanatlarını nizamsızca çırptığını ve sonunda silahların patladığı adacığa doğru meylettiğini. Yeniden irtifa kazanmak, buna dayanmak için mücadele ediyordu. Derken bir anda mücadeleyi kesti ve tuzla buz olurcasına yere düştü. Sahiden de, dünya savaşları arasında kullanılan, tamamı branda, tahta kafes ve halatlardan yapılmış eski nakliye uçağı Caproni'den farksızdı –tam suya çakılmak üzere havada dönerek ilerlerken bunu aklından geçirmeye zaman buldu–.

Öldüğünü ve köpeğin de onu çıkarmak için fişek gibi suya atlayacağını sanıyordu. Öyle olmadı. Yeniden suyun üstüne çıktığında, dal gibi incecik bacaklarının üzerinde doğrulmaya hazır, minicik kafasını sağa sola çevirip duruyordu. Kendi kendine, "Ben neredeyim?" der gibiydi. "Ne oldu bana böyle?"

Henüz hiçbir şeyi fark etmemişti. Ya da çok azını, sağ kanadı bedeninden bağımsız sallanıyor olsa da, bir zaman sonra aceleyle uçmaya hazırlanır gibi, omuzlarını oynattı. Ancak o zaman yaralandığını kabullenmesi gerekti. Ve o andan sonra buna benzer yeni bir girişimden kaçındı.

Neredeyse fark edilmeyen o tuhaf ipliksi antenin ensesinin arkasına kadar uzandığı düzgün ve parlak başını, ölüme meydan okuyan biri gibi, sağa sola ahmakça çevirmekten bir an olsun vazgeçmiyor, her şeye rağmen toparlanmaya, en azından çevresindeki şeyleri tanımaya çalışıyordu. Birkaç adım ötesindeki, yarısı suyun içinde, yarısı dışında duran tekneyi fark etti. Bu da neyin nesiydi? Bir tekne mi, yoksa uyuyan koca cüsseli bir hayvan mıydı? Yine de yanına yaklaşmadı. Bu koyu renkli korkutucu şeyin yanlamasına uzandığı ince ve yoğun kumlu kıyıya çıkmaya kalkışmamak daha doğru olurdu. Çok daha doğru. Ayrıca yan tarafındaki ağrıyı da artık hissetmez olmuştu. Kanadının canını daha fazla yakmaması için onu oynatmaması yeterliydi. Bekleyebilirdi.

Kendini onun yerine koyarak endişeli gözlerle izliyordu. Pek çok şeyin nedenini hatırlamıyordu bile. Gavino ne diye ateş etmişti?

Ve şimdi neden ayağa kalkmıyor, neden öldürücü bir darbe daha indirmiyordu? Oyunun kuralı böyle değil miydi? Ya köpeği? Neden korkuyordu, henüz yeteri kadar kan kaybetmemiş balıkçılın gagasıyla kendini savunmaya geçeceğinden mi korkuyordu Gavino? Peki, ya balıkçıl? O ne yapacaktı? Tamam, bekleyecekti. Peki neyi bekleyecekti ve ne zamana kadar? Yanıtını bulamadığı sorularla aklı karışmış, afallamış, sersemlemiş hissediyordu kendini.

Bu şekilde dakikalar birbirine eklendi. Ta ki balıkçılın beklenmedik bir anda hareketlendiğini fark edinceye kadar.

Bulunduğu yerden –gözünü alan sudaki yansımaya karşı bir elini siper etmek için kaldırdığında bunu tespit etti–: Dosdoğru varile yönelmek üzereydi. Durum anlaşılıyordu. Mührelerin cazibesine kapılmıştı. Güneşten çaldıkları renklerle birer canlı profili çizen mührelerin, otlanmaya çıkmış, gerçek kuş sürüsünü andırıyor olmaları doğaldı. Bu manzara güven duymaya değerdi. Oralar kesinlikle tehlikeli yerler değildi. Kanadını suyun içinde, yanında sürükleyerek ve özenle daha sığ yerleri seçerek, kısa soluklanmalarla bölünen, peş peşe, küçük ve telaşlı adımlarla ilerliyordu. Mührelerin yanından geçti, hızını kesmeden ilerledi, biraz daha ileri gitti. Sonunda varilin bir adım ötesinde, kıyının yakınında onunla burun buruna geldi. Bir kez daha durmuştu. Göğsünde ve boynunda incecik bir hat gibi uzanan bej rengiyle, derisiz bacaklarının kirli sarısı dışında bütün tüylerinin iklime uygun kahverengi balıkçıl, onu meraklı olduğu kadar korkan gözlerle incelemek için başını bir yana eğiyordu. O da hiç kımıldamadan, nefes bile almadan (kanadının ortasına denk gelen eklem kısmındaki derin yaradan kan akıyordu) aynı şekilde ve oldukça uzun bir süre bakışıyla karşılık verdi ona.

Üşüyen bedeniyle güneşi arayan ancak artık göremeyen, sadece hisseden bir ihtiyar gibi, şimdi sırtını varile yaslamıştı. Arada bir, daha rahat bir konuma geçmek ya da polen bitlerini silkelemek için yer değiştiriyordu. İri, kemikli, orantısız ve üstüne bir de yarı engelli bedeniyle kendini idare etmekte zorlanıyordu. Sürekli bir yerlere çarpıyordu.

Yine de dakikalardır, hiç kımıldamadan yerinde uslu uslu duruyordu. Denizden sert esen rüzgârın ıslığı karşısında korunaklı bir biçimde yaslandığı varilin ılık tahtasında ne işi vardı? Bir parça toparlanmıştı galiba. Şu anda bile hâlâ durumu pek kavrayamadığından mecburen etrafına bakınmayı sürdürüyordu. Gücünü top-

lamaya çalışıyordu: Bu, şu an için, onun başlıca hedefi olmalıydı. Gücünü topladığı gibi, hop, yeniden havalanmak için kanatlarını açacak ve uçup gidecekti.

Kim bilir ne kadar zaman geçip gitmişti.

Ani gümbürtünün beraberinde peş peşe gelen üç el silah sesi onu feci şekilde sarstı.

Başını Gavino'nun tarafına çevirdi.

Kısık sesle, "Yetmez miydi?" diye yakındı.

Kuşların (bunlar, üç tane yaralı, sıska yabanördeğiydi) suyun yüzeyine çıkmalarını bekledi ve saatine baktı.

Ne yazık ki iki olmuştu ve önünde ateş etmek için gün ışığından yararlanabileceği en azından bir buçuk saat vardı. Öte yandan, sabrını fazlasıyla zorlamış olsa da, acaba Gavino'ya daha fazla devam etmemesini işaret etmek için bir kolunu havaya kaldırabilir miydi? Açıkçası, balıkçıl bir süreden beri hiç kımıldamıyordu. Fakat hâlâ yaşıyorsa, ne yapacaktı onu? İşine son vermek için tüfeğini ateşlemek, hayır, bu söz konusu olamazdı. O halde, gidip onu alacak mıydı? Ne yapacaktı, varilden dışarı bir kolunu sarkıtarak onu alacak, sonra da eve mi götürecekti? Arabayla mı? Nereye koyabilirdi ki onu? Bir kafesin içinde avluya mı? Kendisinin böyle, üstelik yaralı bir hayvanla eve döndüğünü gören Nives'in tepkisini ve sadece veteriner masraflarının ne kadar tutacağını tahmin etmek bile istemezdi. Bunlar bir yana, çığlıkları, itirazları, sızlanmaları da cabası...

Köpek iki nokta arasında mekik dokumasını henüz sonlandırmıştı. Son yabanördeğini de düştüğü yerden alarak emrine amade olduğu kişiye teslim etmişti. Sıradan bir işaret arar gibi kum tepesine doğru başını çevirdiği sırada yeniden balıkçılı gördü.

Varilden on metre kadar uzaktaydı ve yöneldiği tarafa bakılırsa, ulaşmak istediği yerin aslında kum tepesi olduğunu açıkça belli ediyordu. Az önce patlayan silahın gümbürtüsü onu gerçekten ürkütmüştü. Köpeği peş peşe üç kez giderken, üç kez de geri gelirken ve her defasında ağzında bir yabanördeğiyle kıyıya dönerken görmüştü. Yaralanmış, kan kaybetmekten bitkin düşmüş olmasına ve bunların neticesinde orada rüzgârdan korunmak ve güneşin ılık nefesinin hiç olmadığı kadar keyfini çıkarmak arzusuyla orada durmasına rağmen, bir anda ve ne olursa olsun derhal "konum değiştirmesinin" yerinde olacağını düşünmüştü. İçine daldığında

kendini belli etmeden yürümesine izin verecek kadar yüksek ve tüyleriyle az çok aynı renkteki sık bitki örtüsünün göz alabildiğine kapladığı uzun kum tepesi belki de onun durumunda akla en yatkın şey gibi duruyordu.

Içinde saklanır, yaklaşmakta olan gecenin inmesini beklerdi. Sonra, çok daha sonra ne yapacağına karar verirdi. Ayrıca kum tepesinin etrafının sularla çepeçevre kuşatılmış olduğu da söylenemezdi. Kum tepesinin arka taraftan bir şekilde anakarayla bağlantısı olmadığını kim bilebilirdi. Ayrıca yürüme mesafesindeki anakara bambaşka bir kaçış ihtimalinin, belki doğrudan kurtuluşunun ya da kesin kurtuluşu olmasa da en azından yarına kadar mutlaka hayatta kalabileceğinin garantisi demekti.

Yaralı kanadını yanında sürüyerek, gitgide uzaklaşıyordu ve o da bütün bu çıkarımları onun ufacık, daracık inatçı ensesine bakarak okuduğunu sanıyordu. Ama nasıl da aldanıyordu! –Bir anda aklından geçiverdi – Bu noktada yanılıyordu (kum tepesine, tamam bir şekilde ulaşırdı, ama ya köpek, birazdan onu aramak için tasmasından kurtulunca, sürekli kaybettiği kan kokusu sayesinde izini bulmakta hiç zorluk çekmezdi), bu noktada yanılıyordu, zavallı sersem şey, ona ateş etmeyi düşünse, bir anlamda kendi kendine ateş ediyormuş gibi olmayacağından, silahını çeker, onu hemen vururdu. Öyle değilse de en azından böyle ölürdü.

III

1

En kısa sürede Codigoro'da olmak istiyordu.

O sırada Gavino, "Hoşça kalın" diyordu. "Yine ihtiyacınız olursa, bana mühendis beyden ulaşabilirsiniz."

"Anladım."

"Teşekkür ederim size."

"Ben ne yaptım ki? Asıl ben size teşekkür ederim."

Arabanın burnunu çoktan çevirmişti. Ön camından karşısında uzanan asma köprünün kambur sırtını görüyordu. Ama bir saniye içinde yeniden yola koyulacaktı.

Yanındaki camı yukarı kaldırdığı sırada avladıkları yabani kuşlar konusunda az önce aralarında geçen epey hararetli tartışmadan sonra –ne kadar hayvan varsa hepsini olduğu gibi ona vermeye çalışıyor, o da ısrarla reddediyordu–, gözlerini dikerek yüzüne bakmaya karar verdi. Her zamanki kadar ve sanki mecbur tutulmuşçasına ağırbaşlı genç adamı (yarılmış dudakları, açlık çeken birinin yüzündeki bitkin ifadeyle ona belli belirsiz tebessüm ediyordu: Bağışlanmasını diler gibi), arabanın kir pas içindeki camından birdenbire, içinde saklı gerçeğiyle birlikte tanıdığına emindi. Beş yüz liret yevmiyeyle çalışan gündelikçi bir işçiydi o. Sıradan bir köylü, zavallı bir şeytandı.

Buna rağmen, birkaç dakika sonra Pomposaya giden uzun kavisli yolda bu meselenin yeniden aklına gelivermesi ona hiç de huzur vermedi. Bir rençper –kendi kendine ısrarla, üstüne basa basa tekrarlıyordu–: Anlaşılan beyefendilikle sahip olduğu *Komünist Parti* kimliğine sahip sempatizanlık arasındaki çalımlı tavırlarına, asla hiçbir hediyeyi, değil iki tane ördeği, tahnit edilip mumyalanmaya müsait balıkçılın leşini bile kabul etmemek konusundaki ısrarına rağmen, elektrikli bisikletiyle ve yanında sersefil koşturan köpeğiyle, Codigoro'ya kim bilir ne zaman varırdı. Hepsi boş. Arabanın son sürat vadiye ya da Pomposa'dan sonra sağa kıvrılan yoldan kanalın kıyısına varabileceğine dair hiçbir endişeye kapılmadan, lastikleri asfaltta patinaj yaparak virajlı yolda ilerliyordu: Gavino, köpeği ve

ona ikisini hatırlatan her şey peşi sıra geliyormuş, hatta nefeslerini hissedecek kadar onu yakından takip ediyormuş gibiydi.

Direksiyonu iki eliyle sıkıca kavramış, gözünü yola dikmiş uçarcasına ilerliyor, bir yandan da düşünüyordu.

Codigoro'da, bagajını ağzına kadar dolduran ölü kuşlardan kurtulmanın bir yolunu mutlaka bulacaktı. Bu huzursuzluk veren yükün her virajda, arabanın arkasında, oradan oraya paldır küldür savrulduğunu duyar gibi oluyordu. Bu arada, karnı çok acıktığı için (hem de ne açtı: Tuffanelli çiftlik evini ve Volano'yu ardında bıraktığından beri midesi açlıktan öyle zil çalıyordu ki, ne yese onu doyuramayacağından korkuyordu) Codigoro'da bu defa, sadece Bellagamba'nın bu sabah saat sekizde sözünü ettiği o "güzel kalkan"ı değil, canının istediği her şeyi ısmarlayacak ve afiyetle yiyecekti. Bundan başka: Zaten programının kusursuz bir parçası olan Codigoro durağı Ferrara'ya dönüşünü en az üç saat geciktirecekti, bununla beraber, şimdi, kilometreler birbirine eklendikçe gökyüzü giderek daha kasvetli ve ağır bir renge boyanıyordu. Öğle yemeği yese, avlanan hayvanları birine verse, bir parça da soluklansa (Peki, ya Ulderico? Cavaglieri'lere de bir merhaba diyemez miydi?) saat altıdan önce yola çıkamazdı. Ve o saatte sis çoktan inmiş olursa, ne âlâ. O zaman kaçta varırsa varsındı: Tekmil Manzoli'ler alt kattaki mükellef sofrada ya da o saatte, belki de artık yataklarında olurlardı.

Codigoro'ya varmadan hemen önce, mezarlığın yakınlarında bir anda arabanın önüne duvar gibi yükselen kapkara ve yoğun duman kütlesi onu şiddetle fren pedalına basmaya zorladı. Hayır, sis olamazdı, ona göre bu sis değildi. Belki, dağılması için rüzgârın tek bir soluğunun yeteceği alçak bir bulut kümesi de değildi. Üstelik o sırada –saat henüz üçü çeyrek geçiyordu!–, hava çoktan gece olmuş gibiydi. Bir saniye öncesine kadar etrafını saran lekesiz, berrak hava, artık çok uzak bir geçmişte, inanamayacağı kadar eskide kalmıştı.

Köye, adım adım yürür gibi girdi arabayla: Yarı açık farları ve çalışan silecekleriyle. Neredeyse hiçbir şey görmüyordu. Pek gerçekçi olmadığından değil de tümüyle farkında olduğundan tuhaf diyebileceği sis, mükellef bir sofraya oturma telaşı ve özellikle devam eden takip edildiği hissi, gözlerini farların önündeki sarımsı, puslu ışıktan ayırmasına engel oluyordu. *Bosco Eliceo*'nun yemek salonuna bir an önce kavuşma telaşıyla içi içini yiyerek, bir çeşit

uzun ve dar yeraltı tünelinde yürür gibi güçlükle ilerliyordu. Otelin küçük girişini ve üst kattaki odalarını iyi kötü tanıyordu. Ama hiç şüphesiz giriş kapısının hemen bitişiğinde bulunan ve merdivenlerin karşı duvarına bakan yemek salonu acaba nasıldı? Elektrik ışığının dalga dalga yayıldığı, yemek, nemli kıyafetler ve yağlı kösele kokusunun birbirine karıştığı sıcak, çok sıcak bir ortamda, hiç durmadan yemek yiyen ve içki içen, yemeğe, içmeye düşkün, neşeli, konuşkan insanlarla, saat üç on beşte, salonun tıka basa dolu olduğunu hayal ediyordu. Normal şartlar altında böyle bir ortamda isteksiz olacağı, her zaman talihsiz karşılaşmaların korkusuyla kendini baskı altında hissedeceği yerde, şimdi bu denli yoğun ve karşı konulmaz bir çekim duyuyor olmasına şaşırmadan edemiyordu. Meydanı, dalgalanan gaz bulutunun temsili göle çevirdiği meydanı çaprazlama geçti, *Bosco Eliceo*'nun sokağına daldı ve hemen sonra otelin önüne geldi. Yolun karşı tarafında, sağ kaldırımın yanında peş peşe sıralanmış birkaç araba vardı. Buna rağmen, park etmek için yer yok değildi, neon ışıklarının parladığı çapraz çizginin tam önü boştu. Manevra yaptığı sırada aklına Bellagamba geldi. Avlanan hayvanları almayı belki Bellagamba kabul ederdi. Bu durumda Aprilia yerleştiği yerde gerektiği kadar kalabilirdi. Bagajdan ölü hayvanları boşaltmak ve onları içeri taşımak (neon ışığı bu işlemleri daha da kolaylaştıracaktı) iş bile değildi.

Arabadan indi. Tüfekleri, onlar da bagajda bulunduğundan, arabanın kapısını kilitlemeyi ihmal etti. Yolun karşı tarafına geçti. Mekânın camlı kapısını itti. Beresini çıkarırken nihayet içeri, yemek kokulu sıcak ortama girdi.

Ön büronun bulunduğu küçük salonda kimse yoktu: Sabah karşılıklı iki çift laf ettiği tarak yüzü görmemiş kır saçlı ihtiyar bile ortalarda yoktu. Ama sağ taraftan, iki kanatlı ahşap kapının arkasından gelen konuşma ve çatal bıçak gürültüsünün birbirine karışan sesi, yüreğinin elinde olmadan hızla çarpmasına yol açtı. Demek ki yanılmamıştı! Bir saniye içinde yemek salonunda, canhıraş saldıracağı hazır bir yemek tabağı değilse de, aradığı her şeyi: Huzuru, güveni, sağlam morali, yaşamın doğru ve ölçülü anlamını bulacaktı. Ama sonra midesine indirebileceği şöyle bir parça doğru düzgün bir şey beklerken, bir iki dilim ekmek ve bir bardak Bosco şarabıyla başlayamaz mıydı? İçmek onun için hiçbir zaman öyle özel bir şey olmamıştı. Ama bugün, belki de

varilin içindeyken maruz kaldığı soğuk yüzünden canı fazlasıyla içki çekiyordu. Hatta yemek yemekten bile daha fazla. Muazzam bir genişliğe, kalabalığa sahip dumanlı ve gürültülü, tıpkı hayal ettiği gibi ama hüzün ve kasvet veren, neredeyse loş ışıklı salonun eşiğinden geçer geçmez, Bellagamba kollarını iki yana açarak ona doğru koşturmakta acele etti. İçeri girdiği sırada, yaklaşık on müşterinin oturduğu bir masanın yanında: Dip tarafta, bir pencerenin önündeki uzak, salonun en uzak masanın yanında ayakta duruyor, el kol hareketleri yaparak konuşuyordu. Gülüyor ve güldürüyordu, kim bilir neler anlatıyordu. Yine de onu fark etmişti. Masadakileri o dakikada ekmişti.

Gürültüyü bastırmak için sesini yükselterek, "*A cardeva ch'al fuss bel'e che turna in zità*, Ben sizi çoktan şehre döndünüz sanıyordum" dedi. "İşler yolunda gitti mi?"

Elini iki elinin arasına alarak sıkıyor, öte yandan tamamen telaşlı bakışlarla onu süzüyordu. Ceketi yoktu ve üzerinde hâlâ pantolonunun ağına kadar inen, uzun, dik yakalı, gümüş grisi, bisikletçi kazağı vardı.

Göz kırptı.

"Kahvaltı ettiniz mi?"

"Hayır."

"Kim bilir ne biçim acıkmışsınızdır."

"Fena değil. Bir şeyler yemek isterim."

Çok daha fazlasını söylemek isterdi ama duygularını kısaca ifade etmişti. Bu tür giriş cümlelerinin onu çileden çıkardığı kesindi.

Öteki bir kenara çekilerek çekingen bir edayla, "Hemen, hemen" diye homurdandı.

Etrafı arıyordu.

Sonunda giriş kapısının sol köşesindeki küçük masayı işaret ederek, "Şuraya buyurmaz mısınız?" diye önerdi.

Masa örtüsünün üzerine saçılmış ekmek kırıntılarını, kullanılmış kürdan parçalarını ve şarap lekesini uzaktan fark etti. Ama başka seçeneği yoktu.

"Teşekkür ederim" dedi.

Adımlarını oraya yöneltti, masaya ulaştı, hemen oturdu.

Soluklandı.

"Bana verebileceğiniz ne var?"

"Siz ne isterseniz" diye karşılık verdi Bellagamba.

Masanın diğer tarafında, onun tam karşısında duruyordu. Bir parça öne doğru eğilmiş, elleriyle bir sandalyenin sırtına yaslanıyordu. Arkasındaki garsonlar –hastanede sedye taşıyan hastabakıcıların giydiği kirli beyaz önlükleriyle dört ya da beş köy delikanlısı–, kırmızı suratları, enselerinden ter damlayan, elleri kolları tabak istifleriyle dolu, mutfakla salon arasında mekik dokumaya körü körüne adanmış olduklarından, bakmadan geçip gidiyordu.

Yeniden göz kırparak, "Güzel bir kalkanım var" dedi. "Hissenizi zaten ayırmıştım."

"Güzel. Pişmesi uzun sürer mi?"

"Size bağlı. Buğulaması ya da ızgarası, tercihinize göre değişir. Buğulamasını yaparsak, yirmi dakikada hazır olur."

Sabretmesi gerekiyordu. Gözkapaklarını aşağı indirdi.

"Peki, ızgarası?"

"Daha uzun sürer. En az yarım saat."

Gözlerini yeniden açtı ve saatine baktı. Üç buçuk.

"Buğulamasını yapın o halde" dedi. "Bu arada, hazır bir şey yok mu? Hemen yenebilecek?"

Bellagamba sinir eden gülümseyişiyle küçük dişlerini tekmili birden göstermişti. Alnındaki damarlar tuhaf bir biçimde kabarmıştı. Neyi vardı? Yörüngesinden dışarı fırlayan mavi gözleri şaşkın şaşkın: Nedense, tehlikenin kokusunu alan bir hayvan gibi, telaşla ona bakıyordu, en azından öyle görünüyordu.

"Deniz ürünlerinden bir meze tabağı ister misiniz?" diye fısıldamaya başlamıştı. "Karides, kalamar, mantis karidesi, yılanbalığı sotesi... Hepsinden biraz biraz."

Ağzının sulandığını hissetti.

Yutkundu.

"Getirin tabii" dedi.

Diğeri mutfağa açılan kapının yolunu tutmuş ilerlerken, arkasından seslendi: "Ekmeği unutmayın. Tabii şarabı da."

Kısa bir süre sonra sıcaktan bunaldığını fark etti.

Ayağa kalktı, üzerinden ceketini, iki yün kazağından birini çıkararak kürklü beresiyle birlikte hepsini karşısındaki sandalyeye gelişigüzel fırlattı. Yeniden oturduğunda, bunları çıkarmasının bile yeterli olmadığını anladı. Uzun saatler güneşte ve rüzgârda kalmaktan kızarmış alnı, burnu ve yanakları birdenbire alev alev yanmaya başlamıştı. Doğal olarak, sadece –yüzünü iki elinin arasına almış,

dirseklerini masaya yaslamış, düşünüyordu–, tek yapması gereken bir an evvel yüzünü soğuk suyla yıkamak olacaktı. Tam yerinden kalkacağı sırada, meze tabakları, ekmek ve bir şişe şarapla birlikte kolunun altına sıkıştırdığı, çamaşırhaneden yeni çıkmış, dörde katlanmış masa örtüsüyle Bellagamba'nın masaların arasından ilerlediğini görünce fikrini değiştirdi. Daha sonra, gerekirse elini yüzünü yıkamaya giderdi.

2

"Afiyet olsun" diyen Bellagamba henüz yanından ayrılmadan meze tabağına yumuldu. Afiyet ne kelime, açlıktan gözü dönmüştü! Hayatı boyunca hiç bu kadar çok acıkmamış gibiydi.

Tatlı, ekşi arası lezzetiyle kabuklu deniz mahsullerini ağzına dolduruyor, sonra şarabından kocaman bir yudum alarak ya da ağzında çeviremeyecek kadar büyük ekmek parçalarını yanına katık ederek midesine indiriyordu. Buna karşılık, kısa sürede tiksindiğini hissetti: Yemekten ve kendinden. Peki, ne için? –diyordu–. Ortamın sıcak, pis kokulu, nemli ve karmakarışık loşluğunda, bir köşede başını kaldırmadan ha bire çiğniyor, yutuyor, içiyor, tıkınıyordu. Midesi yavaş yavaş şiştikçe iğrenme hissi de onunla birlikte içinde büyüyordu.

Her zamankinden daha kötüydü: Maalesef durumu bundan ne bir eksik ne de bir fazlaydı.

İşte, yeniden onu huzursuz etmeyen, yaralamayan hiç bir şey yoktu. İki lokma arasında ve her nedense başını kaldırıp bakışlarını salonun içinde dolaştırmak ona yetiyordu ve gözleri ister, içeri girerken fark ettiği Bellagamba'nın şimdi yanında durduğu (salona geri dönmüştü; ve gelir gelmez de konuşmaya, tartışmaya, yerli yersiz sesini yükseltmeye, kahkahalar atmaya başlamıştı) avcılara hazırlanmış uzun yemek masasına takılsın, ister oranın müdavimlerinden, hangisi olduğu önemsiz, herhangi birinin bakışlarıyla karşılaşsın, ama özellikle, şu az ötedeki masada bütün çekiciliğiyle oturan otuzlarındaki esmer, soluk benizli, tıknaz, aşırı boyalı kadının gözleriyle buluşsun (kadın kesinlikle fahişeydi: Ağzının duruşu, sigarasından nefes çekişi, tırnakları, bedenini sımsıkısı saran koyu tayyörü, askıya asar gibi yanındaki sandalyenin sırtına özenle geçirdiği kısa gri kürkü, ağzına kadar sigara izmaritiyle dolu kül tablasının yanında, görülecek şekilde masanın üzerine yerleştirdiği kocaman çantası ve özellikle de bir parça vahşi bakan, belki de üst kata, oteldeki odalardan birine götürebileceği –sahibinin, doğal olarak Bay Gino'nun izniyle– müşteri arayışıyla fer fecir okuyan,

simsiyah, buğulu gözleri onun bir fahişe olduğunu söylüyordu), her defasında, çiftesi elinde olmasına rağmen tek bir atış için tetiği çekme cesaretini gösteremediğinden bütün bir sabah varilin içinde çekmiş olduğu işkenceye benzer bir duyguya, kıskançlık duygusuna kapılıyordu. Herkes, hem de herkes nasıl huzurlu ve mutluydu! –Başını yeniden tabağına eğmiş, alçak sesle durmadan tekrarlıyordu.– Hayatın keyfini çıkarmakta nasıl da ustaydılar! Anlaşılan, yiyip içtikten sonra hazmetmeye aldırmayan normal insanların yediğinden düpedüz çok farklıydı onun yemeği. Yemeye, içmeye delice düşkünlük ona göre değildi, olamazdı. Kalkan buğulama, küflü peynir, portakal, kahve gibi mezelerin arkasından gelenleri de vantuz gibi silip süpürmüş olduğunda, eski, yeni demeden her zamanki düşüncelerine balıklama dalacaktı. Önceden ve her zaman olduğu gibi, ne var ne yoksa hepsinin bir olup yakasına yapıştığını, üzerine saldırmak için hazır beklediğini hissediyordu. Bellagamba bulunduğu yerden bir an olsun gözünü ondan ayırmıyordu, o da bunun gayet farkındaydı. Kuşlar –aklına geldi–. Neden hemen kuşları almasını ona söylememişti? Belki de kendisine acı çektirmeye devam eden huzursuzluğun nedeni sadece onlardı.

Bir elini havaya kaldırdı, ona işaret etti.

Masaların arasından çabucak geçerek derhal yanına geldi.

Telaşla tabağı işaret ederek, "Her şey yolunda mı?" diye sordu.

Yutkundu. Peçeteyle ağzını sildi.

"Kusursuz" dedi.

Nereden başlayacağını bilemiyordu.

"Bakın" dedi sonunda. "Arabanın bagajı ağzına kadar kuşla dolu. Onları ister misiniz?"

Bellagamba'nın gülümsediğini gördü. Belli ki, kendisine el altından birlikte ticaret yapmayı, iş teklif ettiğini düşünüyordu. Ya da kim bilir, bir tür değiş tokuş aracı gibi: Bir öğle yemeği ve zamanı geldiğinde bir yatak karşılığında biraz yabani kuş.

"Bunu bir hediye olarak kabul edin" diye ekledi. "Yanlış anlaşılmasın."

Bir bardak şarabı tek seferde midesine indirdi, sonra yeniden ağzını sildi.

"Ördeklerden su tavuklarına kadar," diye sürdürdü, "sayılarının kırktan fazla olduğunu sanıyorum. Hatta aralarında... bir tane de balıkçıl olmalı."

"Ah, çok güzel!" diye haykırdı Bellagamba. "Bir balıkçıl. Onu neden vurdunuz? Tahminim, rengi beyaz olanlardandır."

"Hayır. Kızıl olanlardan."

Bunu söyledi. Ve birdenbire, salonun loş ışığında, tüfek sesleri kesilmiş, masanın karşı tarafından kendisine doğru eğilen adamın tombul, kara sarı, şaşkın suratının yerinde, ağzında balıkçılla duran o köpeği gördü yeniden. Kanı tamamen boşaldığına göre (köpek onu sağ taraftaki kum tepesinin hâki renkli bitkilerin arasında bulduğunda çoktan ölmüştü) ağırlığı ne kadardı? Tüylerinden biraz daha fazla olmalıydı, bu durumda neredeyse hiç...

Gözlerini kırpıştırdı.

Bellagamba hayal kırıklığıyla dudaklarını bükerek yüzünü ekşitirken, "Çok yazık!" diyordu. "Beyazları daha büyük, daha güzel olur, tahnit yapıldığında çok daha güzel durur... Kızılları da oldukça güzeldir. Gelecek sefer geldiğinizde onu samanla doldurtup size hazır etmemi ister misiniz? Hemen şurada, meydanda," –böyle söylerken loş mekândan dışarıyı, sislerin altındaki meydanı işaret etmek için bir kolunu havaya kaldırdı–, tahnit işlerini pek güzel yapan bir dükkânımız var, hemen meydanda: *Purassà mei ch'in zità, am daga a ment a mì*, şehirdekilerden çok daha iyidir, sözümü yabana atmayın. Isterseniz sonra beraber gider bakarız. Bugün tatil. Ama pazarları da vitrin ışıklarını söndürmüyorlar."

Başını hayır anlamında iki yana salladı.

"Aman, aman kalsın."

Iğrendiğini açıkça belli eden bir ifadeye bürünmüş olmalıydı yüzü: Bir tahnit laboratuvarının (Tanrım, içerisi kim bilir ne biçim kokuyordu: Kanatlı kesimhanesi, eczane, tuvalet, morg karşımı bir şey...) sadece düşüncesi bile her defasında onu soluksuz bırakmaya yetecek kadar mide bulandırıcıydı. Konuyu kısa kesmek en iyisi. Oysa Bellagamba, bundan her zaman hoşlanmış birinin şaşkınlığıyla bakakaldı.

Cebinden arabanın anahtarlarını çıkardı ve masanın üzerinden ona uzattı.

"Alın" dedi. "Arabamı biliyorsunuz. Buranın hemen önüne park ettim."

Öteki bir elini uzattı. Hareketini tamamlayamadan donup kaldı.

Sesini alçaltarak "Bu arada" dedi, kedi gibi bakan yusyuvarlak gözleri kıvılcımlar çakıyordu. "O işi de ayrıca düşündünüz mü?"

"Neyi düşündüm mü?"

"Hadi, ama yapmayın... Arabayı!"

Bir sandalye çekti ve karşısına oturdu.

Tedirgin ve aniden utangaç bir tebessümle, "Şimdi" diye devam etti. "Şu meseleyi halletmenin tam zamanı değil mi, Avukat Bey?"

Bu kez anlamama sırası ona gelmişti.

Sonra birdenbire, sabah ayrılmadan hemen önce aralarında geçen o kısa konuşmayı hatırladı. Bellagamba'nın bütün anlattıklarını, yani bir pikap kamyonet olmadan restoran ve otel işlerini yürütmenin her geçen gün daha da zorlaştığını (onunki sepetli bir Harley Davidson motosikletmiş, onu bir pipoyu dolduracak kadar tütün karşılığında, bir çalışma kampından satın almış, ayrıca motor gücüne bağlı, benzini de neredeyse Fiat Balilla kadar yiyormuş, hele de bugün nerede yetecekmiş!) dinlerken, giderek büyüyen bir değersizlik duygusu kaplıyordu içini. Aprilia'yı kendisine vermeye onu razı etmek için Bellagamba yararlanacağı farklı kullanım alanlarını en küçük ayrıntısına kadar örneklendirirken nefesini tüketmekten kaçınmıyordu. Yabani kuşu, bugüne bugün –diyordu–, biri şuradan geçsin de ona getirsin diye oturup bekleyecek zaman değildi artık: Geçerse ne âlâ, geçmezse yapacak bir şey yok. Bununla ilgili müşterilerin giderek artan taleplerini karşılayabilmek için, bir seferde yüz, yüz elli kilo kuş indirecek kadar avcılığı iyi olan kumandan Ceresa ve ortakları gibi, doğrudan "şansı yaver giden" avcılara başvurmak en iyisiymiş, (bunun başka bir yolu yokmuş: Hemen elinin altında doğru dürüst bir araç olması, öğlen saat bire doğru vadideki "şalede" karşılarına dikilmek ve ellerinde ne varsa hepsini toptan satın almak gerekirmiş). Sudan yeni çıkmış taze balıklar için de hikâye bire bir aynı: Sabahın erken saatinde, hava henüz aydınlanmadan, Codigoro'dan Gora'ya, Gorino'ya, Porto Tolle'ye, Pila'ya, hatta belki Chioggia'ya kadar balıkçıların öteki denizden dönüşüyle eşzamanlı varabilmesi ve daha önemlisi sadece birkaç kilo balıkla geri dönmekten başka çaresi olmayan biri için tek çare dört tekerin üzerinde gitmekmiş, bunun başka bir yolu var mı diye kafa yormanın lüzumu yokmuş. Konuşuyor, açıklıyor, elini kolunu sallayıp duruyordu. O da, giderek ağırlaşan başıyla itiraz edecek hiçbir şey bulamıyordu. Bellagamba'yı anlıyordu, onu anlıyor ve başıyla onaylıyordu. Araba, tabii ya. Neden olmasın? Hatta satmak yerine, ona hediye etse daha iyi olacaktı. İçindeki kuşlarla birlikte.

Bir anda titredi. Başka tarafa baktı. Üzeri dumanla kaplı avcıların masasına. Onlarla arasında Yeni Vadi'nin göz alabildiğine düzlükleri uzanıyormuşçasına onlara uzaktan bakıyordu.

"Kim bu insanlar?" diye sordu.

Bellagamba, ıkına sıkına, "Kumandan Ceresa ve arkadaşları" diye yanıtladı.

Bu Milanolu beyefendilerin aşağı yukarı hepsi, –sözlerini sürdürdü– sanayiciymiş. Geçen yıl, Romea'ya bir adım mesafedeki, Pomposa'yla Vaccolino arasındaki vadinin bir parçasını aralarında birleşerek Arazi Islah Konsorsiyumu'ndan satın almışlar. Genellikle oraya cumartesi akşamından arabalarıyla geliyorlarmış. Gelir gelmez de, akşam yemeklerini orada yiyorlarmış, ama uyumak için, kafalarını uzatıp tükürecek kadar suyun yakınında, beş dakikada monte ettirdikleri, tamamı ahşaptan, çatısı uzun saçaklı, pek bir lüks olan şaleye gitmeyi tercih ediyorlarmış. Şimdi yine yola çıkmaya hazırlanıyorlarmış. Akşam dokuza doğru kendi mekânlarına varmış olacaklarmış, tabii Emilia Caddesi'ndeki kalın sis perdesi buna izin verirse.

Başparmağıyla işaretparmağını birbirine sürttü.

"*L'e zent ch'la sbajucheza fort, pur assà fort.* Bunlar paralı insanlar, hem de çok paralı" dedi.

Yalnız kalınca, meze tabağında kalanları silip süpürdü, sonra da kalktı. Yüzü alev alev yanıyordu. Hemen yıkamalıydı yüzünü.

Bir parça sallanarak tayyörlü kadının masasının yanından geçti, yemek salonundan mutfağın bitişiğindeki helaya giderek kapıyı üzerinden kilitledi.

Daracık olmasının yanı sıra, inanılmaz derecede kötü kokan ve buna ilaveten yazdan kalma yaşlı sineklerin kendilerine yer bellediği bu küçük tuvalet konfor açısından oldukça noksandı. Yarım daire biçiminde kırık dökük fayanstan küçük bir lavabo, yanında duvara bir çengelle asılmış, rengi yeşile çalan, kirli ve ıslak bir havlu. Yerde, son derece pis, deliği gazete kâğıdıyla neredeyse tıkanmış alaturka tuvalet. Işık yok denecek kadar az. Ayna yok. Ne de bir sabun kırıntısı...

Musluğu (sonuna kadar) açtı ve çabuk tarafından yüzünü yıkadı. Mendiliyle kurulandı. Öyle pek fazla ihtiyacı olmasa da, işemek için arka tarafına döndü.

Birkaç saniye sonra işeyebildi. En son ne zaman işemişti? –Kendi kendine sordu.– Sorarken aynı zamanda da kendi kendini yanıtlamış, az çok bir saat önce Lungari'de, Gavino'ya görünmeden arabanın kapısının arkasına saklanmayı düşündüğü sırada, o âna kadar hayatında hiç hissetmediği bir merak, bir şaşkınlık ve bir acımayla, dikkat kesildiği idrarının renksiz fıskiyesinin, onun çıktığı organ kadar cılız olmadığı cevabını vermişti. "Hah" diye sırıttı. Gri, zavallı, beş para etmez, öylesine tanıdık ve o sünnet iziyle birlikte öylesine tuhaf... Söz konusu olan, neticede, diğerleri kadar saf ve basit bir şey değildi.

3

"Anahtar, işte burada," diyordu Bellagamba. "24 numara, ikinci katta. Epey basamak çıkmanız gerekiyor, kusura bakmayın. Ama yukarıda banyo var, böylece her türlü kolaylık elinizin altında olacak."

Sabah olduğu gibi, yine girişte karşı karşıya duruyorlardı: Yüzünün alt kısmı, köşeli çenesi ve sarkık yanakları masa lambasının sarı ışığıyla çerçevelenmiş olan Bellagamba resepsiyon masasının arkasında oturuyordu, o da ceketi, kazağı, kürklü beresi ve eldivenleriyle bütün eşyalarını kucaklamış, ayakta duruyordu. Bu arada yalnız değildiler. Birtakım insanların, oradan ayrılmakta olan son müşterilerin arkasından geçip gittiğini duyuyordu. Göz ucuyla onları, sokağa açılan camlı kapının eşiğini bir noktacık halinde geçmelerini, derken sisin ve karanlığın içinde eğri büğrü gölgeler halinde gözden kaybolmalarını izliyordu.

Kapıdan çıkmakta olan müşterilerin selamına yarım ağızla karşılık vermeye odaklanan Bellagamba, o sırada gözüne hayli dalgın ve dikkatsiz göründü. Bir dakika öncesine kadar, ısrarla ve güzel bir "*Pisul*, şekerleme" yapması için üst kattaki odalardan birine çıkmayı kabul etsin diye dil dökerek sadece kendisiyle ilgilenmekteydi. Oysa şimdi... belli ki nasıl ve kaça bölüneceğini bilmiyordu. Onu yukarı kata, odasına kadar götürmeyi çok isterdi –tek söylediği buydu– ama Avukat Bey kendisine beş dakika izin verecek olursa, hiç şüphesiz odasına kadar ona eşlik edecekti.

Yakasına yapışan uyuşukluktan kurtulmak istercesine bir anda silkelenerek, "Endişe etmeyin" diye karşılık verdi. "Gerek yok."

"Peki, ama odayı bulabileceğinizden emin misiniz?"

"Elbette."

"Numara 24, ikinci kat, soldaki koridor, sağdan üçüncü kapı."

"Tamam."

"Saat kaçta uyandıralım sizi?"

Her zamanki gibi, aklından bambaşka şeyler geçiren ama hiçbirini belli etmeyen birinin boş gözleriyle bakıyordu ona. Öteki,

doğrusu oldukça sarhoştu, ama onun bu hallerini de fark edecek kadar aklı başındaydı.

"Şimdi saat dört" diye devam ediyordu diğeri. "Saat altı, diyelim mi?"

Memnun olmuş gibi görünmeye çalıştı. Altıda uyanacak olursa, ne zaman yola koyulacaktı? Ya eve, eve saat kaçta varacaktı? Hiç şey... tehlikesi yok muydu? Düşünceler çoktan aklını karıştırmaya başlamıştı. En iyisi bir an önce oradan uzamak, kendini yatağa atmak, uyumaya bakmaktı.

Onu yanıtsız bırakarak resepsiyon masasının yanından geçti ve doğruca merdivene yöneldi.

"İyi dinlenmeler!" diye seslendi arkasından Bellagamba. "*E al staga ben atenti da 'n cascar zo pr'il scal, par carità di Dio!* Aman dikkat edin, Tanrı aşkına, merdivenlerden aşağı düşmeyin sakın!"

Sağdaki tırabzana sıkıca tutunarak basamakları çıkmaya başladı. Her biri kurşun kadar ağır ceket, kazak, vesaireyi sol koluna almış, midesi yemek ve şarapla dolu (öyle dolu ve şişkindi ki, pantolonunun iliklerinden iki üç tanesini çözmek zorunda kalmıştı) her bir basamak onun için muazzam bir çabaya mal oluyordu. Yukarı çıkarken gözlerini ayırmadan, yüksek tavandan aşağı, birinci katın merdiven boşluğuna sarkan birkaç mumluk tozlu ampule bakıyor ve kendi kendine, yok diyordu, ikinci kata kadar çıkmayı asla becerememeyecekti. Bu imkânsız geliyordu, gücünün çok üstünde bir çabaydı. Ampul ışığının biraz altında kalan gemi penceresi misali yuvarlak cam, baştan sona karanlıktı. Sönük, mat, simsiyah bir çember.

Merdivenin sonundaki düzlüğe vardı, sağa kıvrıldı, basamakların uzandığı ikinci rampaya yöneldi, iki merdiven arasındaki düzlüğe ayak bastı, sonra kalan basamakları çıktı. Nefesi tükenmiş, kalbi göğüs kafesinde delice çırpınırken ve başı her zamankinden daha fazla dönmeye devam ederken, nihayet kendisini ikinci kattaki banyo kapısının önünde buldu. İstese bile artık bir adım daha atabilecek durumda değildi. Hiç kımıldamadan, nefes nefese orada duruyordu ve bakışları yine üzerinde BANYO yazan vernikli metal plakanın üzerindeki uzun dikey harflere takılmıştı, ama bu defa boş gözlerle ve çağrışım yaratacak her türlü düşünceden uzak. Etrafta ölüm sessizliği. Arada bir kulaklarının zarını patlatmaya merdivenlerden yukarı çıkan, Bellagamba'nın bir devin kahkaha-

sını anımsatan gür sesi bile artık suskundu. Yüreğinin sesinden, şakaklarının zonklamasından ve soluğunun hırıltısından başka bir şey duymuyordu.

Odaya girer girmez kendini sırtüstü yatağa bıraktı (bütün sıkıntısı o anda dinmişti), hemen uyumaya çalıştı. Soyunması, hiç değilse ayakkabılarını çıkarması, ışığı söndürmesi gerekiyordu. Önemi yoktu. Birkaç dakika boyunca gözlerini kapatıp hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey düşünmeden öylece yatmaya kendini zorlarsa, hiç şüphesi yoktu: İçtiği onca şaraptan sonra kesinlikle hemen uykuya dalardı.

Bunun hiçbir açıklaması yoktu, bir an bile hareket etmeden duramıyordu. Sağına dönmüştü, derken soluna dönmüş, bu arada yeniden dönmüş, sırtüstü yatmayı denemişti, ne var ki, kısa süre içinde, biliyordu, aynı döngüye yeni baştan başlayacaktı. Ne tuhaf: Önce bir o tarafa bir bu tarafa yuvarlanıyordu, oysa şimdi yatakta hafif hafif elektrik akımlarının sürekli gezindiğini hissediyordu. Telaşlı, kıpır kıpır, hareket eden göz yuvarları neredeyse canını yakıyordu. İçi kan dolu, şişkin, iki küçük hayvan sanki göz çukurlarına yuvalanmış, patlamaya hazır olduğu kadar ısırmak arzusuyla da yanıp tutuşuyormuş gibiydiler: Bu açgözlü iki canavar, aynı zamanda kısa süreli kıvılcımlarla her taraftan saldırmaya, onlara doğru tek bir noktada birleşen virgül biçimindeki ışıklı titreşimlerle gözlerini kamaştırmaya hazırdı.

Yine de imkânsız olduğunu düşünmüyor. Kendiliğinden akan bir şerit gibi, durmak bilmeden, aynı görüntülerin tekrar tekrar dönüp durduğu bir film şeridi. İşte Bellagamba da orada, örneğin. Titreyen gözkapaklarının kararttığı ekranda ya da gözlerini açtığında, bakışlarının içine işlediği alabildiğine karanlıktan daha az kasvetli bir ekranda, sonsuza dek öne çıkan kösele rengi, ne zaman buruşacağı belli olmayan biçimsiz suratını, göz kırpmalarını, alnını kırıştırmalarını, kaşlarının, burnunun, dudaklarının ve dilinin tuhaf hareketlerini görüyordu. Hemen arkasından başka başka yüzleri. Nives'in yastıkla çevrelenmiş yüzünü, altında, hiç çıkarmadığı ince siyah kadife şeridin boynunu orta yerinden çepeçevre sardığı annesinin yüzünü, Aprilia'nın yan camından Gavino'nun yüzünü, sonra teker teker bütün avcıların, Bellagamba'nın haklarında uzun uzadıya söz ettiği Kumandan Ceresa'nın ve arkadaşlarının yüzlerini: Sanayici, zengin, Romea yakınlarındaki lüks şalenin köpekbalıkları.

Bu para demekti, bu açıkça anlaşılıyordu –bunu kendi kendine acı duyarak söylüyordu ve kalbinin kırılması sadece bazıları tarafından hiç fark edilmediğinden değildi, ama geyik derisi ceketleri, domuz derisi ya da güderi eldivenleri, Norveç yününden ya da kaşmirden renkli kazakları, tuhaf görünümlü, özel ayakkabıları gibi kesinlikle grubun çok pahalı avcı ekipmanlarını, ama daha da ötesi, beş ya da altı sandalyenin üzerini eşyalarıyla tepeleme kaplamış olmalarını, masada oturma biçimlerini, aralarında konuşurkenki hallerini ya da ev sahibi ve hizmetkâr sıfatıyla, saygılı bir biçimde, mesafenin sınırını aşmadan yanlarında, ayakta duran Bellagamba'ya laf atarkenki tavırlarını fark ederek kalbinin yeniden kırıldığını hissediyordu–, mesele sonsuz güven vermekte, her derde deva olmakta, farklı bir ırkın mensubuymuş gibi onu bulunduğu seviyenin üzerinde daha güçlü, daha önemli, daha güzel, daha sevimli göstermekte bire bir olan "*bajòcch*, çil çil paralar" idi! Paralar: O tür adamların yöresinde yakınında olunca, belli ki her şey ama her şey, Faşizm, Nazizm, Komünizm, din, dil ya da aile bağları, zirai sorunlar, ve daha neler neler, her şey bir anda önemini yitiriyordu.

Birdenbire aklına, dikkatini çekmiş olan tayyörlü kadının yüzü geldi, o da aşağıda, yemek salonundaydı: Bir zamanlar, belki de oralı, sıradan bir köylü olan kadının solgun geniş yüzünü, bakmayı bilmeyen buğulu gözlerini, rujla kaplanmış kalın, etli dudaklarını düşündü. Ayrılmalarından önce Bellagamba neşeyle, "İyi dinlenmeler" diye seslenmişti ona. Şimdi durup düşündüğünde, Bellagamba'yı bu denli neşelendiren şey neydi? Onunla bir parça eğleniyordu, sana, senin korumana ihtiyacı olan birine, özellikle de sarhoşlara böyle davranılması doğaldı. Bununla beraber, kendince, tam anlamıyla bir pezevenk gibi ona, yemek boyunca bakışmalarının gözünden kaçmadığı fahişenin bin liretten fazla etmediğini belli ediyordu! Bu meseleyi kendisinin, Bellgamba Gino'nun şahsen halledeceğini, onu derhal yukarı odasına yollayacağını mı söylemeye çalışıyordu? Tabii ya, tabii ya: İşte Bellagamba'nın sözünü verdiği şey buydu, şimdi anlamıştı, otuz iki diş tekmili birden sırıtması, durup durup göz kırpmaları, ısrarcılığı, sürekli söylesem mi söylemesem mi halleri!

Koridorda ayak sesleri duydu. El yordamıyla arkasındaki lambanın açma kapama düğmesini aradı, bulunca da hemen dokundu. Bu kesinlikle oydu –yatağın üzerinde oturmak için doğrulurken kendi kendine söylendi–, ondan başkası olamazdı. Kendini belli

ettiğine göre, gelen ayak sesiyle birlikte, birazdan kapıyı çalacaktı. Yoksa kapıyı birazcık aralayacak olsa, kadın kolaycacık içeri girerdi.

Ayaklarını yere indirdi, pantolonunu iliklerken yavaşça kapıya yaklaştı. Kalbi delice çarpmaya başlamıştı. Yanılmadığından emindi. Her şey an meselesiydi, sonra... sonra kapının kolu aşağı inecek, kapı yavaş yavaş, özenle, karşı konulmaz bir biçimde açılmaya başlayacaktı ve o değişik yaratığı bir anda karşısında bulacaktı. Ee, sonra? O anda nasıl davranacaktı? Delikanlılık zamanlarında genelevlere her zaman birlikte giderlerdi ve Ulderico fahişelere karşı her zaman sözü uzatmadan elini çabuk tutmayı bilmişti. Ama kaba saba ya da acımasız olmadığını da belirtmek gerekir. Az laf, çok iş. Oysa o, onun aksine (evlendikten sonraki durumları bir yana, sekiz yıl kadar, bir fahişeyle yatma düşüncesi aklının ucundan bile geçmemişti), malum durumlara gelmeden önce, her zaman çekingen, kararsız, saygılı olmuş ve her defasında da zaten asıl mesele de bu, uzun ömürlü olmasına gereksinim duymuştu.

Odanın sonundaki saman rengi elbise dolabının boy aynası, kapının yanında ayakta dikilen görüntüsünü yansıtıyordu: Her an dağılmaya hazır belli belirsiz, uzak bir görüntü. Bu durumda nasıl davranılırdı? –Aklı karışmış, kendi kendine soruyordu.– Eline üç beş kuruş tutuşturup geri mi yollasaydı? Neden olmasın? Hiç şüphesiz, daha sonra Bellagamba'yla görüşmesi, az çok üstü örtülü ve kim bilir ne çeşit yeni imalı bakışlara katlanması gerekecekti. Fakat ortada tereddüt edilecek bir durum yoktu. İçeri girmesine izin vermek, onu biraz konuşmak için alıkoymak, sonunda ondan kurtulmak için eline iki yüz, üç yüz liret tutuşturmak: Böyle bir durumdan kurtulmak için başka bir yol göremiyordu.

4

Kapı kolunun aşağı ineceği yoktu, bir anda kalkıp kapıyı kendisinin açmasının uygun olup olmayacağını sorguladı. Ne yazık ki anahtarı dışarıda, kilidin üzerinde bırakmıştı. Aksi durumda olsaydı, kapıyı içeriden kilitler, bu mesele de fazla uzamazdı.

Açtı, kimseyi göremeyince loş koridora çıktı. Sağa baktı, derken sola, merdiven boşluğundan koridorun sonuna kadar baktı. Hiç kimse, hem de hiç kimse yoktu. Mümkün müydü? Üstelik ayak sesini duyduğundan emindi, buna şüphe yoktu, hayal görmüş olamazdı. Acaba kat görevlilerinden, şu temizlikçi kadınlardan biri miydi? Düşününce çok da tuhaf gelmiyordu.

Bu arada odanın kapısını aralık bırakmış, merdiven boşluğuna kadar koridor boyunca ilerlemişti. Korkuluklara yaklaştı, başını uzattı ve merdivenlerin karanlık uçurumuna baktı. Bir parça ışıkla birlikte, merdiven boşluğundan yukarı yemek takımlarının şıngırtısı, çekilen itilen masaların gürültüsü, boğuk sesler yükseliyordu. Tabii ya –dedi kendi kendine, esnerken–. Akşama hazırlık yapmak için yemek salonunu düzenliyorlardı.

Odaya döndü, kapıyı içeriden kilitledi, sonra kıyafetlerini çabucak çıkardı, yatağına girdi. Yünlü içliklerini üzerinde bırakmıştı. Bir ürpertinin vücudunda uzun uzadıya gezindiğini hissedince de battaniyeyi burnunun üstüne kadar çekmişti. Çarşaflar soğuk ve nemliydi: Özellikle ayaklarının değdiği yatağın ayakucunda. Yine de öncekine göre mukayese kabul edilmezdi. Belinin çevresinde onu sıkan bir şey olmayınca kendini sonsuz huzurda hissediyordu. Midesindeki şişkinlik biraz daha inmişti.

Işığı söndürmek için bir kolunu uzattı, sağ tarafına döndü, gözünden yaş gelinceye kadar esnedi. Kendiliğinden gelişen beklenmedik bir kabullenişle, zihninin neredeyse hemen bulutlarla kaplandığını, uykuya daldığını, rüya gördüğünü anladı.

Rüyasında, yeniden *Bosco Eliceo*'nun merdivenlerinde görüyordu kendini, ve ikinci katın yarısına gelinceye kadar, basamakları arka arkaya yeni baştan çıkıyordu. Oraya ne yapmaya gittiği belli

değildi. Sadece yukarı çıkıyordu: Hiç yorgunluk hissetmeden, dahası tuhaf, gizemli bir hafiflik hissiyle çıkıyordu. Başını sallıyordu. Bir saniye önce, Bellagamba kendisine göz kırparak, çevre köylerden garson olarak işe aldığı güçlü kuvvetli bir iki delikanlıya taşıtabileceği bir sedyeyle onu yukarı çıkarmayı önermişti (restoranın tam girişinde bir sedye duruyordu, ağır hastaları bir yerden bir yere nakletmek için tam teşekküllü Ferrara Sant'Anna Hastanesi'nde kullanılan, sert kenevir kumaşından yapılmış sedyelerin tıpatıp aynısıydı): Oysa ne bacaklarında bir engel, ne kalbinde bir ağrı ne de başka bir yerinde bir sorun vardı. Ne bir engel ne de bir sorun... Arkasından esen bir rüzgâr işini kolaylaştırıyormuşçasına, sanki kanat takmış gibi sakin, çevik adımlarla çıkmaktaydı merdivenleri. Gece değildi, ne de sabahın erken bir saati. İki aşamalı merdivenin ilk kısmında yükselen yuvarlak pencereden masmavi, pırıl pırıl güneşli bir gökyüzü görünüyordu. İlerleyen ilkbaharın, aylardan mayıs ya da haziran, hoş bir öğleden sonrasıydı. Öğle yemeğinin hemen sonrasında bir vakit.

Otel insanlarla doluydu. Merdiven boyunca tek bir canlı bulunmadığı halde, birinci katın koridoruna açılan bütün kapıların önünde, kusursuz bir intizamla yan yana dizilmiş, bazıları üzerine düşen güneş ışığıyla pırıl pırıl parlayan, bir çift kadın, bir çift de erkek ayakkabısı açıkça görülüyordu. Tanrım, bu ne kadar çok ayakkabı böyle! Iyi de bunda şaşıracak bir şey yoktu. Yan yana dizilmiş ayakkabıları daha önce fark etmemiş bile olsa, giriş kattaki restoranın zaten özellikle birinci ve ikinci katta yaşananları örtbas etmeye yaradığı belliydi. Saatlik kiralanan otelin her bir odası, içinde bir çifti saklıyordu. Her taraftan, Milano'dan bile oraya arabalarla geliyorlardı. Her biri, kimi gıcır gıcır yepyeni ya da her tarafı pul pul dökülmüş içler acısı lavabosuyla, demirden bidesi, sarı saman rengi kontrplaktan çakılmış, her tarafı oynayan uyduruk mobilyalarıyla, yatağın iki tarafında berbat görüntüsüyle yerde çarpık duran halılarıyla, ortasındaki ölgün ışığıyla, alan bakımından cimri bu odalara ikişer ikişer kapanmış konuşuyor, sohbet ediyor, fısıldaşıyorlardı. Mekânın her köşesinde, bir duvardan ötekine, bir kattan diğerine gizlice dolaşan, arı kovanıyla imalathane benzeri, uğultunun ve patırtının türünü anlamak için şöyle bir kulak kabartmak yetiyordu.

İşte tam o sırada, arkasında, bir basamağın üzerine düşerek çınlayan metal cismin çıkardığı sesle irkiliyor, aniden arkasına dö-

nüp bakmak zorunda kalıyordu. Aşağıda, yemek salonuna girdiği ilk andan itibaren ve birkaç dakika önce oradan çıkıncaya kadar gözünü kendisinden ayırmamış olan o siyah tayyörlü kadın birinci katın merdiven düzlüğünde duruyordu. Düşürdüğü anahtarı almak için üzerinde sabahlığı, ayağında terlikleriyle yere çömelmiş, başını neredeyse gerisingeri çevirerek her zamanki ısrarcılığıyla gözünü ayırmadan ona bakıyordu. Gülümsüyor ve dikkatle gözlerine bakıyordu: Şimdi çok daha genç, çok daha taze görünüyordu. Nihayet elinde anahtarla yeniden ayağa kalktı. Gözlerini ayırmadan, bu kez dilini dışarı çıkarıyor, üst dudağının üzerinde gezdirmeye başlıyordu.

Dilinin ucundan başka hiçbir kısmını göremiyordu. Ama o kadarı bile, mora çalan, bir şarap kırmızısı rengi kadar şekliyle de bunun bir hayvan dili gibi, iri ve küt olduğuna bahse girebilirdi. Hiç şüphesiz oralı bir kadındı, hatta bir köylü kadın (siyah ve parlak gözleri de köydeki hayvanların, örneğin ineklerin ya da atların gözlerine benziyordu): Bellagamba'nın bulaşıkçı, hizmetçi olarak işe aldığı, aslında yalnızlık çeken ve ihtiyaç sahibi köylü müşterilerini üst kattaki odalarda daha çok eğlendirmeye angaje ettiği pek çok kadından biriydi o. Fakat ne sanıyordu –yeniden merdivenleri çıkmaya koyulurken ve bir yandan da gözlerini ayırmadan kadına bakmayı sürdürürken düşünüyordu–, dilini o şekilde göstermekle kendisini baştan çıkarabileceğini mi? Bunu aklından çıkarıp attı. Ayrıca dilini bu şekilde sergilemekle onu daha da iğrenç kılıyordu. Tek kelimeyle iğrenç.

Şimdi ikinci kattaki banyodan çıkıyordu, ama buraya nasıl ve neden geldiğini bilmiyordu ve kadın bu kez de oradaydı, kapının önünde durmuş onu bekliyordu: Merdiven düzlüğündeki tırabzanlara sırtını dayamış, kalçalarının tombulluğunu açıkça sergileyecek biçimde bacaklarının üzerine topladığı sabahlığıyla, bu defa poz veriyordu.

Tam karşısında durmuş, onu tepeden tırnağa gözleriyle sessizce süzerken, dokunmaya başlıyordu. Kadının dokunmasına ses çıkarmazken, o da bir yandan kadının saçlarına sinmiş kızarmış alabalık kokusunu içine çekiyor, öte yandan kendi kendine onun *Bosco Eliceo*'da bir hizmetçi olarak değil, ama sıradan bir bulaşıkçı gibi çalışması gerektiğini söylüyordu. Birkaç saniye sonra kadına aşağı inmesini, fırının, bulaşık teknesinin başına dönmesini em-

reden Bellagamba'nın gümbürtüyü andıran sesi karanlık merdiven boşluğundan yukarı çıkacaktı.

Bir anda, "Boş ver, hadi" diye homurdanmaya çalışıyordu. "Sen ne istiyorsun?"

Ona dokunmayı sürdürürken, bir kahkahada iri ve seyrek üst dişleri ortaya çıkarıyordu.

"Ben, hiçbir şey."

"Zamanımın olmadığını görmüyor musun? Bırak beni de gideyim, hadi, bak geç kaldım."

Kadın mırıltıya dönüşen sesiyle, "Eğer isterseniz," diye ısrar ediyordu, "isterseniz odanıza geleyrim. Odanızın numarası kaç?"

Konuşmasındaki aksanından onun nereli olduğu pek anlaşılmıyordu. "Gelirim" dememişti. "Geleyrim" demişti. Ferrara'lı değilse de, Emilia'lı gibiydi. Ama "geleyrim"? Yoksa Güney İtalya'nın yerlisi miydi? 1942'deki bombardımanlardan sonra kalabalık ailesiyle Napoli'den savrulmuş, hayatını sürdürmek için Codigoro'da bir otelde fahişelik mi yapıyordu?

"Benim bir odam yok. Ben sadece geçerken uğradım."

"O zaman siz benim odama gelebilirsiniz. Hemen yukarıda, 24 numara. Bu işte iyiyimdir." Sonra yeniden ona dilini gösteriyordu. "Size zevk verirken ne kadar iyi olduğumu göreceksiniz."

Bunu dedikten sonra onun elini tutmuş, çıplak ve nasırlı topuklarıyla terliklerini tıkırdatarak onu aceleyle koridorun sağ tarafına doğru peşinden sürüklüyordu.

O da kararsız, gönülsüz peşinden gidiyordu. Onu çekiştiren el kalın, sert ve yağlı gibiydi: Mutfakta, ponza taşıyla tencere tava ovan bir kadın eli. Bununla beraber, geneleve gittiği delikanlılık zamanlarından farklı değildi (ve yaptığı birtakım şeyler, Ulderico'nun taktığı isimle "saçmalıklar" yüzünden, onunla alay etmeden duramazdı), bu defa da, yine fiziksel olarak ondan iğrenmekten çok, özellikle cinsel yolla bulaşabilecek hastalıklar yüzünden engellendiğini hissediyordu. Prezervatif olmadan, kolayca belsoğukluğuna, hatta cüzama bile yakalanabilirdi. Yapılması gereken şeyi en azından canı yapmak istemişti! Ama ne olursa olsun, saat sabahın yedi kırk beşini gösterirken ve sadece iki yudum kahve dışında midesinde hiçbir şey bulunmazken, bu nasıl mümkün olacaktı? Güzellikle ya da kötülükle bir şekilde onu ayağının altından uzaklaştırması gerekiyordu. İki yüz, üç yüz liret. Daha fazlası elinden gelmezdi.

Neden sonra odadaydılar: Kadın battaniyenin altında, o, alacakaranlığın içinde dörtnala koşturan büyük bulutların arasından, tıpkı banyonun penceresinden baktığı zamanki aynı şeyleri, tavuk kümesinin, karşılıklı gariban kale direkleriyle futbol sahasının, öteki şeylerin ve gerisinde, köyün çevresini baştan sona sınırlayan dümdüz kırların görüldüğü pencerenin önünde.

Israr etmemeniz daha yerinde olur –diyordu kadına, yüzüne bakmak için başını bile çevirmeden–. Codigoro'ya kalmaya değil, lagünde avlanmaya gelmişti. Saat sekizdi. Şimdi bile yola çıksa, kendisini daha sonra Lungari di Rottagrande'ye kadar götürecek olan kişiyle buluşmak için sözleştiği Volano'ya ancak üç saatlik bir gecikmeyle varırdı. O halde, kalabilir miydi? Kesinlikle hayır.

"Onu öpmemi, en azından denememi istemez misin?"

Ne sıkıntı, ne sıkıcı! Yine de arkasını dönüyor, pencerenin yanından uzaklaşıyordu ve karşısında düğmelerini çözerken yatağın baş tarafına gelinceye kadar karnının alt kısmıyla kadına yaklaşıyordu.

"Ne öpmek istiyorsun? Ne hale geldiğini görmüyor musun?"

O zaman kadın ona bir daha elini sürmekten ve kendisinin ısrarla baktığı yere bakmaktan kaçınarak, "Sen tamamen bitmişsin" diye mırıldandı. "Sende hiçbir şey kalmamış."

5

Birdenbire gözünü açtı ve ilk anda bulunduğu yeri çıkaramadı. Eli başının arkasındaki lambanın düğmesine henüz ulaşmamıştı ki, bilinci biraz yerine geldi. Demek ki uyumuştu. Uyumuş ve rüya görmüştü. Peki ya uyandırma? Neden kimse gelip uyandırmamıştı? Uykuya daldığı andan itibaren uzun saatler geçtiğini sanıyordu. Belki de saat sabahın ikisi, üçüydü.

Işığı açtı, komodinin üzerindeki saatini almak için yan tarafa döndü ve göz ucuyla saatin kadranına baktı. Beş kırk beşti. Aniden bastıran bir sıkıntı hissiyle sadece bir saat uyuduğunu anlaması bir oldu. Ertesi gün uzaktı, çok uzak. Bütün bir gecenin, yılın en uzun gecelerinden birinin ortasında aşılması zor, uçsuz bucaksız bir uçurum açılıyordu.

On dakika kadar sonra merdivenlerden aşağı, her basamakta giderek şiddetlenen bayat yemek kokusuna iniyordu.

Bellagamba, her zaman olduğu gibi, yine girişteki resepsiyon masasının arkasında, bu defa bir el radyosunu çalıştırmaya uğraşıyordu. Spor haberlerini, maç sonuçlarını veriyorlardı. Yaklaştı. Heyecan patlamasıyla cihazın üzerine eğilen faşist eskisi, onun varlığını fark etmemiş gibiydi. Pek uygun olmayan bir zamanda gelmişti, bunun farkındaydı. Öte yandan onun da gitmesi gerekiyordu artık. Ve gitmeden önce de hesabı kapatması gerekiyordu: Yediği yemeğin ve kullandığı odanın hesabını.

Yapacak bir şey yoktu. Ne kadar ısrar etse de, öteki bunu anlamazdan geliyordu. Besbelli –diyordu ve sesi radyonun gürültüsünü bastırıyordu–, besbelli Avukat Bey ona şaka yapmak niyetindeymiş. Bu ancak güzel bir şaka olurmuş. Avladığı bütün kuşları ona hediye etmişti! Bari para bahsini açmayarak ona bir lütufta bulunsaymış. Aksi takdirde ya kuşlarını iade etmek ya da onunla ciddi ciddi hesaplaşmak zorunda kalacakmış. Ve işte o zaman, iki taraftan asıl borçlunun kim olduğu ortaya çıkarmış.

Radyoyu kapattı.

"Siz iyi uyudunuz mu, onu söyleyin bana?" diye sordu.

"Fena sayılmaz."

"Fakat, az! Ne kadar uyumuş olabilirsiniz? Bir buçuk saatten az. Saat altıda uyandırılmak istediğinizi söylemiştiniz. Ama ben sizi rahat bıraktım ki, biraz daha uyku çekesiniz..."

Kurnazca gülümsedi.

"Hatta," diye sürdürdü sözlerini, "şehre, eşinize telefon edecektim. Doğrusu, hava böyle sisliyken, telaşa kapılmasın diye."

Yumruk yaptığı eliyle alnına vurdu.

"Az kalsın unutuyordum" dedi. "Siz yukarıdayken, telefon geldi."

Bir kolunu havaya kaldırarak dışarısını gösterdi

"Buradan, Mühendis Cavaglieri'nin evinden arıyorlarmış. Bir de uyandığınızda, mümkünse kendisini arama lütfunda bulunmanızı söylediler."

Gözünü kırpıştırdı. Sordu:

"Mühendis Bey sizin kuzeniniz değil mi?"

Sorusuna karşılık vermek yerine, "Peki, telefondaki kişi kimdi?" diye sordu, sesini kontrol etmekte hayli zorlandı. "Mühendis Bey miydi?"

"Bunu söylemek zor. O kişi, sanmam ki mühendisin hanımı olsun."

O halde evdeki temizlikçi kadın olmalıydı –düşündü–, bu sabahki yaşlı kadın.

Resepsiyon masasının üzerinden elini uzattı.

"Hoşça kalın" dedi. "Artık gideyim. Teşekkür ederim."

"Arzu ederseniz," dedi Bellagamba, kendisine uzatılan parmakları belli bir isteksizlikle sıkarken, "arzu ederseniz, buradan da arayabilirsiniz."

Bunu söylerken masanın altından telefonu çıkarıyordu.

Yüzüne sahte bir tebessüm yerleştirirken, başını iki yana salladı, "Hayır, sonsuz teşekkürler."

Öteki avcuyla da sağ elinin sırtını kapladı, sonra arkasını dönerek kapıya doğru yürüdü.

Açık havaya çıkar çıkmaz, önce bir durdu: Kafe Fetman'a yürüyerek gitmekle arabayı almak arasında kararsız kaldı. Derken arabayla gitmeye karar verdi. Kısa bir süre önce odadaki lavabonun aynasında gördüğü pas tutmuş gri diliyle –yolun karşısına geçerken kendi kendine düşünüyordu–, iki adım yol yürümesi her şekilde

ona iyi gelebilirdi. Ancak yürüyerek giderse, geri dönmesinin ve böylece meydanda Bellagamba yı yeniden görmesinin kaçınılmaz olacağı da bir gerçekti. Sahneyi hayal edebiliyordu. Ve işte orada, *Bosco Eliceo*'nun giriş kapısının buğulu camlarının ardında bir gölge gibi, tam da zamanında onun meydandan dönüşünü, her zamanki gözetleme, tahmin etme ve öğrenme arzusuyla allak bullak olmuş Bellagamba'nın solgun suratı...

Arabayı çalıştırıp hareket ettikten sonra, insanın yürüme hızıyla meydana saptığında (yoğunluğunu asla kaybetmeyen sis perdesi, arabayı ikinci vitese geçirmesine bile izin vermiyordu), her şeyin bir anda yeniden canlandığını hissetti. Bu da bir şeydi. Cavaglieri'ler ona bir adım atmamış olsalardı, en basiti, onları arama cesaretini kendinde asla bulamazdı. Codigoro'da bir süre daha kalması için tutunabileceği bir dal olmasaydı, zaten Ferrara'ya dönmekten başka bir seçeneği kalmazdı. Bu saatte çoktan yola çıkmış, yoğunluğu hiç değişmeyen sisin arasında gözlerini ardına kadar açarak kilometrelerce yolu aynı şekilde kat ediyor olurdu.

Bu arada Cavaglieri'lerin evini gözünün önüne getiriyordu: Artık iyice olgunlaşmış, aslında bir şekilde hâlâ genç, anlaşılan o ki, dinç kalmayı başarmış annelerinin ve babalarının etrafında, en büyüğünden en küçüğüne, bağırış çağırış çember oluşturan kızlı erkekli, altı çocuklu, sıcak, ışıl ışıl bir ev. Elinin tersiyle iteceği yerde, o malum şamatanın ortasına kabul edilmek için beslediği umuda, onu cezbetmesine, yüreğini beklenmedik bir arzu, bir ümitle doldurmasına bir türü anlam veremiyordu. Bunu kim bilebilir –hayal kuruyordu–. Belki, daha sonra, bir fincan çaydan, hamuru evde yoğurulmuş, güzelce pişirilmiş bir dilim çörekten, çöreğin yanında ağır ağır yudumlanan bir bardak tatlı Albana şarabından sonra hep bir ağızdan akşam yemeğine kalması için ve sonra, daha geç bir saatte, akşam yemeğinden ve hemen arkasından oynayacakları tombaladan sonra, belki en küçük çocukları Tonino ya da Tanino'nun veya onun bir büyüğü, hani o sabah telefonda uzun uzadıya konuştuğu, bu yüzden herhangi bir kardeşinden çok, onunla daha kolay anlaşabileceği ve ikisinin de gözkapakları iyice ağırlaşıp uykuya verilinceye kadar karanlıkta karşılıklı sohbet edebileceği Andrea'nın odasında, eğreti bir yatakta uyuması için, tıpkı hayatta yalnız kalmaktan içine kapanmış, karamsarlaşmış, yaşlı bir amcaymış gibi ona ısrar edeceklerdi. Gece belki de böyle

sonlanacaktı –diyordu içinden–. Ve bunu bütün kalbiyle diliyordu.

Sisin içinde ilerleyebilmek için gerek Şehitler Anıtı'nın ortasındaki küçük karanlık tepeciği, gerekse geride belli belirsiz görünen, kepenkleri açık olanlardan beyaz, parlak bir ışığın yayıldığı küçük pencerelerin ön cephesini dip dibe kapladığı, köylüden çok kentli görüntüsüyle devasa I.N.A. binasından gözünü ayırmaksızın meydanı boydan boya geçti ve arabayı, eliyle koymuş gibi Kafe Fetman'ın tam önüne park etti. Telefon etmek için öyle sabırsızlanıyordu ki, kontağı kapatıp dışarı çıktığında, her zaman yaptığı şeyi, arabanın kapısını kilitlemeyi unuttu. Bunu kısa bir süre sonra, kaldırıma çıkmış, tam kafenin eşiğini geçmek üzereyken hatırladı. Aprilia'ya bir göz atmak için arkasına döndü. Yok –sonuca bağladı–: Bunu yapmaya gerek yoktu, geri dönmeye değmezdi. Telefon etmek en fazla bir iki dakika sürerdi. Bu arada, etrafın ıssızlığına bakılırsa (köy halkının tamamı evlerine kapanmış ve ötekiler, yabancılar da çoktan yola koyulmuş, dönüş yolunda ilerlemişti) arabasını çalmak kimsenin aklından geçmezdi.

İçeri girdi.

Duman, buhar, kalabalığın uğultusu (*Bosco Eliceo*'nun müdavimlerinin çoğu buraya naklolmuş, şampiyonluk sonuçlarını gösteren duvarda asılı tabelanın önünde hararetli bir şekilde konuşuyorlardı) ve özellikle de onun yaklaştığını görünce barın arkasından pis pis sırıtarak selam veren, sabahki pejmürdeliğinden bir şey kaybetmemiş, kırk yaşlarındaki pasaklı barmen: İşte tüm bunlar, midesini bulandıran fiziksel yakınlaşmalar, onu rahatsız eden gürültüler, endişelendiren tatsız karşılaşmalar başka zaman olsa, onda yine huzursuzluk hissi uyandırırdı.

Ancak o anki ruh haliyle hiçbirine aldırış etmedi. Bir jeton istedi. Bir bardak *Fernet* ısmarladı. Onu içmeyi telefon görüşmesinden sonraya bırakarak salonun sonundaki kabine doğru ilerledi.

Kabinin ışığını açmak için düğmeye bastı. Kapısını çekmek için oyalanmadan, 12'yi çevirdi.

Neredeyse aynı anda karşı taraftan bir kadın sesi duyuldu:

"Evet?"

6

Cesarina'ydı, Ulderico'nun karısı: Ta kendisi.

Birbirlerini yıllardır, doğdukları günden beri tanıyorlarmış gibi değil de, sanki son konuşmalarının üzerinden sadece birkaç saat geçmiş gibi, son derece doğal bir şekilde ona sen diye hitap ederken, üstüne, bunca zamandır aramadığı için sevgi dolu bir samimiyetle onu azarlamaya kalkıştı. Aman neden, Tanrı aşkına –diyordu, yemek yemek ve uyumak için Bellagamba'nın yerine gideceğine, onlara (neyse ki onu kahvaltıdan sonra aramayı onlar akıl etmişlerdi de!)– Tanrı aşkına, neden doğruca onlara gitmek aklına gelmemişti? Rico buna ne çok sevinirdi. Sonra çocuklar ve...

Kısık, sıcak ve nazlı bir ses tonuyla konuşuyordu, vurgusu Nives'inkiyle tıpatıp aynıydı. Kendisiyle senli benli konuşması başta onu hayli kararsızlığa düşürmüş olsa da, böylesinin daha iyi olduğunu kısa sürede anladı. Birazdan karşılaştıklarında, her şey ikisi için fazla utanç verici olmadan, sorunsuzca devam edecekti.

"Bir dakika" dedi.

Kabinin kapısını kapatmak için arkasına döndü.

"Saat üçü geçiyordu" diye ekledi. "Ben sizi rahatsız etmek istemedim."

Rahatsız etmek! –diye haykırdı Cesarina–. Tanrı aşkına, bunu şaka için bile söylememeliydi. Saat iki, iki çeyrek olmadan sofraya oturmamayı huy edinmiş olan ev halkı pazarları, tatil günlerinde, sanki günlerden hep pazarmış gibi, sabah yataktan geç kalkıyormuş. Bu mesele bir yana, sofrada bir yer daha açmakla ne değişirmiş? Zaten dokuz kişilik yer varmış (hatta on, evde çalışan kadınla birlikte), on birinci kişi için de yer bulmak gayet kolaymış. Öğle yemeğinden sonra şekerleme yapması için ona bir yatak hazırlamakta ne varmış!

"Teşekkür ederim" diye karşılık verdi. "Gelecek sefer bunu hatırlayacağım."

"Aferin. Şimdi oldu. Bu arada av," dedi, "nasıl geçti? Bir şeyler vurabildiniz mi? Bu sabah burada olduğunu öğrenince Rico hemen başını pencereden dışarı çıkardı ve bu havada ona göre hiçbir şey

avlayamayacağınızı ve avlanmanın tehlikeli olacağını söyledi. Ama o bunu kıskançlıktan söylemiştir" dedi gülerek. "Ayrıca bana kalırsa hava sonradan biraz değişti."

Kabinin kapısını kapattıktan sonra onu daha iyi duyar olmuştu. Cümleleri açgözlü küçük bir sızlanmayla peş peşe birbirine ekliyordu: Boğazıyla burnu arasından çıkardığı bir ses. Şimdi ona çok yakınmış gibi hissediyor, neredeyse çarşafların hışırtısını bile duyar gibi oluyordu. Yatakta mıydı yoksa? Az önce telefonu çabucak açmış olması bu varsayımı destekliyordu. Ayrıca, Codigoro'da da portatif telefonların artık yatağın baş ucuna monte edilebiliyor olması çok da tuhaf değildi. *Bosco Eliceo*'daki de portatif bir telefon olmalıydı.

"Evet, değişti" diye onayladı. "Kırk kadar kuş vurduk."

Karşısındakinin heyecanlı çığlıklarını ve ona dalga geçiyormuş hissi veren kahkahalarını yutmak zorunda kaldı: Bu arada belki de Gavino, telefon etmekte bir ihtimal ondan erken davranmış ve olan bitenin doğrusunu onlara en ince ayrıntısına kadar anlatmıştı.

Öte yandan –diyordu kendi kendine, henüz boyun eğmeye ve bütünüyle teslim olmaya razı olmadığı sıkıntının gizliden gizliye ruhunu kemirmeye başladığını hissederken–, öte yandan başka türlü davranması mümkün değildi. Gavino ne derse desin, lagünden boş elle dönmüş biri durumuna düşmek hoşuna gitmezdi. Hediye götürebileceği birkaç ördek almak için ne pahasına olursa olsun, yeniden Bellagamba'ya uğramaya (Tanrı biliyor ya, oraya geri dönmek hiç işine gelmezdi: Hem de pek çok açıdan!) ve düştüğü durum ne olursa olsun, bunu yapmaya asla katlanamazdı.

Ne var ki, o bu arada konuyu değiştirmişti. Ona yirmi yıldan beri hiç görmediği –böyle diyerek– Nives'i soruyordu: Bu işte her şeyden çok kendisinin suçlu olduğunu, ah hem de nasıl! Ve bir kez bile Ferrara'ya adım atmadığını söylüyordu. Ona kızını soruyordu. Savaşın en berbat yıllarını nasıl geçirdiklerini ve (Rico'nun kendisine anlattığı kadarıyla) sonuna doğru yurtdışına kaçmaya mecbur kaldıklarının doğru olup olmadığını soruyordu. O da bütün sorularını tek tek yanıtlarken, kendisini neden böyle uzun uzadıya telefonda alıkoyduğunu içten içe sorgulamaya başlıyordu. Ya Ulderico? Neden ondan sadece dolaylı bir şekilde söz ediyordu? Neden telefonu ona uzatmakta kararsız davranıyordu? Onunla

da konuşması gerektiğine göre, buna mecburdu. Ayrıca, yeter bu kadar gevezelik.

Bunlarla birlikte, aklına ayrıca daha başka düşüncelerin üşüştüğünü hissediyordu. Çok değil, henüz on dakika kadar önce, o sabah evde çalışan kadınla ve çocukla telefonda konuşurken şekillenmiş olan düşüncelerin ışığında, Cavaglieri'lerin evinde bulmayı hayal ettiği şeyi anımsıyordu: Kısacası, bir arada toplanmış bütün aileyi, çayı, çöreği, ışıl ışıl parlayan büyük yemek masasındaki akşam yemeğini, toplandıktan sonraki, yatma saati gelinceye kadar sürecek tombala oyununu, vesaire, vesaire... Yanılmış olabilir miydi? –şimdi düşünüyordu–. Kendini mi kandırmıştı? Yeğenlerinin bir sevgi yumağı gibi neşeli halleriyle yüreğini yumuşatmaya, öfkesini dindirmeye çalıştıkları aksi huylu, ihtiyar amcaları olsaydı sahiden de, ne güzel olurdu! Sorun şu ki, bu asla ona uygun olmayacak, manasız bir roldü ve onun da ayrıca bu rolü üstlenmesi imkânsızdı.

"Ulderico nasıl?" diye sordu.

Ah, Rico, o gayet iyiymiş –Ceserina gülerek haykırdı–: Tanrı'ya şükür, çocuklar gibi o da iyiymiş... Ne var ki, Rico, bir zaman sonra boş boş oturup beklemekten sıkılmıştı ve dışarı çıkmıştı (en geç saat sekiz sularında eve dönmüş olurdu). Şimdi çocuklar bile evde yoktu. Kendisi de biraz yatağına uzanmak istemiş, ne var ki, çocuklar her zaman olduğu gibi salonda pat pat top oynamaya başlamışlardı, o da saat beşe doğru yaşlı dadıları Giuseppina'yla birlikte hepsini dertop edip sinemaya yollamıştı. Yedi buçuk, sekizden önce ortalıkta görünmezlermiş.

"Peki... o nereye gitti?"

"Kim? Rico mu?" derken hâlâ gülüyordu. *"Sòja , mi! Al sara magari 'ndà a 'mbrosa,* Ben nereden bileyim! Belki de sevgilisine gitmiştir."

Belli ki şaka yapıyordu. Keyfi yerindeydi.

Kendisi de aynı oyunu sürdürmeye çabasıyla, "Ah, çok güzel" dedi, bu arada boğazına bir şey takılır gibi olmuştu. "Neredeymiş peki, onun şu esmer güzeli? Burada, Codigoro'da mı?"

Birdenbire ciddileşerek, "Aman, hayır, Tanrı korusun" diye karşılık verdi öteki.

Belki de sadece yürüyüşe çıkmıştı, zavallı Rico –diye ekledi– , bilardo ya da kâğıt oynamak için bir yerlere takılmadıysa tabii... Beş dakika önce hatta bir yerlerden aramış, onun arayıp aramadığını

ve bir de çocukların nerede olduklarını sormuştu. Bu da, çıkışta kiliseye götürmek için sinemanın kapısında onları beklemeye gideceği anlamına geliyordu.

Yine tuhaf iniltilerinden birini çıkardı: Bir parça daha uzun ve her zamankinden daha belirgin.

"Peki, ya sen," diye sürdürdü sözü, "sen nereden telefon ediyorsun?"

"Ben meydandayım, Fetman'da."

"Hemen şurası, aşağıdasın yani!" diye haykırdı. "Etrafına iyice baktın mı, Rico yok mu oralarda?"

Etrafını kolaçan edecek vakti olmamıştı. Orada olsaydı, zaten tezgâhın arkasındaki şu kılıksız barmen ayaklı gazete gibi haberi ânında yayınlardı.

"Burada olduğunu sanmıyorum," diye yanıtladı.

Cesarina, "Madem öyle," diyerek atağa geçti, "neden doğruca bize gelmiyorsun? Hadi, gel, bak şimdi kalkıyorum ve sana güzel bir çay yapıyorum."

Onun yanıt vermesini bile beklemeden, ona evin yerini tarif etmeye, yolu nasıl bulacağını anlatmaya koyuldu. Meydana bir adımlık mesafedeymişler –öyle söylüyordu– Kafe *Fetman*'la aralarında yüz metre ha var ha yokmuş: Tam olarak, Resistenza Sokağı'nın köşesindeki şu on katlı binada oturuyorlarmış. Ancak dikkatli olması gerekiyormuş. İç kısımdaki avluya ve asansöre ulaşabilmesi için ayrıca tek bir kapının bile bulunmadığı meydan tarafından değil, Resistenza Sokağı'ndan, girişi Resistenza Sokağı üzerinde bulunan 7 numaralı binadan içeri girmesi gerekecekmiş. Sekizinci kat, daire 17 ya da 18. Zilini aşağıdan da çalsa olurmuş. O kapıyı açarmış.

"Teşekkür ederim" dedi. "Pekâlâ. Şimdi geliyorum."

"Sahiden mi? Çayın suyunu hemen koyayım mı yani? Bak, seni bekliyorum, ona göre."

"Görüşmek üzere."

Telefonu kapattı ve kabinden dışarı çıktı.

Etrafı dikkatli gözlerle süzerek kalabalığın arasında ilerledi. Hayır, boyu fazlasıyla uzundu (bir metre doksan iki santim, yanlış hatırlamıyorsa), orada bulunuyor olsaydı, Ulderico onu kesinlikle fark ederdi. Yine de burada, içerideki küçük salonların birinde bilardo yada kâğıt oynamaya yıkılıp kalmış olabilirdi.

Bir anda karşısına çıkıvermiş olan barmene, "Mühendis Cavaglieri'yi gördünüz mü?" diye sordu.

"Hayır. Bugün görmedim."

"Teşekkür ederim."

Arkasını dönüp giriş kapısına yöneldi.

"Avukat Bey!"

Durdu, döndü.

Bar tezgâhının arkasındaki barmen, dumanların ve kahve makinasından yükselen buharların içinde gözünü ayırmadan ona bakıyordu.

"Jeton" diyordu. "Jeton ve *Fernet*."

IV

1

Açık havaya çıktığında (tuhaf, ortada sisten neredeyse eser kalmamıştı), gözüne ilk takılan şey Aprilia'nın burnu oldu. Kaldırımdan bakınca bir tarafı yola hafifçe eğri, ön camı tamamen buğulanmış Aprilia, gözüne olduğundan daha eski göründü: Paslanmış, işe yaramaz bir hurda yığını. Bir omzunu yukarı kaldırarak, "Canı cehenneme" diye homurdandı. Başı yeniden dönmeye başlamıştı. Nedeni bir kadeh *Fernet* idi. Daha yavaş içmeliydi, az önce yaptığı gibi öyle hepsini bir kerede midesine yuvarlamamalıydı.

Kaldırımdan indi, arabaya yaklaştı.

Sağ ön kapısını kilitledikten sonra, bakmak için gözlerini yukarı çevirdi. Arabanın kambur sırtının üzerinden I.N.A. binası, karşısında hiç olmadığı kadar boylu poslu, heybetli ve çok yakınında yükseliyordu. Yüz metre mi? Havanın neredeyse tamamen açılarak yeniden tertemiz olmasıyla bina çok daha yakınmış gibi duruyordu. Yarısı meydana, yarısı Resistenza Sokağı'na bakan köşegen ön cephesinde göze batan kepenksiz pencerelerden, odadan odaya geçen insanlarla, uzun gecelikli erkekler, kadınlar ve çocuklarla birlikte evlerin içi olduğu gibi görülüyordu. Aşağıdan başlayarak sekizinci kata kadar saydı. En üst kattan aşağı üçüncü katta hiç ışık yoktu. Bu da demek oluyor ki, yatak odası binanın avlusuna bakıyordu. Ya da Cesarina çoktan yatak odasından çıkmıştı ve ışığı söndürmüş, hatta mutfağa geçmişti.

Arabanın etrafından dönüp yola koyuldu.

Cesarina'yı düşünüyordu. Ulderico'nun, o henüz genç bir kızken peşine düşmeye başladığı zamanlarda, Cesarina'nın nasıl olduğunu hatırlamakta zorlanıyordu. Bununla beraber, sesinden, biraz sonra karşılaşacağı kadının nasıl biri olduğunu tahmin edebiliyordu. Bunu en başında anlamıştı. Ağzını yayarak ve mırıldanır gibi, "Eveet" diyen telefondaki sesini duymak ona yetmişti. İriyarı, sakin bir kadın olmalıydı: Nives'in aksine. Bugün hâlâ, bu yaşında bile aklını başından alan kırklı yaşlarındaki o güzel kadınlardan birine ara sıra yolda rastladığında, üstelik kendini kandırmak pa-

hasına onu fark etmemiş gibi, hatta hiç görmemiş gibi yapmayı tercih ediyordu.

Aralarında geçen telefon görüşmesinin, onun evde yalnız olduğu gerçeğinden hareketle, yaptığı sohbetlerin üzerinden bir kez daha geçiyordu ve bir çeşit yol ayrımı gibi ertelenmesi imkânsız, kararlı bir şeyle karşı karşıya kalacağı hissi zihninde giderek netleşiyordu. Görünüşte açık sözlü ve samimi tavırlarını düşündükçe, ona daha da ikiyüzlü geliyordu. Söze başladığı daha ilk anda ona sen demesi, örneğin! Dahası da vardı, yani onu durduk yerde aile yaşamının mahremiyetine çekivermesi (o ve Ulderico, pazar günleri geç saatlere kadar yeniyetmeler gibi yataktan çıkmıyorlarmış) ve bir ara kulağının içine sokacak kadar özenle çıkarmış olduğu çarşaf hışırtısı ve ayrıca, her neyse boş verelim, onun gerçek niyetinin göstergesi olarak bunlar azımsanacak şeyler değildi. Son olarak, Ulderico, esmer güzeline gitmek için mi evden çıkmıştı? Doğrusu bir kez daha iyice anlasın, aklına iyice kazınsın diye ona defalarca tekrarlamak istemişti, evde yalnızdı, yapayalnız ve kocasıyla çocukları birkaç saate kadar ortalıkta olmayacaklardı. Bu durumda korkacak bir şey yoktu. Yukarı rahatça gelebilirdi. Zaman boldu, hem de ne bol! Bu arada evin iki giriş kapısı vardı: 17 ve 18 numara. Gerek olması halinde, onu her zaman öteki servis kapısından dışarı çıkarabilirdi.

Binanın girişine gelince kaldırıma çıktı, zemin katın dışındaki revakların altına geçti. Kalbi çarpıyordu, nefes almakta zorlanıyordu. Sakinleşmek için zirai araçlar satan büyük bir mağazanın vitrinine yönelerek, tel örgülü sarmal kepengine yüzünü yanaştırdı. Delikli güvenlik perdesinin örttüğü kalın camekânın arkasından, küçük boyutlu diğer makinelerin ortasında duran Amerikan malı büyük bir traktörü, *Caterpillar*'ı hemen tanıdı. Sarı boyası, dükkânın solgun ışığında pek fark edilmiyordu. Koyu renkli, devasa bir kütleydi. Her türlü marifetinden azledilmiş, kör ve hantal bir ucube gibi.

Ne acayip bir sürtükmüş –söylenmeye devam ediyordu–, ne aşağılık bir kadınmış!

Böyle bir kadınla yıllardır aynı hayatı paylaşan adam, gençliğinde pazar günlerini hayırdualarını almakla geçirdiği rahipleri en az hahamlar kadar aşağılayan, onlara ağzına geleni söyleyen Ulderico gibi biriyse bunda hayret edilecek bir şey yoktu.

Tabii ya, böyle bir kadın onu kim bilir ne hale sokmuş, nasıl da paçavraya çevirmişti. Kısa zamanda ona altı çocuk yapmıştı. Ama şimdi, onu bir güzel sömürdükten sonra, şimdi bütün köyün gözü önünde, hiç durmadan ve kim olduğuna bakmadan: Kafe Fetman'ın barmeni, belki barmeniyle de, sahibiyle de, Bellagamba'yla ya da, tabii ya neden olmasın, ara sıra kocasının talimatlarına boyun eğmesinden belli, şu iyi kalpli Aleotti Gavino'yla onu boynuzlamaya başlamıştı. Bu iriyarı, sakin yaradılışlı kadın. Ve özellikle de fahişe. Bunun neresi fenaydı? –Şu anda kendisini beklerken belki aklından tam da bunu geçiriyordu – Hiç şüphesiz güçlü kuvvetli ama bir işçi olmaktan öteye gitmeyen Aleotti Gavino gibi sıradan bir işçi bile onun erkekler listesinde boy gösteriyorsa, o listede Ferrara'lı kuzen neden yer alamasındı? Ferrara'lı kuzen artık o kadar genç değildi, ama onun da Rico kadar bir beyefendi olduğu kesindi, fazlası var azı yok. Ayrıca akrabalıkları bir yana, Rico'yla onun arasında artık öyle aman aman bir dostluk da yoktu, delikanlılıklarında, ta ki o Rico'nun sevgilisi, kapatması oluncaya kadar birbirlerinden hiç ayrılmamış, hatta kadınlara birlikte gitmiş ve onları sık sık aralarında değiş tokuş yapmamışlar mıydı?

Resistenza Sokağı'ndaki 7 numara, binanın en ucunda duran, mütevazı ölçülerde bir kapıydı: Revakların bittiği yerde alışılagelmiş evler başlıyordu. Köşeyi döner dönmez onu hemen gördü, içerden ölgün ışığın aydınlattığı ve kapının sağ pervazında, camın altında asılı apartman sakinlerinin isimlerinden oluşan dikey, küçük levha sayesinde kapıyı uzaktan görmüştü.

Adımlarını hızlandırarak o yöne doğru yürüdü. Kendini, lise üçü bitirme sınavlarından henüz çıkmış bir delikanlı gibi, Ulderico'yla birlikte bir genelevin kapısından ilk kez geçtiği günkü gibi hissediyordu: Genelevin Bologna'da mı yoksa Padova'da mı olduğunu pek iyi hatırlamıyordu. Ya da dağa çıktığı zamanki gibi; o zamanlar Aziz Meryem Ana yortusunun kutlandığı on beş ağustos civarında, Ulderico'yla birlikte dağa arabayla giderlerdi ve Palà'nın ya da Tofana'nın eteklerine geldiklerinde bir halatla diğerlerine bağlanmaya, onu sürükleyen kişinin isteği dışında dünyada hiçbir gücün karşı koyamayacağı bir kadere doğru başkalarının peşinden yola koyulmaya razı olduktan sonra, artık cesaretini toplamaktan, o noktada midesini bir mengene gibi kavrayan bulantısını bastırmaktan başka çaresi kalmazdı.

Yaklaştı. Plakaların üzerindeki isimleri incelemek için eğildi. Ve okudu: Müh. Ulderico CAVAGLIERI.

Kırmızımsı ölgün ışığa saatini yaklaştırırken (saat altı buçuktu) ve yapması gereken şeyi yapmak için sahip olduğu mevcut zamanı hesaplarken, doğru ya diyordu kendi kendine, eskiden de onun ve Ulderico'nun birlikte avlanmaya gittikleri pazar günleri her zaman aynı şekilde sonlanmıştı, önce güzel bir yemek yemek, sonra gidebileceği, –gerekirse onu yanına alıp Montina'ya götürerek–, karşılığını bir şekilde ödeyeceği, hatta belki de onu elden ele, kuzenlerine ve arkadaşlarına servis ettikten sonra kural gereği meseleyi kapatabileceği, oranın yerlisi gömlekçi, pantoloncu, işçi, köylü bir kadınla yatağa girmek: Birdenbire, pek aşina olduğu sakin ve yuvarlak çehreli Vacheron-Costantin marka, altın kaplama saatinin ufak kadranıyla göz göze gelmesiyle birlikte, saçma sapan bir şey yapmak üzere olduğunun ayrımına vardı. Saçmalıyordu, evet ve de kim bilir ne zamandan beri... Sabahtan beri, uyandığı saatten bu yana ve daha sonrasında da, bütün bir gün boyunca saçmalamaktan başka bir şey yapmamıştı. Hâlâ saçmalıyordu. Codigoro. Şu kemerli sütunlar... Zihninin bir anda netleşmesiyle hayrete düşerek kendi kendine sordu: Üzerinde avcı giysileri, başında kürklü beresiyle, o saatte revakların altında duran o kişi, yani bizzat kendisi, sahi kimdi bu?

Eldiveninin birini çıkardı. İşaretparmağıyla hafifçe zilin düğmesine dokundu: Çalmak için değil, sadece gerçek olup olmadığını hissetmek için. Sonunda yeniden doğruldu. Evlerin duvarlarına sürtünecek kadar yaklaşarak, revakların altından dışarı çıktı ve meydanın aksi yönünde, nehir limanına doğru sol kaldırım boyunca ilerledi.

2

Saat aşağı yukarı yediydi.

Kaldırım taşlarına bakarak Codigoro'da aylaklık edeceğine, sislerin neredeyse epey dağılmış olmasından yararlanmak –aklından geçiriyordu–, gerisingeri meydana dönmek, özür dilemek için o zavallı Cesarina'ya yeniden telefon etmek ve arabaya atladığı gibi doğruca şehre dönmek, belki de en doğrusu olacaktı. Ne var ki, ne zaman buna benzer bir plan yapsa, hemen buruşturup atıyordu. O halde, kalacak mıydı? İyi de, hangi sebeple? Çok fazla kan kaybetmekten gözlerine perde inmeden hemen önce balıkçıl da tıpkı şimdi onun hissettiklerini hissetmiş olmalıydı: Etrafı dört koldan sarılmış ve mümkün olabilecek en küçük çıkış yolu olmadan. Tek farkla, ne var ki o da bir dezavantajdı: Kendisi canlıydı, hatta kanlı canlı ve tek bir damla bile kan kaybetmemişti, ancak her an karşısına çıkarak saldırabilecek bir köpeğe, kabul etmeliydi ki gözünü dört açsa dahi, karşı koyabilecek güçte değildi.

Resistenza Sokağı'nın neredeyse sonuna geldiğinde, nehir limanının kıyısında sabah vakti gibi, boylu boyunca sıralanmış teknelere ve mavnalara doğru gözlerini çevirmemeye karar vererek hızlı adımlarla yürüyordu. Ancak suyun içinde değil de sanki nehrin bataklık yatağında çakılıp kaldıklarını düşündürecek kadar hareketsiz duran, sıçan rengi gövdelerini bir yanında fark ettiği anda onlara bakmak için durma isteğine karşı koyamadı.

Özellikle çocukluğunda, o şekilde yan yana dizilmiş tekneleri sonsuz kereler, Cesenatico'nun, Cervia'nın, Porto Corsini'nin kanal limanında görmüştü: Öteki savaşın öncesinde ve hemen sonrasında, bir vakitler kutlanan ardı arkası kesilmeyen bayram günlerinde. Buna rağmen, –uçsuz bucaksız, göz alıcı renkleriyle neşeli olmaktan çok, kısa ve geniş yelkenlerin, aralarında incecik şeffaf bezler gibi miskin sis perdelerinin salındığı çıtaların sahipsiz iskeletler gibi boy gösterdiği– bu şeylerden insanın çıkarabileceği neşe, yaşam, özgürlük gibi herhangi bir duygu yoktu. Rıhtımın açıklarında, önünde ayna gibi parlayan suyun neredeyse ortasında, demirlemiş

bir mavnanın güvertesinde biri kadın biri erkek, iki kişi hareket ediyordu. Adam, yanlış görmüyorsa, Cumhuriyetçilere özgü siyah kazağı, beyaz saçlarıyla cüsseli bir ihtiyardı; kadına gelince, çok gençti, kadife kumaş montu ve *blue jean* gibi bedenini sıkıca saran pantolonuyla henüz genç bir kızdı. Bağrışıyor, el kol hareketleri yaparak penceresinden gaz lambasını anımsatan cılız ışığın yayıldığı tekne kamarasının etrafında koşturuyorlardı. Lagünlerdeki kuşların acı acı bağırışlarına benzeyen, onların uzak, tiz çığlıkları, güvertenin zemininde tak-tuk eden ayak sesleri, ambardan gelen sarımtırak ışığın devleştirdiği gölgeleri... Yaklaştıkça daha da artan heybetli görüntüsü, ona ıssız bir meydanın kenarında, sadece kendisine düzenlenmiş bir kukla gösterisini izlemek gibi geliyordu. Boşu boşuna. İhtiyar dev, peşinden koştuğu güzel kızı sonunda yakalamayı başaracaktı, buna şüphe yoktu. Ya sonra? Onu yakaladıktan ve etkisiz hale getirdikten sonra, pıt pıt seğiren boğazına bıçağı saplamış dahi olsa, bundan doğabilecek en ağır sonuç gerçekte ne olurdu? Her şeyin ederi kadar değerli olduğu, yani hiç ya da neredeyse bir hiç kadar değerli olduğu sonucuna varmak için yaşamın içindeki olayları belli bir mesafeden izlemek yeterliydi.

Solda mezarlığa giden kavşağı geçtikten sonra, sağda, demir köprünün ilerisinden yol Migliaro'ya, Migliarino'ya uzanıyordu ve bu noktada, tercihe bağlı olarak, ister Ferrara'ya, isterse Lagosanto ve Comacchio'ya kadar giden eski çevreyoluna çıkılıyordu; bir anda kendini ıssız bir binanın arkasında buldu. İkinci kez durdu. Onca zamandır buna hiç dikkatli bir gözle bakmamıştı, tuhaf. Venedik mimarisini yansıtan tarihî, seçkin bir binaydı: Bu tarzın örnekleri, Po Nehri'nden öteye geçer geçmez, Polesine'nin aşağı taraflarında neredeyse hemen yaygınlaşırdı. Kanala bakan iki katlı pek güzel ön cephesiyle, öyle uyumlu ve hoş, bu durumda gün ortasındaki saatlerde, sahip olduğu boş alanlara bakılırsa, çevresini ağaçlandırma imkânıyla burası – düşünüyordu– , elbette ya, burası tam satın alınacak ve yaşamak üzere satın alınacak bir evdi! Binayı yakından incelemek için yolun karşısına geçti. Ancak zemin katında, baştan sona kalas çakılmış giriş kapısıyla, camsız ve kepenksiz pencereleriyle, yarısı çökmüş çatısıyla (aşağıdan bakınca, ikinci kattaki pencereden gökyüzü görünüyordu) oranın yıkılıp dökülmekte olan bir virane olduğunu anlayınca, hemen vazgeçti. Kırılan cesaretiyle evin içini, boş odaların ıssızlığını, altüst olmuş yer döşemelerinin

üzerinde cirit atan iri lağım farelerini, asil katındaki şöminenin ardına kadar açılmış kapkara ağzını ve fırtınalı havalarda oradan içeri kuvvetli esen rüzgârın bir baştan bir başa kaldırıp fırlattığı tahta parçalarının (çürümüş kepenklerin, onlarca yıldır menteşelerinden ayrılmış kapıların kırık dökük tahtalarını) etrafa saçıldığı gösterişli salonu, tozunu, örümcek ağlarını, kokusunu ve karanlığını hayal ediyordu. Hayır, böyle bir enkazı yaşama döndürmek için çok fazla çaba gerekecekti: Her anlamda. Henüz bir delikanlıyken bir anda her şeyi elinin tersiyle iterek, karşısına çıkan ilk kadınla, üstelik de sıradan bir kadınla evlenmeye, vaftiz olmaya, Bassa'nın dibinde evini, ailesini kurmaya, neticede ortadan yok olmaya karar vermiş on beş sene önceki Ulderico bile bunu başaramazdı belki.

Uzaklaştı. İlk kavşaktan sola döndü ve yeniden dip dibe evlerin arasına daldı.

Birbiri ardınca farklı sokaklardan geçti: En eski mahallenin tek katlı küçük evleriyle birlikte kıvrılan biçimsiz sokaklar. Kimseye rastlamıyordu. Kapalı panjurlarından yoksul ailelerin kızılımtırak ışığı sızıyordu. Birkaç radyo sesinden başka bir şey duyulmuyordu.

Dörtyol ağzına gelince sokak tabelalarını okumak için başını kaldırıyordu. Kurtuluş'un ilan edildiği günün ertesinde neredeyse bütün sokak isimleri değişmişti. Daracık toprak patika yolları bile Karl Marx'a, Friedrich Engels'e, Josef Stalin'e, Antonio Gramsci'ye, Clelia Trotti'ye –Bayan Trotti, 1944 kışında, üstelik de Codigoro'da, yerel cezaevlerinde açlıktan ölmüş ünlü, sosyalist ilkokul öğretmeni– , E. Cruiel'e adanmıştı. Savaştan önceki seramik tabelalar yerlerinden sökülmemişti. Sadece üzerleri kireçle kaplanmıştı. Bu kireç tabakasının üzerine yeni sokak isimleri siyah keçeli kalemle ve de el yazısıyla yazılmıştı. Okumak kolay olmuyordu. Zamanla ve olumsuz hava koşullarıyla isimler siliniyordu. Heceliyordu: MAR, ANTON GRAMSCI, E. CURIEL, OSEF TALIN, C E IA ROTTI. Eksik harfleri zihninde yerlerine koyuyordu. Ve bu tamamlama işini sonlandırmadan da yoluna devam etmiyordu.

Antonio Labriola Sokağı'nda, ki bu da meydanın tam arkasında bulunduğunu gösteriyordu, zemin kattaki belli belirsiz bir ışığın yayıldığı iki pencere dikkatini çekti. Yanına gitti, bir parça kenara çekilerek camdan içeri baktı.

Alçak tavanlı, dikdörtgen şeklinde, orta büyüklükte bir odanın önünde duruyordu: Burası besbelli bir meyhaneydi. Üzerinde asılı

çeşitli objeler, bakır kaplar ve tavalarla dolu duvarlar, isli şömine, başlarında bereleri ve şapkalarıyla dirseklerinden bir karış mesafedeki içi kırmızı şarap dolu bardaklarıyla her birinde dört kişinin kumar oynadığı iki masa, bu konuda haklı olduğunu gösteriyordu. Ancak, *Bosco Eliceo*'nun ve Kafe Fetman'ın müdavimlerine tıpatıp benziyor olmalarına karşılık böyle bir odaya tıkılmış, camekânın arkasında bu denli sessiz ve hareketsiz oturan bu sekiz kumarbaz neden tuhaf ve ulaşılmaz görünüyordu? Dikkatini tam karşısındaki masada oturan dört kişiye yoğunlaştırdı. Hepsi otuzlu kırklı yaşlarında görünüyordu ve içlerinde en az üçü işçi kılıklıydı. Sağdaki zayıf, kemik torbası, yanakları koyu sakallı, profilden kancaya benzeyen belki bir inşaat işçisiydi. Ortadaki, tam karşısına düşen, ablak suratlı, küstah bakışlı, başına yanlamasına taktığı siyah beresi ve kir pas içindeki elleriyle, bir tamirci. Soldaki, üçüncüleri hasır örgü sandalyenin üzerinde büzülmüş, bisikletçi kazağıyla kamburunu çıkararak oturan da bir inşaat işçisi olabilirdi ya da devletin gözetiminde hayvancılık yapan bir köylü. Geniş omuzlu, yapılı, ensesi kalın, kahverengi fötr şapkasını muzipçe yana yatırmış olan dördüncüleri bir işçi değildi, hayır kesinlikle olamazdı, o Arazi Islah Konsorsiyumu'ndan ya da Eridania'dan emekli ya da küçük bir toprak sahibiydi. Odada tek bir boş sandalye yoktu. Herkes ve her şey sadece onlara, onların kararlılıkla yaptıkları işe yönelikti. Çerçevenin içindeki bir tabloyu seyreder gibi önünde duruyordu. İçeri girmek olanaksızdı. Ne yer vardı ne de yeterli alan.

Ne yapacaktı? Nereye gidecekti?

Kolunu yukarı kaldırdı, ışığın altında saatinin kadranını ortaya çıkardı. Yediyi on geçiyordu.

Başını geriye çevirdi, omuz omuza vermiş yan yana duran *Yardımsever Meryem Ana* Kilisesi'nin ve çan kulesinin yatay eksendeki karanlık cüsselerine göz gezdirdi. İşte, mutlaka oturabileceği bir sıra kilisede mevcuttu. Olur da Ulderico ve çocukları çıkagelirlerse, onu fark etmeyecekleri şekilde gözden uzak bir köşeye oturacaktı. Mesele eşikten geçmekti: O anda tehlikeyi göze alacaktı. Tam kapıdan girerken Cavaglieri'lerle burun buruna gelmek zorunda kalır mıydı? Her halükârda çok dikkatli olacaktı.

Kilisenin iç kısmının bu denli geniş olabileceğini asla tahmin etmezdi. Tek kubbeli tavanı, kireç çekilmiş sade duvarları, doğruca

ana altara uzanan bir koridorun ortasından geçerek iki gruba ayırdığı sıralarla baştan sona kaplı yer döşemesiyle ona sinema salonunu hatırlatıyordu, gösterim saatleri dışındaki boş sinema salonunu. Neredeyse hiç kimse yoktu. Sadece ileride, altarın yanında bir şey hazırlamakla meşgul bir rahip ve bir papaz vardı, bir de sağda solda sıralara diz çökmüş dört ya da beş ihtiyar kadın.

Giriş kapısının karşısına gelen yan duvarların yaklaşık yarısına gelen tek bir şapel gözüne ilişti: Tahtadan oyulmuş, siyah, çok kocaman bir çarmıhın bulunduğu, yarı yarıya karanlık bir niş. Onun yakınındaki bir yerde oturacaktı. Gerekecek olursa derhal şapelin sonuna geçecekti. Parmaklarının ucuna basarak o tarafa ilerledi.

Yerine oturur oturmaz, rahibin ve papazın anlam veremediği bir biçimde durmadan altar ile giyinme odası arasında mekik dokumalarını uzaktan izlemeye koyuldu. Hâlâ kendini pek rahat hissetmiyordu. Beresini çıkardığı için başı üşüyordu. Çarmıhın, çivilenmiş dumanlı ve siyah çıplaklığına gereğinden fazla yakınlaşmak onu tedirgin ediyor, korkutuyordu.

Esnedi. Kilisede kaç kişi oturabilirdi? Sıraları saymaya başladı. İlk sıradan başlayarak ilerlediğinde kırka kadar saydı. Her sıraya bir boydan bir boya yirmi kişi rahat rahat sığabilirdi. İki kere dört, sekiz. Demek ki içeride sekiz yüz kişilik oturma yeri vardı.

Bir daha esnedi. Sıraların neredeyse yarıya yakını, özellikle de ön tarafta, büyük altara en yakın olanların üzerinde minik beyaz bir plaka takılıydı. Bu plakaların üzerlerinde yazılı soyadlarını hayal meyal görüyordu: Her zaman olduğu gibi Callegari, Callegarini, Benazzi, Tagliati, Putinati, Pimpinati, Borgatti, Felletti, Mingozzi, Bottoni, vesaire: Hemen hemen hepsi de tarlada bir arada bulunan en zavallı işçilerle rençperlerdi. Peki ya Cavaglieri'ler? Onların da kilisede kendilerine ait bir sırası yok muydu? Doğrusu, gidip görmeye değerdi.

Ayağının altında bir şeyi ezmekte olduğunu fark etti. Baktı. Kâğıt parçası. Bu bir gazete kâğıdı gibi duruyordu.

Eğildi. Aldı. Yeniden doğruldu.

Gazete kâğıdıyla alakası yoktu, aksine bir numaralı Katolik propagandasıydı. İlk sayfada hayli mürekkep harcanmış bir ahşap gravür resminden başka bir şey yoktu. Sıktığı yumruğuyla olgunlaşmış zeytinlerin suyunu çıkaran bir eli tasvir ediyordu. Kalın tırnaklı, kaba saba, eğri büğrü parmaklarından yağlar damlıyordu.

Aralarında boşluk bırakılarak büyük harflerle yazılmış tokat gibi çarpıyordu: YARINI DERT ETME.

Sayfayı çevirdi, geriye katladı.

İçinde okunacak epey bir şey vardı. Okuyucuyu baştan çıkarmak için yazı karakteri durmadan değişiyordu. Yazım düzeni de ara sıra çeşitlilik gösteriyordu. Sık yazıyla dolu sayfayı tıpkı bir şiirin mısraları gibi, sayfanın ortasında kısa satırlardan oluşan bir kolon izliyordu.

İlk satırlarının minicik italik harflerini çözebilmek için gözlerini kısarak ve en başından başlayarak, "Bir köstebeğe hiç dikkatli baktın mı?" diye okudu. "Senin kaşıkla yaptığın gibi, onun da önündeki toprağı kazmak için yararlandığı palete benzer önayakları vardır. Arka ayaklarını vücudunu itmek için kullanır. Kafası kamaya benzer. Burnu da sivri uçlu bir keskiye ve ne biri ne de öteki kırılmayacak şekilde düşünülmüştür. Ufacık gözleri neredeyse bütünüyle tüylerinin altında saklı görünür, tıpkı kulaklarının dış çeperleri gibi.

Düşün: Bedenini yeraltı yaşamına ayak uydurarak böyle yapayalnız mı olacak? Aynı şartlarda yaşayan öteki hayvanlar niçin farklı bir biçimde uyum sağlamışlar? Tanrı, elbette. Ancak sonsuz büyüklükteki bir Tanrı böyle küçük varlıklarla ilgilenebilir mi?

Materyalist Tanrıtanımazın sesini dinleme! Sen daha çok, Tanrı'nın şeffaf ve iyimser bakan oğlunun gözleriyle bak çevrene. O zaman hak vereceksin Aziz Agostino'nun şu sözlerine: 'Tanrı, her bir varlığı dünyada eşi benzeri yokmuş gibi korur ve bütün varlıkları tek bir taneymiş gibi gözetir.'

Özen var, özen var, tabii.

Sen ayakkabılarına, av köpeğine, papağanına, pencerenin önündeki sardunyalarına, radyona, motosikletine özen gösterirsin. Ama konu çocuğunuz olunca, 'Dikkat et, düşme!', 'Cereyanda kalmak onu hasta eder, biliyorsun!', 'Acıkmış mıdır?', 'Ağlıyor, bir koşu gidip bakayım...' Ve onun gözyaşlarını silmek için yüreğin parçalanır.

Aslında, Tanrı yarattığı bütün canlıların içinde, baba yüreğiyle sevdiği insana karşı bambaşka bir özen gösterir.

Havayı, güneşi, meyveleri, evini yapmak için taşları, giyinmen için hayvanların derisini ve yününü, seni neşelendirmek için otları ve çiçekleri emrine sunduktan sonra, yaşamına kattığı güvenle hu-

zursuzluklarını dindirmek için, yüreğinin çırpınışlarını dinlemek için üzerine eğilir.

Sana şöyle der: 'Sıkma yüreğini ne yiyecek ne de giyecek için. Havadaki kuşlara bak; ekmeyen, biçmeyen, ne de ambarlarını doldurmayı bilen o kuşları göklerdeki Babası besler. Sen onlardan çok daha değerli değil misin? Bir elbise için ne diye telaş ediyorsun? Bak, kırlardaki zambaklar nasıl da büyüyor. Ne örgü örerler, ne yün eğirirler... Buna karşılık, bütün ihtişamıyla Süleyman'ın bile hiçbir zaman onlardan biri gibi giyinmediğiyle ilgili seni temin ederim...

O halde, eğer Tanrı kırları bugün çimle kaplıyor ve yarın da o çimler kuruyup gidiyorsa, senin de yarınını bugünkü halinden daha çok düşünecektir! O her zaman senin iyiliğini düşünür, sen bundan emin ol, hatta işlerin istediğin gibi gitmediğinde bile."

Sayfanın sonuna gelmişti: Üçüncü sayfa.

"Papağan mı?" diye düşündü. "Papağanın ne alakası var?"

Sayfayı çevirdi. Boştu. Okuyacak başka bir şey yoktu.

3

İçeri girmek için kullandığı, yine o küçük yan kapıdan dışarı çıktı. Kilisenin etrafında kıvrılan, berbat kokulu patika yolun karanlığında birkaç adım attıktan hemen sonra, kendini meydanda, mezarlığın kıyısında buldu.

Bir kez daha durdu.

Her adımında bir huni, bir kadeh gibi genişleyerek, bütün azametiyle meydan önüne seriliyordu. Sağda, ön planda, eski Faşizm Karargâhı'nın karanlık kapısı. Solda, ama daha ileride ve yükseklikçe ondan aşağı kalmayan, yoğun ışıklı on kadar penceresiyle I.N.A. binası. Geri planda, hayli uzakta, öyle ki daha düşündüğünde ayaklarına yorgunluk çökecek, yüreğini sınırsız bir sıkıntı kaplayacak kadar gözüne uzak gelen üç ışık: İkisi, birbirine karşılıklı kafelerin, Fetman'la Moccia'nın aynı donukluktaki ışıklarıydı; diğeri, o sırada yeni fark ettiği, sağda, kısacası Sendika Genel Merkezi'nin alçak binasına bitişik olan vitrinin, I.N.A. binasından, onun gibi tam teşekküllü bir sanayi kuruluşundan sel olup akan ışığın aynı canlılıkta ve beyazlıktaki yakıcı parlaklığıydı. Sis dağılmıştı. Hava açılmakla kalmamış, son yarım saatte bütünüyle billurlaşmıştı. Görüş mesafesinin kazandığı netlik sayesinde sadece meydanın ortasındaki Şehitler Anıtı'nın her bir ayrıntısını değil, böcek kadar görünen Aprilia'nın sırtındaki mat renkli kabuğunu bile ayırt edebiliyordu. Havayı kokladı. Sidik ve tütsü kokusu burun deliklerine yapışıp kalmıştı. Bunlara ve lagünlerden gelenlere yeni bir koku daha ekleniyordu: Közde pişmiş kestane kokusu. Odun kömürü doldurulmuş basit mangal arayışıyla gözlerini etrafta gezdirdi; yakınlarda bir yerde olmalıydı. Kim bilir nereden geliyordu.

Yola devam etti.

Ağır adımlarla ilerliyordu, kendisini meydanın ortasına doğru götürmesi için kontrolü ayaklarına bıraktığı sırada, etrafını çepeçevre saran boşluk ve onun sınırları içinde kalan her bir şey, Şehitler Anıtı, eski Faşizm Karargâhı, I.N.A. binası her adım da farklı bir görünüm kazanıyor, yavaş yavaş biçim değiştiriyordu. Aprilia'nın

bile fizyonomisi değişiyordu. Az önceki küçük kabuklu halinden eser yoktu. Dörtgen yamuk şeklindeki arka camlarını artık kolayca görebiliyordu. Birazdan, Ferrara'nın FE'sinden sonra gelen plakasının siyah zeminindeki beyaz rakamları okuması mümkün olacaktı.

Dosdoğru Fetman'a ilerliyordu. Yolun dörtte üçünü katettiği sırada, bir grup müşterinin mekândan dışarı çıktığını, sonra kaldırımın üstünde, tam kapı ağzında durmuş çene çaldıklarını fark edince (Dört kişiydiler, hepsinin üzerinde pelerin vardı ve dikkatle Aprilia'ya bakarak hep birlikte arabanın hakkında konuşuyor gibiydiler), onların gözü önünde arabaya binmemek için Sendika Genel Merkezi'nin hemen yanındaki, ışıl ışıl parlayan vitrine doğru, sağa kıvrılmayı tercih etti. Kısa süre önce fark etmişti: Burası Bellagamba'nın sözünü ettiği av hayvanlarının tahnit edildiği dükkândı. Önemi yoktu. Tahnit fikrine karşı en küçük bir tepki bile göstermeden, ayaklarının onu daha ileri, aşağı yukarı yüz metre ötedeki büyük kristal camekâna kadar götürmesi için izin vermeyi sürdürdü.

Büyülenmiş halde, olduğu yere çakılıp kaldı.

Av tüfekleri, mühimmatları takılı fişeklikler, balık oltaları, ağlar, çayırkuşlarını cezbeden aynalar, uzun lastik çizmeler, yünlü, pamuklu, kadife giysiler şöyle dursun, asıl tahnit edilmiş hayvanlar, en çok da kuşlar, ama aralarında bir tilki, bir sarı gerdanlı ağaçsansarı, birkaç sincap ve kaplumbağalar da vardı: karmakarışık nesnelerle alabildiğine göz dolduran vitrin kendi içinde küçük, benzersiz bir evren gibi önünde parlıyordu, yakın ve ulaşılmaz. Bunu çok iyi biliyordu: Onu ulaşılmaz kılan, ortada bir cam tabakası vardı. Bu şeffaf tabaka, neredeyse gözle görülmeyecek kadar lekesiz olsa bile, yine de ona kendi görüntüsüne dair bir şeyler yansıtıyordu (belli belirsiz, fakat gerçek olan can sıkıcı bir gölge), bu silik gölge kalıntısını tamamen silmek ve camekânın olmadığına kendini inandırmak için, alnıyla neredeyse cama dokunacak kadar, akşamın soğuk havasından daha da soğuk yüzeyine suratının değdiğini hissedinceye kadar yaklaştı.

Camın gerisinde sessizlik, mutlak atalet, huzur.

Ölümün görkemine bürünmüş, hiç olmadıkları kadar canlı, doldurulmuş hayvanlara tek tek bakıyordu.

Yan yana eşleşmiş iki uzun lastik çizmeyle yarı açık bir Browning'in arasında duran tilki örneğin, o anda canından olmuş gibi

yüzündeki sırıtkan ifadeyle başını bir yana çeviriyordu; sarı gözlerine yansıyan nefret dolu bakışlarından, bembeyaz dişlerinden, ateş kırmızısı ağzından, sarıya çalan gür ve parlak tüyünden, havada kasılıp kalmış kabarık kuyruğundan, sihirli bir değnekle bugünün ve yarının olası kırgınlıklarından sıyrılmış, neredeyse arsızca ölüme başkaldıran bir sağlık fışkırıyordu.

Karşılaşmanın akla hayale gelmeyeceği şekilde konuşlandırılmış sincaplar (hele biri vardı ki, başını bir etoburun karnından dışarı uzatıyordu), onlar da hareketsiz oldukları halde sadece fenalığı, doğaları gereği çevikliği ve Walt Disney dünyasının cücelerine özgü neşeyi değil, kim bilir ve büyük olasılıkla devasa kristal bölmenin sürekli arkasında bulunmalarına bağlı, bambaşka şeyler anlatmayı başarıyorlardı. Ampullerin yakından vuran güçlü ışığında gözlerinin minicik siyah yuvarları neşeyle, heyecanla, bilinçli, alaycı bir şeytanlıkla parlıyordu.

Bakışları kuşlara takılmış, onlara bakmaktan kendini alamıyordu.

Elini uzatsa dokunabileceğini sanacak kadar yakın, sakin, korkuları nihayet sona ermiş, yükseklerde uçmaya artık mecburiyetleri kalmamış, hızlı hızlı çarpan kısa kanatları, kıpırtısız ve düzenbaz havada asılı kalmış en az bir düzine kadar yabanördeği kalabalık bir topluluk halinde küçük tiyatro sahnesinin önüne üşüşüyordu. Bütün heybetiyle arabulucu pozunda tünemiş bayağı puhunun haricindeki öteki yırtıcı kuşlar, sağlı sollu vitrini üç kenarından çepeçevre saran özel bir platform boyunca dizili olarak ve daha uzakta duruyorlardı. Her birini dimdik ayakta tutan abanoz ağacı görüntüsündeki kaidelerin üzerindeki pirinç plakaları okudukça onların bir bayağı kerkenez, bir şahin, bir bayağı doğan, bir balık kartalı, bir atmaca olduğunu yavaş yavaş öğrendi... Artık bozulma tehlikesi olmayan bir yaşamın parçası haline gelen bu kuşların, her şekilde canlı, pırıl pırıl parladıklarını, dahası nefes aldıkları, kanın damarlarında hızla aktığı zamanlardan çok daha güzel olduklarını –düşünüyordu– ve işte o anda gerçekten *bunu*, onların hiçbir zaman kolay kolay bozulmayacak, sonsuza dek hayranlıkla izlenecek nihai güzelliklerindeki kusursuzluğu *anlayabiliyordu*.

Bir süre sonra, bir yabanördeğinin tüylerindeki yeşil noktayı daha iyi görebilmek için vitrin camından birkaç santim geri çekil-

mek zorunda kaldı. Ve ilk adımında camekâna yansıyan yüzünün siluetini yeniden gördü.

Aynı günün sabahı banyodaki aynada kendini nasıl seyrettiyse şimdi de aynısını yapmaya çalıştı. Tüylü beresinin altında her zamanki yüz hatları (açık alnı, bir şakağından ötekine alnında uzanan üç derin çizgi, uzun ve dolgun burnu, yorgunluktan ağırlaşmış göz-kapakları, neredeyse kadınsı sarkık dudakları, çenesindeki çukur, avurdu çökmüş yanakları ve kirli sakalı) her hareketinde biraz daha belirginleşirken, topu topu birkaç saat içinde üzerlerine yılların tozu dökülmüş gibi ona yine de bulanık ve uzak göründüğünden, aklı karışmış bir halde, üstelik gizemli vaatlerle dolu bir kurtarıcı gibi, onu özgürleştiren, gizli bir düşüncenin içinde yavaş yavaş ilerlediğini hissediyordu.

4

Aniden bir mutluluk dalgasıyla bütün benliğinin kaplandığını hissetmek için öldüğünü hayal etmek yeterli geldiyse –yüzünde bir tebessümle içinden geçiriyordu–, o halde neden intihar etmesin? Ve neden bunu bir an önce yapmasın? Hemen olmaz, bunu bu akşam yapacaktı, odasında, Browning'le ya da Krupp'la. Ve nasıl yapacağını zaten biliyordu.

Ay ışığının aydınlattığı soğuk ve berrak gecede Ferrara'ya doğru ilerliyordu.

Arabaya beş yüz liretlik benzin almak ve camlarını temizletmek için Eridania'yla Arazi Islah Konsorsiyumu tesislerine gelmeden önceki A.G.I.P. benzin istasyonunda durmuştu ve şimdi, yani karar vermiş olduğu şeyi aklına oturttuktan sonra, Codigoro'daki tahnit eden Cimini'nin vitrinindeki içi doldurulmuş hayvanlarla kendini daha kolay özdeşleştirebiliyordu. Arada bir başını sallıyordu. Tahnit edilmiş hayvanlarla dolu bir vitrinin içinden bakınca, hayat, o pek şatafatlı hayat nasıl da aptal, gülünç, saçma sapan bir şeye dönüşüyordu! Tekdüzelikten ibaret, yemekten ve sıçmaktan, içmekten ve işemekten, uyumaktan ve uyanmaktan, gezmekten ve durmaktan öteye gitmeyen hayata son vermeyi sadece aklından geçirdiğinde bile insan birdenbire, kendini hiç olmadığı kadar iyi hissetmeye başlıyordu! Dünyaya geldiğinden beri, ölüleri belki de ilk kez hiç korkmadan düşünüyordu. Belki de asıl değerli olan onlardı ve gerçekten aramızdaydılar. Tamamen iskelete dönüşmeleri birkaç yıl sürermiş: Bunu bir yerlerde okumuştu. Ama sonra bir daha hiç mi hiç değişmezlermiş. Tıpkı değerli taşlar ve soy metaller gibi lekesiz, dayanıklı ve çok güzel oluyorlarmış. Değişime uğramadan sonsuza kadar.

Ferrara'ya yaklaştıkça, zihnindeki düşünceler zaman zaman anlamını yitirecek kadar hafifliyor, sevince dönüşüyordu. İster istemez durmadan gülümsüyordu.

Po Nehri'nin yıkadığı Volano'dan geçerken yolun sol tarafındaki Montina'nın anlık görüntüsü aklına Nives'i getirmişti. Bundan bir,

bir buçuk ay sonra Nives'in ilk görüşmede mülkiyeti ve çalışanlarıyla karşı karşıya geldiğinde, Montina'da olacakları düşündükçe eğlenmeye başlamıştı. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar görebiliyordu: Mirasa konmuş dul eşin asaletle çatılan kaşlarını, mümkün olan en güzel İtalyancasıyla duygularını ifade ederken yapmacık kıvrılan dudaklarını, göreve getirilmiş olmanın ümidiyle Benazzi'nin etrafı selamlayışını, politik gidişata göre yakın geçmişin üzerine bir sünger çekileceği ihtimaline sırtını yaslayan rençperlerin ve sığırtmaçların ellerindeki şapkaları ve onların kurnazlık, adanmışlık ve itaatsizlik arasında değişen suratlarını. Bu arada –mutlulukla sırıtıyordu–: Nives, Montina'ya tek başına mı gelecekti, yoksa sadık Prearo da onunla birlikte Aprilia'yla mı gelecekti? Huzuruna gölge düşürebilecek her türlü tehlikeye karşı ısrarcı tutumuyla uzunca bir süredir, ikisinin arasındaki ilişkiyi görmezden gelebilmişti. Bu durumda, neden olmasın? Böyle bir fırsat kaçmazdı, mükemmel bir muhasebeci olduğuna göre arada bir pekâlâ şoförlük de yapabilirdi, ayrıca mülkiyeti teftişi süresince bütün zamanı kısmen uzağında, gerektiğinde yamacından ayrılmadan beklerdi. Ah, tam karşısına geçip baştan sona keyifle izlenecek bir sahne olacaktı ama ne yazık ki kendisi bunu kaçıracaktı. Öte yandan, bunun önceden hayalini kurabilmesi ve ciddi bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan kişinin, iyi kötü neticede koca olarak, kendisinin olması yeteri kadar memnuniyet verici bir sebep değil miydi?

Kendinden ve dünyadan o noktada artık kopmuş, öyle huzurlu ve sakin bir hale bürünmüştü ki, biraz ileride, Tresigallo'nun girişinde, yaşam alanının kıyısındaki bir evin duvarına büyük harflerle yazılmış olan köyün ismi, o âna kadar hiç karşısına çıkmamışçasına bir anda dikkatini çekiverdi. Tresigallo. Böyle bir ismin kökeni nereden geliyor olabilirdi? Hemen bu akşam gider gitmez Frizzi'ye ya da Treccani'ye bakacaktı, bunu hatırlaması gerekiyordu. Olur da buna dair aklına herhangi bir bilgi gelmezse...

Bu arada karanlık ve ıssız köyün içinden ağır ağır geçmekteydi. İyi hatırlıyordu: On beş yıl kadar önce, 1930'lar civarında, Faşist yönetim bölgenin en küçük ve de manasız yerlerinden biri olan bu küçük tarım merkezini, o zamanki adıyla, onu Faşizmin Ferrara'daki karargâhına dönüştürmeye karar vermişti. Nitekim, işte arabanın farları, Codigoro'daki eski Faşizm karargâhını andıran her tarafı mermerden kocaman bir kışlayı, ileride, orta yerinde-

ki bazalt kayadan bir kaideye oturmuş bir heykelin yükseldiği alabildiğine geniş bir meydanı, onun az ilerisinde Floransa tren istasyonuna benzeyen ve giriş kapısının üzerinde hâlâ açıkça okunabilen, kenevir ve türevlerinin işlenmesi için kurulmuş olan bir tesisi aydınlatıyordu. Bugüne bugün bütün bu hengâmenin artık hiçbir işe yaramadığı ortadaydı. Kraliyet sarayını andıran bu büyük yapı; her şekilde çürümüş faşizmi temsil eden, kıçı açıkta duran çıplak ve kaslı gladyatör heykeli; kalitesiz kumaşların üretimine bırakılmış tesisi: Ay ışığında, bir arada en küçük bir anlam bile ifade etmeyen, bütün saflığı ve yalınlığıyla bir dekor oluşturuyordu ve küçük bir çemberin içine hapsolmuş köy yaşamı, küçük gruplar halinde kilisenin etrafında toplanmış eskiden kalma köy evleriyle hiç olmadığı kadar daralmış görünüyordu. Köyün öteki ucundan çıktı. Doğruca Ferrara'ya uzanan ve ağaçların arasından kıvrılan ilerleyen yolda hızını artırırken, "İyi yolculuklar" diye homurdandı. Aynı gün içinde, ikidir birilerine iyi yolculuklar diliyordu. Bu sabah o zavallı yabanördeklerine, şimdi de Tresigallo'ya. Yine gülmesi geldi. Ne var ki o, neticede, bunu hak ediyordu. Ve yine neticede Tresigallo'yu bekleyen, önünde bir yarın vardı. Köy ne kadar küçülürse küçülsün yürümeye, ilerlemeye devam ediyordu. Ama o, bunun tam tersine, (en küçük bir hüzne kapılmadan, aksine sakin ve keyifle düşünüyordu bunu) arabasıyla nereye gidiyordu?

Arabanın burnu Givecca yoluna döndüğünde saat tam tamına dokuzu yirmi geçiyordu. Codigoro'dan çıkmadan önce eve telefon etmeyi akıl etmişti. Kafe Fetman'nın her zamanki kabinden evin aşçısı Elsa'yla karşılıklı bir iki kelime konuştu: Ona birazdan yola çıkacağını, elli dakika sonra varacağını söylemiş, bahçe kapısını zamanında açması için bunu Romeo'ya dahili telefondan bildirmesini rica etmişti. Şu âna göre zamanlaması mükemmeldi. Acaba Elsa görevi yerine getirmiş miydi? Saate bakılırsa yemek hazırlamaya daldığından belki de unutmuştu. Nasıl olsa bunu birazdan anlayacaktı. Kapı kapalıysa ne olurdu yani, iki kere kornaya basıverirdi.

Giovecca kavşağından ilerisine kadar uzağa, Yahudi Mezarlığı'nın girişine konulan grimtırak masif mermer kemere kadar ay ışığı Montebello Sokağı'nı bir uçtan bir uca aydınlatıyordu. Oysa Mentana Sokağı karanlığa boğulmuştu. Köşeyi döner dönmez uzun farları açtı. Bahçe kapısı ardına kadar açıktı. Önündeki kaldırımda

Romeo, başında beresi, boynuna doladığı yün atkısıyla ve elleri pantolonunun ceplerinde durmuş, sakince onu bekliyordu.

Yavaşladı. Dikiz aynasına bir göz attı. Yolun ters yönünde, sol tarafına geçti. Sinyal verdi. Direksiyonu tam sağa kırdı. Sonra yeniden gaza basarak kararlı bir şekilde bahçe kapısından içeri girdi, revakların altına giderek her zamanki yerine park etti.

Romeo'nun bahçe kapısını kapatmasını ve parşömen kâğıdını andıran çehresinin arabanın kapı aralığındaki boşluktan, sonra da camından görünmesini bekledi. Avukat Bey neden acaba hâlâ arabadan aşağı inmiyordu? Güçlükle içinde saklamaya çalıştığı merakı ona komik geliyordu ve aynı zamanda da kalbine dokunuyordu.

Camı yarıya kadar indirdi.

Başıyla ileriyi göstererek sakin bir sesle, "Bahçe kapısını açın lütfen" dedi.

Öteki gözlerini fal taşı gibi açtı.

Önemli durumlarda başvurduğu ağır aksak İtalyancasıyla, "Arabayı dışarıda mı bırakacaksınız?" diye sordu.

"Evet, evet" diyerek gülümsedi. "Bence, hava o kadar da soğuk değil."

"Gal purassà roba da tirar zo? İçinden alınacak çok şey var mı?"

Ne ima etmeye çalıştığını anlıyordu: Av ganimetlerini. Ne var ki buna inanmıyordu. Mora çalan ince dudakları kaçamak alaycı bir gülümsemeyle büzülmüştü

"Yok. Ne gezer... Hiçbir şey vuramadım."

Arabanın ön camından onun bahçe kapısına doğru ilerlediğini gördü. Hoşuna gitmediği belliydi. Demir kapıyı açmaya uğraşırken sırtını her zamankinden fazla bükmesinden anlıyordu bunu. Şunun şurası birkaç saat daha onun için yapacak bir parça daha işi vardı. Bu durumda ona karşı nazik ve iyi davranmalıydı.

Arabayla avluya çıktı.

Yere basar basmaz, "Bu arada kızınız nasıl?" diye sordu. "Öğleden sonra buraya geldi mi?"

Evet, gelmişti –Romeo başını salladı–. İkisi birlikte gelmişlerdi: Kızı ve kocası.

Başka bir şey söylemedi, dudak büküyordu. Büyük olasılıkla, paraları sökülmesi gerekmişti –aklından geçirdi–. Ama onun da her şekilde eli kolu bağlanmış, başka ne yapabilirmiş? Borcunu telafi etmesi olacak şey değilmiş. Zaten üstünde de birkaç yüz liret-

ten başka parası yokmuş, tartışacak durumda değilmiş. Damadına gelince, şu William denilen adamın sözünü tutacağı da yokmuş. Tutamayacağını bile bile söz vermek onun açısından zaten yeterince onursuz olurmuş. Onursuz ve aptal.

Her biri bir omzunda asılı Krupp ve Browning'le birlikte geniş merdivenleri sağlam adımlarla çıktı. Yukarı, giriş kapısına gelince durdu. Bitişikteki yemek odasından gelen Nives'in sızlanan sesini bütün açıklığıyla fark etmişti. Hâlâ yemek masasında olduklarına göre, hemen görünmek işine gelirdi. Elini yüzünü yıkamak için yatak odasına belki daha sonra geçerdi.

Ayaklarının altında çıtırdayan cilalı parkede ilerledi, karşısında duran kapıyı açtı, kapının iki kanadı arasından başını içeri uzattı.

Annesinin kanişi Lilla, her zamanki gibi kesik kesik ve boğazını yırtarcasına havlarken, "Ben geldim" dedi. "İyi akşamlar."

Onları beklenmedik bir şekilde yakalamıştı.

Annesiyle Nives masanın iki başında, Rory ve muhasebeci Prearo da ortasında, birbirleriyle karşılıklı oturuyorlardı: Hepsi heykel gibi donup kalmış, şaşkın gözlerle ona bakıyordu. Tuhaf. Tuhaf ve komik. Romeo'ya haber verdiği halde Elsa'nın telefondaki görüşmelerinden en azından Nives'e haber vermeyi ihmal etmiş olması mümkün müydü? Hayır, bu mümkün değildi: Rory'nin yanında, hemen sağ tarafında beşinci bir yemek servisinin açılmış olduğunu fark etmişti...

Bir adım ilerledi.

Muhasebeci Prearo sandalyesinden yarım kalkarak ve terlemiş suratını geriye atarak, "Saygılar sunarım" diye mırıldandı.

"Rahatınızı bozmayın lütfen, rica ederim."

Nives yakınırcasına, "Yanımıza oturmaz mısın?" diye sordu. "Gel, hadi, geç oldu."

Çalışma odasına ve mutfağa açılan servis kapısından o anda Elsa içeri girmekteydi. Elinde, haşlanmış hindi köftelerinin bulunduğu oval bir tabak tutuyordu ve o da, onu karşısında görünce aniden donakaldı.

Hepsini aynı anda, dairesel tek bir bakışın içine hapsetti: Nives'i, Rory'yi, yanındaki sandalyede tüneyen siyah, kıvırcık tüylü köpeğiyle birlikte annesini, muhasebeci Prearo'yu ve Elsa'yı. Kendini son derece zengin, cömert, vermeye hazır hissediyordu: Bir çeşit mutluluk sarhoşuydu. Her şeye rağmen bunu biliyordu, hem de

çok iyi biliyordu! Bu yüzden, bir saattir hazine gibi içinde saklı tuttuğu mutluluğun bir anda eriyip yok olması pahasına ve onun kendisinden olduğunu ve onu sevmesini her zaman engellemiş olan vahşi, koyu mavi güzel gözleriyle orada durmuş, kaşığının kenarından, tepki verircesine yüzüne bakan kızına karşı başından beri hissettiği yabancılığı tekrar duyması için bir gün fazladan hayatta kalması, bunu düşünmeye kendini teşvik etmesi yeterliydi. İşte bu durumda, –diyordu kendi kendine–: Ancak ölmesi şartıyla sevebilirdi Rory'yi! Peki ya o? Büyüdüğünde babasını hatırlayacak mıydı? Fiziksel olarak nasıl biri olduğunu? Bunun cevabı neredeyse hayır. Ne olursa olsun böyle olmasını memnuniyetle ve yürekten diliyordu. Bulunduğu konum itibarıyla bunu ona verebileceği yegâne armağandı.

"Bir dakikalığına odama gidiyorum" dedi.

5

Bir dakika sonra oraya geri döneceğine başta kendi inanmıştı. Ama yemek odasından çıktıktan ve giriş kapısından yatak odasına kadar olan uzun L koridorda yürümeye başladıktan sonra, akşam yemeğinden vazgeçtiğini söylemek için bile oraya dönmeyeceğini anladı. Tek başına kalmak, üzerindekileri çıkarmak ve düşünmek. Hazırlanmak. Tek arzusu buydu, içinden başka bir şey gelmiyordu.

Odasına girdi. Tavandaki ışığı açtı. Fişekliğinden kurtularak bir sandalyenin üzerine koydu. İki omzundan tüfekleri indirdi, camekânlı dolabın yanındaki duvara dayadı. Ceketini çıkardı, tekerlekli dilsiz uşağa astı. Yatağın kenarına oturdu. Çizmelerinin bağcıklarını çözmek için eğildi. Yeniden doğruldu. Komodinin üzerindeki abajurun ışığını açtı. Tavan lambasını söndürdü. Nihayet ellerini ensesinde birleştirerek kendini yatağa bıraktı. Yeniden yatağında, boylu boyunca sırtüstü uzanmış olmanın verdiği olağanüstü rahatlama hissiyle, gözlerini loş tavana dikmiş vaziyette yatarken kapının çalındığını işitti.

"Girin" dedi.

Gelen Elsa'ydı, bunu üzerine sinmiş yemek ve sabun karışımı kokusundan anlıyordu.

Hiç istifini bozmadan gözlerini aşağı çevirerek, "Ne var?" diye sordu.

Pirinç çorbası soğuyormuş –yanıtını verdi genç kız–. Avukat Bey hemen gelmeyecekse, yeniden ısıtınca yemeğin tadı kaçarmış, eskisi gibi lezzetli olmazmış.

Nerede durduğunu biliyordu. Eşikten bir adım önde, eliyle kapının kolunu tutuyordu. Elini görüyordu: Derisi çatlamış, ama hiç de nahoş durmayan, gayet sevimli ve dolgun parmaklı, tombul bir el.

"Hayır, ben gelmiyorum" diye karşılık verdi. "Aç değilim. Gidin hanımınıza söyleyin lütfen."

Kendini daha yukarı, yatağın ortasına kadar çekti, bir dirseğinin üzerine yaslandı ve yüzünü ona çevirerek gülümsedi.

"Üstelik çok da yorgunum."

Odanın loşluğunda, abajurun alt kısmından gelen ışıkta sağlık fışkıran yanaklarının alev alev yandığını gördü. Nereliydi? Ah, tabii ya, Chioggia'lıydı, hatta Sottomarina di Chioggia. Sarı saçlı, pembe beyaz tenli, iri cüsseli, açık mavi gözleriyle o da tıpkı Irma Manzoli gibi sürekli kızarıyordu, yanakları kolayca kızaran kadınları oldum olası beğenirdi.

"Başka bir şeye ihtiyacınız yok mu?" diye sordu.

Olmadığı yanıtını vermek üzereydi ki, aklına bir şey geldi. Acaba evde sicim bulunur muydu? Tam bir felaket olacaktı. Kendi kendine ateş edebilmesi için mutlaka bir sicime ihtiyacı olacaktı.

"Acaba mutfakta bir parça sicim bulunur mu?"

"Sicim mi?"

Zavallı kız. Ona şaşkınlık ve ironiyle bakmakta haklıydı.

"Uyumadan önce," diye açıklamaya geçti, "tüfekleri temizlemek istiyordum da."

"Var sanırım. Ne kadar uzunlukta istersiniz?"

"Birkaç metre olsa, yeter."

"Şimdi gider bakarım."

"Teşekkür ederim" dedi ve yeniden gülümsedi. "Çok teşekkür ederim."

Kapının kapandığını işitince ayağa kalktı, bileğinden saatini çıkarıp komodinin üzerine koydu, sonra banyoya girdi.

İlk önce, suyun sıcaklığını dikkatlice ayarlamak için küvetin üzerine doğru uzanarak musluğu açtı. Kat kat soyundukça (ne istediğini biliyordu: Üzerindekileri çıkaracak, bir güzel yıkanacak, tıraş olacak, daha sonra bağırsaklarını iyice boşaltmaya çalışacaktı), üzerinden önce kazağını, pamuklu gömleğini, deri içliğini ve sonra peşinden kısa yün çoraplarını, uzun çoraplarını, kadife pantolonunu, paçalı yün donunu ve kısa kumaş donunu çıkarırken, aklında sadece yapacağı eylemin her bir ayrıntısı vardı; önceden ve hiç eksiksiz hesap etmeye çalışarak kendini nasıl vuracağından başka bir şey düşünmüyordu.

Köyde, pek çok defa anlatılırken kulak misafiri olmuştu, köylüler genellikle şöyle yapıyorlarmış: Tüfeğin namlusunu ellerinin arasında sıkıca tutarak sap tarafını yere dayıyorlarmış ve ayaklarının ucuyla tetiği çekiyorlarmış. O daha farklı bir yol izleyecekti. Sicimi alacak ve bir ucunu tetiğe, öteki ucunu da sıkıca sağlam bir şeye, örneğin küvetin musluğuna bağlayacaktı. Sonra güzelce bir yere

oturacak ve namluyu kendisine doğru çekecekti. Yok canım, sicim kesinlikle bir aldatmacaydı, olağanüstü bir buluştu. Oturduğu yerden göğsüne, boğazına, ağzının içine, alnın ortasına, canı nereye isterse tetiği oraya çekebilecekti. Banyoda, ayrıca, yerleri kirletecek olmasının da pek önemi yoktu.

Küvetin kenarından bir ayağını aşırdı, iki musluğu birden kapattı, ılık suya sırtüstü uzandı.

Ayarlaması gereken hâlâ tek bir şey de –yeniden düşünmeye koyuldu, bu ani sessizlik de işine geliyordu– silah konusuydu. Hangisini kullanacaktı? Browning'i mi Krupp'u mu? Ne var ki, bunu kendine sorarken Browning'ten vazgeçeceğini zaten biliyordu, onu kullanmaktan kendini alıkoyacaktı. Krupp daha iyiydi. Çift namlusuyla o daha güvenliydi. Orada yavaş yavaş kan kaybederek ve hâlâ yarı canlı hayatta kalması bu çift namlulu av tüfeğiyle zordu. Her biri bir tetiğe gelecek şekilde sicimlerin uzunluğunu tam olarak hesaplayabilseydi, aynı anda kendine iki el ateş edebilirdi. Ne olduğunu bile anlamadan giderdi.

Tepeden tırnağa sabunlandı. Durulandı. Küvetten çıktı. Kurulandı. Tıraş oldu. Bir parça tıraş kolonyasıyla yüzünü dezenfekte etti. Briyantin, tarak ve fırça kullanarak saçlarını özenle taradı. Son olarak, pijamalarını ve üzerine devetüyü rengi sabahlığını giydikten, ayaklarına pantuflalarını geçirdikten sonra yeniden yatak odasına döndü.

Elsa sicimi getirmişti. Üstelik de bir yumak sicim getirmiş, onu da görünecek şekilde yatağın ortasına bırakmıştı. Yumağı eline alıp inceledi. Kusursuz. Sicim inceydi. Küçük paketler için ama sağlam bir sicimdi, işine yarar türde. Bununla mükemmel düğüm atılırdı.

Sicim yumağını komodinin üzerine Vacheron-Costantin'le Jeager'in yanına koydu, sonra yeniden yatağına, örtünün üzerine uzandı, ellerini yine başının altına aldı. Yazılı herhangi bir şey bırakmayacaktı. Tek satır bile. Ne işe yarar ki? Alacağı vereceği kalmıyordu. Mezarlık konusunda da bir sorun olmadığını söyleyebilirdi. Yahudi cemaatinin yıllık aidatlarını kendisi ve annesinin adına muhasebeci Prearo her zaman düzenli bir şekilde yatırmıştı. Bu durumda arkasından itiraz edecek kimse de çıkmazdı. Evlendiği günden bu yana kendisine karşılık vermemek için selamı sabahı kesmiş olan Cemaatin başkanı Kohen'in de eli kolu bağlı kalakalacaktı.

Bir süre daha düşünmeye devam etti.

Gece yarısına doğru yatağından çıktı, kapıya gitti, açtı, koridora çıktı.

Her zaman olmasa da çoğunlukla ve aşağı yukarı o saatlerde: İster kısa bir süre önce dışarıdan gelmiş olsun, ister akşam yemeğinden sonra bir şeyler okumak ya da bir iki hesap yapmak için odasına çekilmiş olsun, mutlaka annesini görmeye giderdi. Eski bir alışkanlıktan başka bir şey değildi, çok çok eski. Ve işte gelmediğini görünce düşünceye kapılıp gecenin ikisinde ya da üçünde: Tam da yalnız kalmaya ve rahatsız edilmemeye gereksinim duyduğu bir saatte annesi onun odasına gelebilirdi.

Koridoru geçti, girişi, yemek odasını ve on yıldan beri ısıtılmayan ve nicedir yüklük ve kiler olarak kullanılan, yan yana, bitişik salonları geçti. Kısacası kapıları peş peşe açıp kapatarak, ışıkların birini yakıp birini söndürerek ve parkelerin çıtırdamasına aldırmadan, evin içini bir baştan bir başa katetti. Yatak odasından Nives'in ya da mutfağın bitişiğindeki hizmetçi odasından Elsa'nın ayak seslerini duymuş olması daha iyi. Onların gözünde de o gecenin öncekilerden farksız, bütünüyle normal görünmesi açısından bu çok daha iyi olacaktı.

6

Içindeki mutluluk, yorgun bacaklarına enerji, hareketlerine bir ölçü ve kararlılık, kalp atışlarına sakinlik veriyordu. İçindeki, sahiden de tam bir hazineydi. Uçsuz bucaksız, evet, hiç tükenmeyen ve bununla birlikte dünyadaki herkesten gizli, saklı tutulması gereken bir hazine. Bütün neşesi, bütün huzuru da bunun tek sahibinin kendisi olduğu güveninden geliyordu.

Bir zamanlar büyükbabası Eliso ile büyükannesi Vittoria'nın özellikle bilardo için tahsis ettikleri küçük salondan bozma, annesinin yatak odası evin en sonunda, en uzak köşesindeydi. İki eski misafir salonundan, içi şekilsiz karaltılarla kaplı ikinci salonun geniş ve soğuk karanlığında yol aldıktan sonra, nihayet kolunu indirerek açabileceği kapının karşısındaydı.

Her zamanki gibi önce, "Müsaade var mı?" diye sordu.

"Ah, sensin demek!" Sesinin mızmız ve titrek tınısıyla annesinin içeriden haykırmasını duydu.

İçeri girdi, kapıyı arkasından kapadı, odanın karşı tarafındaki yatağa doğru aniden beliren bir isteksizlikle ilerledi, kenarına oturdu, küçük, sakin hareketlerle bir ritüel sergileyen elini Lilla'yı okşamak için uzattığı sırada o her zamanki gibi derhal uzaklaşarak, sahibinin boyun hizasında dertop olmuştu. Kısacası aynı şeyleri söyleyerek ve aynı şeyleri yaparak ve her zamanki cümleleri söylemeye ve işitmeye hazırlanarak, her zaman olduğu gibi davranıyordu.

Ancak uzun zamandan beri ilk kez mutluydu ve bu mutluluk, ilk andan itibaren annesine de bulaşmıştı.

Ödenmesi gereken masrafların çoğunlukla Nives'e ait olduğunu söyleyen mutat şikâyetlerine başlamak yerine, orada halinden hoşnut, sessizce ve hayranlıkla oğluna bakıyordu.

Sonunda, "Bugün pek yakışıklıyız" dedi.

"Ben, yakışıklı?" diyerek irkildi. "Yok, canım."

"Evet, evet izin ver de, annen olarak sana bunu söyleyeyim! Avlanmaya daha sık gitmelisin. Güneşin altında, rüzgâra karşı dur-

mak, eskiden olduğu gibi ara sıra temiz hava almak, eminim ki sana daha iyi gelecektir. Bir görsen, yüzün nasıl güzel parlamış."

Başını hafifçe öne eğerek, "Evet, belki de haklısındır" dedi. "Buna gerçekten ihtiyacım vardı."

"Aferin" diyerek gülümsedi. "Biliyor musun, yüzünün bütünüyle değiştiğini, eve geldiğinde fark ettim. Ama sen, söyle bakayım," tebessümünü bozmadan ve alçak sesle konuşmasını sürdürerek, "akşam neden bir şey yemek istemedin, birazcık olsun çorbadan bile içmedin? Çok lezzetliydi."

"Eminim öyleydi. Ama bugün yemeği çok geç saatte yedim. Aç değildim."

"Yazık. Köfteyi karın yapmak istedi, bu arada artık öğrendiğini kabul etmeliyim, o da çok güzeldi... Ee, peki sen, sen nerede yedin yemeğini?"

Nerede yediğini söyledi.

Midesi bulanmış gibi yüzünü ekşiterek, "Kim bilir ne acayip şeylerle doldurdun mideni!" diye haykırdı. "Umarım dokunmaz! Bu arada yün içlikler yeterince sıkı tuttu mu bari?"

Elbette, yün içliklerin son derece işe yaradığını söylerken ve sonra da kahvaltıda yediği şeyi anlatırken, annesini izliyordu. Yatağın içinde, sırtını yasladığı, pamuklu kumaş kılıflı iki yastıkla, omuzlarını ve göğsünü saran, mavi yünden delikli el örgüsü zarif lizözüyle, ama özellikle de yüzünün şeffaf parşömen kâğıdı kadar hassas teninden neredeyse daha beyaz yumuşak saçlarının pamuksu kabarıklığıyla o da güzel, çok güzeldi. Kusursuzdu.

"Sen de çok güzelsin" dedi. "Kesinlikle."

Kahkahalarla güldü. Pohpohlanmanın verdiği çocuksu bir hazla kendini yastıkların üzerine bıraktı, parmakları düğüm düğüm olmuş, damarlarla kaplı küçük ellerini birbirine kenetledi, gözkapaklarını indirdi. Kaç yaşındaydı? –Kendi kendine sordu – Yaklaşık seksen olmalıydı, neredeyse kendi yaşının iki katı. Buna karşılık damar sertliği onun yeniden çocuklaşmasına yardım ediyordu: Rory'den daha küçük bir kız çocuk.

Gözlerini yeniden açtığında, avın nasıl geçtiğini bilmek istedi.

"Hiçbir şey vuramadığını tahmin ediyorum," dedi.

Bu konuda haksız çıkmaktan başka bir şey istemezmiş gibi, güvensiz, aynı zamanda endişeli bir havaya bürünmüştü. Neden onu memnun etmesindi? Kendisine bir masal anlatmasını istiyordu, o halde ona bunu anlatacaktı. Hem de seve seve.

Yanıldığını söyledi. Aralarında yabanördekleri ve sutavukları bulunan kırka yakın kuş vurmuştu. Ancak onları yanında getirmek yerine elinden çıkarmayı tercih etmişti. Hepsini Ulderico'ya hediye etmişti.

İdrak etmesi uzun sürdü.

"Ulderico da kim?" diye sordu.

Başıyla Montebello Sokağı'nı işaret etti ve sonra sesini alçaltarak sordu:

"*Cavaglieri* mi?"

Başını evet dercesine salladı.

Şaşkınlığını üzerinden atmasını ve aklını toparlamasını bekledi. O tabii, ta kendisi –doğruladı–. Son dönemde onunla zaten birkaç kez telefonda görüşmüşlerdi, üstelik kendisine çok nazik davranmıştı, yolu Codigoro'dan geçince, onu ziyaret etmeye karar vermişti.

Şimdi, yirmi yaş daha gençleşmişçesine, dikkat kesilmişti.

"Evinde mi?" diye fısıldadı.

"Evet, evinde."

"Ee, neredeymiş evleri? Şehir dışında mı?"

"Hayır, köyde. Köyün meydanında."

"Karısını da gördün mü?"

"Karısını ve çocuklarını."

"Çocukları! Kaç çocukları olmuş?"

Parmaklarıyla gösterdi.

Ellerini birbirine vurarak, "Altı!" diye haykırdı annesi. "Hey yüce Rabbim, ne bu böyle, sanki kabile!"

"Peki, karısı..." kısa bir duraklamanın ardından, yine kısık bir sesle ve hatırlama çabasıyla alnını kırıştırırken, "... karısı nasıl? Konuştun mu onunla?"

"Anlaşılır biri. Telefon ettim, gittim, bana güzel bir çay ikram ettiler... Hatta akşam yemeğine kalmamı istiyorlardı."

Başını sağa sola salladığını, derin bir nefesi dışarı üflediğini, sonra yeniden arkasındaki yastığa yığıldığını gördü. Her zamankinden daha nemli kahverengi gözlerine yaşlar dolmuştu. Ne düşünüyordu? Aklına ne gelmişti? Tanrı aşkına, kederden eser yoktu.

Aklını dağıtmak üzere ona çocuklardan söz etti. İki kızları iyice büyümüş. Dördü de çok güzel ve sevimli olan erkek çocuklarından üçü, kendisi oradayken, salonda futbol oynamaya başlamıştı.

Annesi yaşlı gözlerle güldü, "Kim bilir ne kızılca kıyamet!"

"Ah, hem de nasıl..."

"Bu masumların isimleri neymiş?"

"Hah, işte bunu bilmiyorum. Clementina, Tonino... ya da Tanino, doğrusu pek iyi anlayamadım. Bir de Andrea isminde bir oğulları var."

Dört ayağının üzerinde aniden doğrulan Lilla'nın havlamaya başlamasıyla konuşmaları yarıda kesiliverdi. Kulakları çok keskindi, daha önce de bunu fark etmişti. Herhangi bir ses, ne bileyim, örneğin Giovecca'dan bir kamyon geçse kâfi, ona kafa tutmak için yay gibi yerinden fırlıyordu.

"Uslu dur!" diye onu azarladı annesi. "Geç yerine bakayım, seni sersem, uyu çabuk!"

Köpeğin yeniden uykuya geçtiğinden emin olunca, sanki o âna kadar konuştukları her şeyi bir anda unutmuş gibiydi.

Huyu gereği hiç soluk almadan konuşmaya başladı: Lilla, dedi, öyle akıllı ki günün birinde "anne" demeye başlarsa, buna ancak onu tanımayan biri inanmakta zorlanabilirmiş; Nives, pek akıllı bir kadınmış, aklı çok iyi çalışıyormuş, çok da çalışkanmış, tuttuğu işi koparıyormuş, ama bazen biraz kaba oluyormuş, nasıl denir, hani biraz fazlaca köylüymüş; muhasebeci Prearo, hah işte o, bu akşam sofrada siyaset meselelerinin hayli yola girdiğini müjdelemişti ve bu kısa bir süredir burada kendisinin de çevresinde hissettiği büyük sessizlikle mükemmel uyumlu ilerliyormuş ve ayrıca bu durum ona Almanların Fiesole'deki manastıra yerleştiği zamanları anımsatıyormuş; masum meleği Rory'ye gelince, tam da bugün peçetesinin arasına son derece düzgün bir el yazısıyla ve öylesine sevgi dolu ifadelerle ona Noel için bir not bırakmıştı; sonra her gün biraz daha fazla su kaçıran içme suyu borusundan ve onunla bir an önce ilgilenmesi için Romeo'yu boş bırakmamak gerektiğinden; şu Terranuova Sokağı'nda oturan Sculterri'lerin bir ferdi, eski bir arkadaşı olan Carmen Sculterri'nin akşam üstü saat beşte ona telefon etmesinden ve telefon görüşmesinin önümüzdeki günlerde buluşmak üzere aralarında sözleşmeleriyle sona ermesinden... Ardı arkası kesilmeyen bir sözcükler nehriydi, bitmeyen bir cıvıltı: Yirmi dakika boyunca devam eden ve derin bir iç çekişle ve açıkça rahatladığını ve memnuniyetini anlatan bir "Hıh!" ile nihayet son bulan.

Onun için de yolunda gitmeyen bir şey yoktu –tam kalkmaya yeltendiği sırada bunu düşündü–. Kalan kısacık ömründe durum hep böyle devam edecekti. Ne olursa olsun.

Annesini alnından öpmek için eğildi.

"Hoşça kal" dedi. "İyi geceler."

"Tamam, canım. Sana da iyi geceler."

Arkasını döndü, odayı boydan boya geçti, kapıya ulaştı.

Eliyle kapının kolunu tutarken, ona bakmak için geriye döndü. Neredeyse doğrudan iletişim kurduğu baş tacı köpeği, sonra aile fotoğrafları, gümüş çerçevedeki Savoia düğümlü parşömen, rengârenk ilaç şişeleri, deri gözlük kılıfları, altın sarısı küçük dikdörtgen prizma şeklindeki Zenith marka çalar saati, bir rafta dizili duran kitapları, bir başka rafta *İtalya'nın Yolları* aylık dergisinin son yıllara ait sayıları, minicik siyah tüy yığını Lilla'yla aynı hizada, yeşil ipekli kapitone örtünün üzerinde duran *Emilia Gazetesi* gibi, etrafı tamamen onu ve mahremiyetini yansıtan şeylerle çevriliyken, oğluna gülümsemeye devam ediyordu. Orada, beyaz ışık kozasının içine hapsolmuş.

Bir kez daha "İyi geceler" dedi.

"İyi geceler, Edgardocuğum."

Hayat karşısındaki sağır korkunun ve iğrenmenin yavaş ve engel tanımaz yükselişinin romanı...

Balıkçıl romanında Bassani, 1947 yılının kışında, sisli bir günde Edgardo Limentani'nin uyanışıyla başlayan bir günü, sinematografik bir dille, en küçük ayrıntıya varıncaya kadar betimleyerek, her hareketini takip ettiği kahramanını bir an olsun yalnız bırakmadan anlatır.

Ferrara'dan Codigoro'ya, oradan Po Nehri'nin bir koluyla yıkanan Volano kentinin eşsiz coğrafyasına kadar uzanan, köylerin ve kentlerin dışında suların üzerinde de yaşam süren bir dünya tasviri belki de Bassani'nin en varoluşçu çalışmasıdır.

Bıçak gibi saplanan bir sancının, yaşamın içinde var olan her şeyi: Bireyi, duyduğu sevgiyi, doğayı ve sahip olduğu şeyleri içine hapseden varoluşsal bir hoşnutsuzluğun romanı olan *Balıkçıl*, aynı zamanda yazarın son romanıdır ve Giorgio Bassani'ye 1969'da Yılın Kitabı, Campiello Ödülü'nü getirmiştir.

ISBN 978-975-08-4121-7
9 789750 841217
12 TL